

Sampolan lehdistökuva

Porilaisen lähiön representaation rakentuminen Satakunnan Kansan kirjoittelussa
1972-2010.

Suvi Rosendahl

Pro gradu-tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Maisemantutkimus

Huhtikuu 2013

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteidentutkimuksen laitos/ Humanistinen tiedekunta

ROSENDAHL, SUVI: Sampolan lehdistökuva. Porilaisen lähiön representaation rakentuminen maakuntalehti Satakunnan Kansan kirjoittelussa 1972-2010.

Pro gradu-tutkielma 105 s., 10 liitesivua.

Maisemantutkimus

Huhtikuu 2013

Tutkielmani tarkastelee sanomalehden tuottamaa paikan representaatiota, sen rakentumista ja muutosta tietyllä ajanjaksolla. Tutkimuskohteena toimii maakuntalehti Satakunnan Kansan aikavälillä 1972-2010 julkaiseva porilaista lähiötä Sampolaa koskeva lehtikirjoittelu.

Niin Sampola kuin muutkin 1960- ja 1970-luvulla rakennetut suomalaiset lähiöt ovat kärsineet lähes koko olemassaolonsa ajan huonosta maineesta. Viime aikoina sekä tieteelliset, että populaarit lähiökuvaukset ovat kuitenkin saaneet positiivisempaa sävyä. Kerran syntyneet mielikuvat istuvat kuitenkin tiukassa ja muuttuvat hitaasti. Tässä prosessissa mielikuvia tuottavana ja ylläpitävänä tahona merkittävä rooli on medialla. Tämän tutkielman tarkoituksena on osaltaan olla mukana lähiöiden tulevaisuutta edistävän positiivisemmän lähiökuvan muodostamisessa luomalla kriittistä katsetta erästä lähiötä koskevaan lehtikirjoitteluun ja tuottamalla näin tietoa mielikuvien rakentumisesta.

Tutkielman tarkoituksena on selvittää millainen asuinpaikkana Sampola on Satakunnan Kansan kuvaamana? Minkälaisia paikkakuvauksia lehti on vuosien varrella asuinalueesta tuottanut? Minkälaisten aihealueiden yhteydessä Sampola on ollut lehdessä esillä? Miten Sampolan lehdistökuva rakentuu ja miten se on muuttunut? Entä miten Sampolaa koskeva kirjoittelu suhteutuu laajempaan lähiökirjoitteluun? Edellä esitettyihin kysymyksiin olen pyrkinyt vastaamaan tutkimusaineistoon kohdistetun sisällönanalyysin sekä diskurssianalyysin avulla, jolloin sisällönanalyysi on toiminut välineenä aineiston laajemmassa luokittelussa kronologisesti järjestyviin teemoihin, ja diskurssianalyysi aineiston syvällisemmässä analyysivaiheessa erilaisten merkityksiä muodostavien toimijoiden suhteiden ja retoriikan tunnistamisessa ja tarkastelussa teemojen sisällä.

Analyysin tuloksena Sampolaa koskeva kirjoittelu jakaantuu ensinnäkin kahteen temaattisesti eri tavoin painottuvaan ajalliseen vaiheeseen, rakentuvaan Sampolaan ja kamppailevaan Sampolaan, joista ensimmäistä luonnehtii kuvaus Sampolasta rakentuvana kaupunginosana, modernina kaupungin symbolina sekä osana kasvavaa Porin kaupunkia. Kirjoittelun jälkimmäisen vaiheen sisällä taas Sampolasta konstruoituu rapistuvan rakennuskannan, työttömyyden ja köyhtyvän palvelutarjonnan kanssa kamppaileva asuinalue. Muuhun lähiökirjoitteluun suhteutettuna Sampolaa koskevalla kirjoittelulla on useita yhtymäkohtia, joissa toistuu aiemmassa lähiökuvan tutkimuksessa havaittu ongelmakeskeisyys.

Asiasanat: lähiötutkimus, Pori, Sampola, lehdistökuva, mielikuva, representaatio, diskurssianalyysi.

Sisällysluettelo

1.Johdanto	1
1.1 Tutkielman aihe ja aiheen valinnan taustaa	1
1.2 Aiempi lähiötutkimus ja tieteellisen lähiöpuhunnan muutokset	6
1.3 Tutkimusaineisto ja aineistonkeruun työvaiheet	11
1.4 Aineiston analyysi ja tutkimusmenetelmät	15
2.Lähiörakentaminen Suomessa ja Porissa	20
2.1 Mikä lähiö? Lähiörakentamisen historiasta Suomessa	20
2.2 Sampolan lähiön rakentuminen ja asuinalueen esittely	21
3. Teoreettinen viitekehys ja keskeisiä käsitteitä	25
3.1 Konstruoitu maisema tutkimuksen kohteena	25
3.2 Media mielikuvien tuottajana	29
3.3 Joukkoviestintätilanteen osallistujat	31
4. Sampolakirjoittelun osallistujaryhmät	33
4.1. Toimittajat	33
4.2 Julkinen sektori	34
4.3 Tavallinen kansa	35
4.4 Yleisö	38
4.5 Äänten kuuluminen lehtikirjoittelussa	40
5. Sampolaa koskevassa lehtikirjoittelussa esiintyvät teemat ja niiden muutokset kronologisesti tarkasteltuna	43
5.1 Rakentuva Sampola	47
5.1.1 Varhainen rakentaminen	47
5.1.2 Puuttuvat palvelut	52
5.1.3 Kokemus Sampolasta asuinympäristönä	56
5.2 Kamppaileva Sampola	68
5.2.1 Korjausrakentaminen	69
5.2.2 Katoavat palvelut	79
5.2.3 <i>Ei pöhnämiehiä tarvitse pelätä</i> - mainettaan parempi Sampola	82

5.2.4 <i>Alussa oli pelto, parkkipaikka ja Puolimatkan parakki. Sampola historiaa ja identiteettiä rakentava lehtikirjoittelu</i>	88
6. Johtopäätökset	94
6.1 Sampolan lehdistökuva	94
6.2 Sampolakirjoittelu suhteuttuna laajempaan lähiökirjoitteluun	97
Lähdeluettelo	103
Liitteet	

1. Johdanto

1.1 Tutkielman aihe ja aiheenvalinnan taustaa

Kiinnostukseni lähiöihin sai alkunsa kolmantena opiskeluvuotena yliopistolla vuonna 2008. Kandidaatintutkielmani aiheeksi valikoitui tuolloin porilainen lähiö Sampola, jossa olin asunut lyhyen aikaa 1990-luvun loppupuoliskolla. Sampolassa oli ensimmäinen niin sanottu oma kotini, jonne lapsuudenkodistani muutin asumaan vuokralle. Kalskeentiellä sijaitseva asunto oli 1970-luvun ruskein ornamenttitapetein sisustettu 38 neliön yksiö, jossa oli alkovillinen olohuone ja pieni keittiö. Kuudennen kerroksen ikkunasta avautui näkymä kerrostalojen reunustamalle sisäpihalle. Asumiseen Sampolassa kuuluivat kauppa- ja pankkiautomaattireissut lähiön palvelukeskukseen, bussipysäkillä seisoskelu ja bussimatkat Sampolan ja Porin keskustan välillä. Enimmäkseen aikaa tuli vietettyä kuitenkin omassa asunnossa.

Asumishistoriani Sampolassa ei loppujen lopuksi ollut vuotta pitempi, mutta ensimmäinen oma asunto ja sen ympäristö piirtyivät mieleen terävinä. Ennen muuttoa en asuinalueesta tiennyt juuri mitään, mutta sen maine oli kyllä tuttu. Sampola oli muiden porilaisten suurten lähiöiden, Pormestarinluodon ja Pihlavan kaltainen maineeltaan hurja paikka, jossa mitään kovin hurjaa ei kuitenkaan oman asumiseni aikana tapahtunut. Sampolassa asuminen tuntui silti jännittävältä.

Lähiöiden huono maine ei ole vain porilaisiin lähiöihin liittyvä, vaan valtakunnallinen ilmiö, joka on seurannut lähiöitä lähes koko niiden olemassaolon ajan. Ensimmäiset suomalaiset lähiöt olivat 1950-luvulla Helsinkiin rakennettuja metsälähiöitä, jotka luonnonläheisyydellään tarjosivat terveellisemmän vaihtoehdon kaupungin keskustalle. Seuraavalta vuosikymmeneltä lähtien lähiöitä alettiin rakentaa vastauksena yhteiskunnan rakennemuutoksen ja sitä seuranneen kaupungistumisen aiheuttamaan asuntopulaan. Uudenlainen lähiörakentaminen oli elementtitekniikkaa hyödyntävää aluerakentamista, jonka avulla lähiöt valmistuivat nopeasti kerralla yhden rakennuttajan toimesta. Optimistisen alun jälkeen lähiöitä koskeva sanomalehtikirjoittelu alkoi kuitenkin jo 1960-luvun kuluessa saada kriittistä sävyä kun ihanteellisina asuinpaikkoina markkinoitujen uusien lähiöiden palveluja alettiin karsia ja lähiöitä rakentaa yhä kauemmas keskustasta. Tässä merkittävää osaa näytteli lisäksi lähiörakentamisen lähtökohtia kyseenalaistavien yhteiskuntakriittisten pamflettien

julkaisutoiminta 1970-luvun alussa. Myös tutkimuksessa ja populaarikulttuurissa alkoi vakiintua kuvaus lähiöistä juurettomien ihmisten virikkeettöminä paikkoina, joissa sosiaaliset ongelmat rehottivat. Lähiöelämä pelkistettiin pelkkään asumiseen oman kodin rajaamassa tilassa.¹

Lähiöiden asukkaat ovat tästä huolimatta tuntuneet viihtyneen asuinalueillaan ja yleisessä keskustelussa lähiöitä puolusteleivat puheenvuorot ovat viime vuosikymmenten aikana lisääntyneet. Ongelmakeskeisen ja kriittisen lähiöpuhunnan rinnalle on 1990-luvulta lähtien noussut myönteisempiä, jopa nostalgisia lähiökuvauksia. Tällaisia niin sanottuja vastakertomuksia edustavat muun muassa 1990-luvulla kootut asukkaiden kirjalliset muistelut lähiöelämästä, joissa eläminen ja asuminen ei näyttäytykään enää vain ympäristön passiivisena käyttämisenä ja kuluttamisena, vaan asukkaiden muistojen kautta välittyy kuva lähiöstä historiallisena ja merkityksellisenä asuinpaikkana, osana asukkaiden kasvukertomusta ja alueellista identiteettiä. Lähiöitä ja lähiöelämää muun muassa edellä mainittujen kertomusten valossa tutkinut Kirsi Saarikangas näkeekin asumisen moniulotteisena olemisen tapana, jonka kautta asukkaat, lähiöasukkaatkin luovat omaa ympäristöään ja sen merkityksiä. Elinympäristön merkitykset muodostuvat sen arkisissa käyttöyhteyksissä; toisten asukkaiden kohtaamisissa ja aistikokemusten kuten tuoksujen, äänten sekä kosketusten kautta, tilassa liikkumalla ja olemalla, asumalla² Näin ollen ei voida puhua ”pelkästä asumisesta”. Omakaan asumiseni Sampolassa ei ollut merkityksetöntä, vaan on jättänyt monia asumisen aikana kohtaamiini ihmisiin, paikkoihin ja tilanteisiin palautuvia muistijälkiä.

Lähiöympäristön merkityksellisyys välittyy myös Satakunnan Museon Porissa toteuttamasta tutkimustyöstä. Museon tuoreessa julkaisussa *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna* Sampolan lähiömaisemaa käsitellään potentiaalisena osana satakuntalaista kulttuuriympäristöä. Aiemmin museo on dokumentoinut lähiön elämää jo vuonna 1986 muun muassa asukashaastatteluin. Haastatteluun osallistuneet sampolalaiset kokivat tuolloin asuinalueensa pääosin myönteisesti. Kuten Saarikankaankin hyödyntämän kirjallisen muistitiedon tapauksessa, Sampolasta kerätyssä materiaalissa korostui lähiön merkitys asukkaidensa ensimmäisenä omana, modernina kotina. Museon vuonna 2011 maisemantutkimuksen

¹ Roivainen 1999, 12 & Saarikangas 2006, 199 & Hankonen 1994, 27 & Virtanen 2000, 53-54.

² Saarikangas 2006, 194-195, 203-206.

oppiaineen kanssa yhteistyönä toteutettu seurantatutkimus Sampolassa tuotti sekin pääosin positiivisia tuloksia. Seurantatutkimuksen yhteydessä tiedusteltiin myös Sampolan asukkaiden näkemystä asuinalueen huonoon maineeseen. Maineeseen koettiin asukkaiden taholta olevan lähinnä vanhojen, levottomampien aikojen perua, ja toisaalta myös perätöntä huhupuhetta, jopa panettelua, jota lehdistö osaltaan on pitänyt yllä.³

Myönteiset lähiökuvaukset ovat nostaneet päätään myös populaarikulttuurissa. 2000-luvulta lähtien tunnetuksi tulleet kotimaiset rap-artistit, kuten *MC Lähiörotat*, *Notkea Rotta* ja *Asa* lainaavat tuotannossaan paljon yhdysvaltalaiselta rap-musiikilta ja rinnastavat suomalaisia lähiöitä ja lähiöelämää elämään yhdysvaltalaisissa slummeissa; lähiön tarjoama kova elinympäristö kääntyy rap-lyriikoissa asukkaidensa voimavaraksi ja osaksi identiteettiä.⁴ Aiemmin lähiöihin on musiikkiteollisuudessa viitannut muun muassa Eppu Normaali vuonna 1980 julkaistussa kappaleessaan *Puhtoinen lähiö*.

Myös suomalaisessa elokuvassa lähiöelämää kuvattiin jo vuonna 1980 Helsingin Kontulaan sijoittuvassa elokuvassa *Täältä tullaan elämä*, jonka keskiössä olivat asuinalueen nuoret ongelmineen. Lähiöympäristö on toiminut näyttämönä sittemmin myös muun muassa sellaisissa suomalaisissa 1990- ja 2000-luvun draamaelokuvissa kuin *Bad Luck Love* ja *Vuosaari*. Elokuvan keinoin tuotetut lähiökuvaukset eivät ole juuri muuttuneet ja lähiöt tarjoavat puitteet synkeälle suomalaisuuden kuvaukselle yhä enenevässä määrin; lähiöympäristöön asetetut roolihahmot ovat ihmissuhteissaan epäonnistuvia, yhteiskunnasta syrjäytyneitä ja lähiöelämä karua. Jonkinlaisen poikkeuksen muodostaa vuonna 2003 ilmestynyt *Nousukausi*, joka kertoo hyvin toimeen tulevan pariskunnan extreme-lomasta työttömiksi Helsingin Jakomäkeen, ”lähiöhelvettiin”, jossa elämä kuitenkin osoittautuu lopulta oletettua mielekkäämmäksi. Elokuva kyseenalaistaa perinteisen lähiökuvauksen ja ilmentää huumorin keinoin julkisessa puheessa tehtyä eroa teihin ja meihin, lähiöasukkaisiin ja muihin kaupunkilaisiin.⁵

³ Uusi-Seppä 2012 & Satakunnan museon keräämä haastatteluaineisto vuodelta 1986 ja Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman ”Asukkaita kuulemassa-asukasosallistamisen välineitä”-kurssin yhteydessä kerätty haastattelumateriaali vuodelta 2011.

⁴ Omat huomiot ko. artistien tuotannosta & ”Discokrafia”. Eppu Normaali-bändin www-sivusto <http://www.eppunormaali.fi/?discokrafia=akun-tehdas> Viitattu 21.4.2013.

⁵ Omat huomiot ko. elokuvista & ”Leffakokemuksena Nousukausi pisti hekkotelemaan ja muistelemaan kaupunkilegendoja.” <http://www.leffatykki.com/elokuva/nousukausi> Leffatykin www-sivu. Viitattu 20.12.2012. & <http://www.leffatykki.com/elokuva/taalta-tullaan-elama> Leffatykin www-sivu. Viitattu 27.3.2013.

Kaunokirjallisuudessa lähiöympäristö on ollut osansa muun muassa Kjell Westön romaanissa *Älä käy yöhön yksin*, jossa tapahtumapaikkana toimivat muun muassa kuvitteellinen lähiö Männistö. Yksi tuoreimpia lähiökuvauksia on Anu Juvosen vuonna 2013 julkaistu esikoisteos *Lähiöoksennus*, joka välittää tarinan lapsuudesta 1980-luvun Helsingin Kannelmäessä. Nimestään huolimatta teos piirtää lähiöstä positiivisen kuvan lasten lähiönä, joskin kertomuksen punaisena lankana korostuu lasten ja aikuisten maailman välinen kuilu ja sen vaikutukset nimenomaan lähiössä kasvaneiden tyttöjen kasvukertomukseen.⁶

Edellä mainittujen lähiökuvausten voi osaltaan ajatella purkaneen tai ainakin romantisoineen lähiöiden huonoa mainetta. Se ei ehkä ole ollut tarkoituksellista, mutta lähiö- tai rappioromantiikkaa hyödyntävien kuvausten yleistymisen saattaa kieliä jonkinlaisesta yleisestä asennemuutoksesta lähiöitä kohtaan. Muistitietoaineiston kohdalla se voi kertoa myös osaltaan siitä, että lähiöt ovat yksinkertaisesti tulleet ikään, joka mahdollistaa takaisin päin katsomisen ja nostalgisuuden kokemuksen. Lähiöt edustavat monille perheen ensimmäistä yhteistä kotia tai lapsuuden kasvuympäristöä muistoinen. Toisaalta myös akateemisen tutkimuksen piirissä tapahtuneet muutokset ovat saaneet tutkijat katsomaan lähiöitä eri tavoin ja muuttamaan kysymyksenasetteluaan. Selitykseksi *lähiöbuumiksi* tai *lähiöiden kulttuuriseksi nousuksikin* kutsutulle ilmiölle on myös tarjottu yhteiskunnan lisääntyvää eriarvoistumista ja sitä myötä alati kasvavaa tarvetta löytää keinoja korjata kehityksen seurauksia lähiöalueilla; nyt siihen pyritään kulttuurin keinoin⁷.

Akateemisessa maailmassa lähiöiden huonoina ominaisuuksina nähtyjä piirteitä on pyritty tietoisesti hyödyntämään uudenlaisen, positiivisemmän imagon rakentamisessa. Kaupunkitutkija Timo Kopomaan lanseeraama *leppoisan lähiö* käsite on kääntänyt lähiöiden pysähtyneeksi mielletyn elämäntavan, *nukkumalähiön* roolin osaksi kuluvan vuosituhannen yhteiskunnalliseksi trendiksi kasvanutta leppoistamisen teemaa, joka

⁶ Westö 2009: ”Älä käy yöhön yksin” & Juvonen 2013: ”Lähiöoksennus” & Laitinen: ”Lähiölasten arki jää piiloon vanhemmilta.” Helsingin Sanomat 28.1.2013.
<http://www.hs.fi/ihtiset/L%C3%A4hi%C3%B6lasten+arki+j%C3%A4+piiloon+vanhemmilta/a1359267220160> Viitattu 5.3.2013.

⁷ Jussila: ”Kuuminta nyt: lähiö.” Ylioppilaslehti 20.2.2012.
<http://ylioppilaslehti.fi/2012/02/kuuminta-nyt-lahio/> Viitattu 10.12.2012 & ”Asuntoministeri Kiuru: Lähiöt nostettava kaupunkipolitiikan ytimeen.” Ympäristöministeriön www-sivu.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=398858&lan=fi> Viitattu 10.12.2012.

pyrkii hidastamaan nykyihmisen hektistä elämäntapaa. Tähän liittyy myös kulutuksen vähentäminen, joka kytkee leppoistamisen toiseen ajankohtaiseen trendiin, ajatukseen kestävästä kehityksestä. Lähiöt istuvat hyvin myös tämän päivän etenkin 1970-luvusta ammentavaan retromuotiin, joka osaltaan voi selittää niiden uudenlaista näkyvyyttä elokuva- ja musiikkiteollisuudessa. Niin sanottu *retrolähiö* on Kopomaan mukaan nähty myös yhtenä lähiöiden kehittämisstrategioiden mallintamana tulevaisuudenkuvana lähiöille. Sen mukaan lähiöiden kehittäminen tapahtuu vanhaa alkuperäistä rakennusmallia suosien.⁸

Uudesta positiivisemmasta painotuksesta huolimatta lähiöiden negatiivinen julkisuuskuva on edelleen ajankohtainen aihe. Myös oman koulutusohjelmani piirissä toteutetun, vuosina 2009-2012 toimineen Porilainen lähiömaisema-hankkeen tutkimuskohteena ovat olleet paikalliset lähiöalueet ja niistä julkisen puheen sekä asukkaiden kokemusten kautta välittyvät mielikuvat. Lähiöiden negatiivisen julkisuuskuvan ja myönteisten asumiskokemusten välinen ristiriita toimi aikoinaan myös kandidaatintutkielmani⁹ pohjana syksyllä 2008. Tutkielman konkreettisena kimmokkeena voisi pitää samana syksynä Ilta-Lehden julkaisemaa artikkelia *Pelon korttelit*, jossa Sampola mainittiin yhtenä Suomen väkivaltaisimmista lähiöistä. Artikkelin synnytti aikanaan vastareaktion porilaisessa ilmaisjakelulehdessä Porin Sanomissa, jonka julkaisemassa reportaasissa Sampolan asukkaat ilmaisivat tuhtumuksensa Ilta-Sanomien artikkelin johdosta ja puolustivat asuinpaikkaansa.¹⁰

Osittain edellä kuvatun uutisketjun ja osittain oman asumishistoriani ohjaamana valitsin Sampolan kandidaatintutkielmani kohdelähiöksi. Tutkielmani lähtökohtana oli ajatus siitä, miten sampolalaiset kokevat asumisen pahamaineisessa lähiössään. Kysymykseen lähdin hakemaan vastausta asukkaille suunnatun lomakekyselyn avulla. Sivusin työssäni lyhyesti myös Sampolaa koskevaa lehtikirjoittelua.

⁸ Kopomaa 2001, 3-16 & Leppoisa lähiö-tutkimushankkeen blogisivusto: <http://blogs.helsinki.fi/leppoisalahio/> Viitattu 4.12.2012.

⁹ Rosendahl 2009, *Sampola- kyselytutkimus porilaisesta lähiöstä asuinympäristönä*.

¹⁰ Varis: Pelon korttelit. Ilta-Lehti 20.8.2008 http://www.iltalehti.fi/uutiset/200808208134483_uu.shtml Viitattu 28.1.2013 & Lehto: Vihersuunnittelua ”pelon kaduilla” 19.2.2009 (lisätty verkkolehteen) Porin Sanomat <http://www.porinsanomat.fi/teemat.php?id=2> Viitattu 28.1.2013.

Nyt pro gradu-tutkielmassani palaan tavallaan saman aiheen äärelle. Tutkielmani tarkoituksena ei ole kuitenkaan toimia puolustuspuheenvuorona lähiöille tai selvittää lähiöiden huonon maineen todenperäisyyttä. Tällä hetkellä kuitenkin voidaan sanoa elettävän lähiöiden tulevaisuuden suunnan kannalta tärkeää vaihetta, jossa uudella, positiivisemmalla imagolla on suuri merkitys. Kerran muodostuneet mielikuvat ovat vahvoja, eikä niiden muutos käy nopeasti. Tutkielmani kautta toivon silti omalta osaltani pystyväni osallistumaan positiivisemmän mielikuvan muodostamiseen luomalla kriittisen katseen lehtikirjoitteluun ja tuottamalla tietoa siitä miten sen rakentamat mielikuvat muodostuvat. Kiinnostukseni suuntautuu siis median rooliin erilaisten paikkamielikuvien tuottamisessa. Tässä tutkielmassa mediaa edustaa maakuntalehti Satakunnan Kansa ja kuvauskohdetta porilainen lähiö Sampola. Tarkoitukseni on selvittää, millainen asuinpaikkana Sampola on Satakunnan Kansan kuvaamana? Minkälaisia paikkakuvauksia lehti on vuosien varrella asuinalueesta tuottanut? Minkälaisten aihealueiden yhteydessä Sampola on ollut lehdessä esillä? Miten Sampolan lehdistökuva on syntynyt, miten se rakentuu ja miten se on muuttunut? Entä miten Sampolakirjoittelu¹¹ suhteutuu laajempaan lähiökirjoitteluun¹²? Kysymys on siis sanomalehden tuottamasta paikan representaatiosta, Sampolan lehdistökuvasta, joka rakentuu lehtikirjoittelusta paikannettavista diskursseista.

1.2 Aiempi lähiötutkimus ja tieteellisen lähiöpuhunnan muutokset.

Tutkimusaiheena lähiön lehdistökuva ei ole mikään uusi, vaan aihetta on tutkinut muun muassa Irene Roivainen yhteiskuntatieteiden väitöskirjassaan *Sokeripala metsän keskellä*.¹³ sekä Linda Talve maantieteen pro gradussaan *Varissuo ei ole enää kirosana*.¹⁴ Lähiöiden julkisuuskuvan ja asukkaiden kokemusten välistä dynamiikkaa on tarkastellut myös jo edellä mainittu Kirsi Saarikangas¹⁵. Nämä teokset ovat osaltaan toimineet työni inspiraationa sekä teoreettisena ja metodologisena apuna tutkimuksenteossa. Lisäksi ne ovat tarjonneet merkittävän vertailukohdan ja mahdollisuuden vuoropuheluun muun tutkimuksen kanssa. Tieteenalaltaan edellä mainitut tutkimukset eroavat omastani. Kuitenkin sekä yhteiskuntatieteillä, että maantieteellä ja etenkin sen kulttuurimaantieteellisellä suuntauksella on

¹¹ Käytän tutkielmassa termiä *Sampolakirjoittelu* kattokäsitteenä kaikkea Sampolaa koskevalle lehtikirjoittelulle.

¹² Laajemmalla *lähiökirjoittelulla* tarkoitan aiempia lähiöiden lehdistökuvasta tehtyjä tutkimuksia.

¹³ Roivainen 1999.

¹⁴ Talve 2005.

¹⁵ Saarikangas 2006.

yhteneväisyyksiä monitieteiseen maisemantutkimukseen. Työssäni pyrin tuomaan tutkimusaiheeseen uutta näkökulmaa hyödyntämällä juuri maisemantutkimukselle ominaista tutkimusotetta kiinnittämällä lehtiaineiston tarkastelussa erityistä huomiota nimenomaan maiseman kokemusta heijasteleviin representaatioihin, joiden muodostumisen areenana toimii sanomalehden tarjoama mediatila.

Kaiken kaikkiaan lähiöihin ja lähiöelämään on osoitettu tutkimuksellista kiinnostusta eri tieteenaloiilla Suomessa 1980-luvun alusta alkaen. Irene Roivainen on jakanut väitöskirjassaan suomalaisen lähiötutkimuksen kolmeen aaltoon sen syntyajankohdan, sekä aineistoon suhtautumistavan mukaan ¹⁶. Roivaisen kolmijaon mukaan lähiötutkimuksen ensimmäinen aalto sai alkunsa Suomessa vuonna 1977 käynnistyneestä elämäntavan muutos-tutkimushankkeesta, joka pyrki selvittämään maaseudun rakennemuutoksen ja sitä seuranneen maalta kaupunkiin suunnan ”suuren muuton” vaikutuksia suomalaisten arkielämään. Ensimmäisen aallon merkittävimpiin teoksiin kuuluu ensinnäkin sosiologi Matti Kortteisen uusille lähiöalueille muuttaneiden elämäntapojen muutosta tarkasteleva *Lähiö*¹⁷. Lisäksi sitä edustavat Pirkko-Liisa Ahponen ja Marja Järvelän ensimmäisen polven tehdastyöläisen elämäntavan muutokseen keskittyvä *Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen*¹⁸, sekä Pertti Alasuutarin ja Jorma Siltarin lähiöravintolan tikkakulttuuria valottava *Miehisen vapauden valtakunta*¹⁹. Näissä Roivaisen urbaaneiksi etnografioiksi kuvailemissa teoksissa 1980-luvulle asti tutkimuksen piirissä suhteellisen vieraina säilyneitä lähiöitä ja lähiöelämää lähestyttiin antropologisella uteliaisuudella kuin vieraita maanosia ja haastateltavat lähiöasukkaat näyttäytyivät *meistä* poikkeavina *toisina*, lähiön alkuasukkaina. Osaltaan ne kuitenkin horjuttivat aikanaan lähiöihin liittyvää ongelmapuhetta tuottamalla kuvauksia niissä ilmenevistä urbaaneista yhteisöllisyyden muodoista, kuten Siltari ravintolan tikanheittoporukoista. Roivaisen mukaan ensimmäisen aallon lähiökuvaukset olivatkin myöhempään tutkimukseen verrattuna enemmän irti ongelmamäärittämisestä. Siltari Roivainen toteaa Kortteisenkin lähiöelämän

¹⁶ Aineistoon suhtautumisella Roivainen tarkoittaa David Silvermann’in skeemaa soveltaen sitä, miten tutkimus suhtautuu aineistoonsa eli antaaako se sille faktan, sisäisen kokemuksen, representaation vai artikulaation statuksen.

¹⁷ Matti Kortteinen: ”Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta.” 1982.

¹⁸ Ahponen & Järvelä: ”Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen: Tehdastyöläisen elämäntavan muutos.” 1983.

¹⁹ Alasuutari Pertti & Siltari Jorma: ”Miehisen vapauden valtakunta: Tutkimus lähiöravintolan tikkakulttuurista.” 1983.

kuvauksen olevan lopulta ongelmalähtöistä ja selittävän esimerkiksi havaitsemansa myönteiset asumiskokemukset *onnellisuusmuurin* käsitteellä. Sen mukaan ihmiset luulevat ja ilmaisevat ensin olevansa onnellisempia kuin todellisuudessa ovat ja todellisen asiantilan paljastuvan vasta syvähaastattelun keinoin.²⁰

Myös Kirsi Saarikangas mainitsee samaisen edellä mainitun Kortteisen teoksen esimerkkinä kielteisestä lähiökuvauksesta ja näkee yhtenä varhaisen lähiötutkimuksen tunnuksena etäänntyneen ja ulkopuolelta suunnatun tutkijan katseen, joka muodostaa lähiöistä auttamatta niin sanotusta normaalista ja tutusta poikkeavia toisten tiloja. Lähiöasumiseen yritettiin soveltaa ja sen myös odotettiin tarjoavan sekä kaupunki-, että maaseutuasumisen parhaita puolia, kuten luonnonläheistä ympäristöä, tiiviitä naapuruussuhteita ja korkeaa palvelutasoa. Kun nämä eivät niiden perinteisessä muodossaan toteutuneet, lähiöt alettiin nähdä niin sanottuina maaseudun ja kaupungin merkityksettöminä välitiloina. Tosiasiassa kysymys oli kuitenkin siitä, että asumismuotona lähiö oli uusi ja esimerkiksi sosiaaliset verkostot ilmenivät lähiöissä tavoilla, joita ei tunnistettu. Itse lähiöasukkaat tuskin jakoivat näkemystä, mikä on nyt myöhemmin havaittavissa asukkaiden kirjallisista lähiömuisteluista. Koska silloinen tutkimustraditio kuitenkin suosi ulkoapäin luotua antropologista katsetta, jäivät asukkaiden omakohtaiset kokemukset aikoinaan huomioimatta. Tutkimusotetta rajoitti Saarikankaan mukaan lisäksi hyvin miehinen perspektiivi, joka ei ottanut huomioon tai ainakaan pitänyt merkittävänä lähiöasumiseen liittyvää naisten ja lasten uudenlaista roolia sosiaalisten verkostojen luomisessa.²¹

Lähiötutkimuksen toinen aalto ajoittuu Roivaisen jaon mukaan 1980-luvun loppupuolelta 1990-luvun loppupuolelle. Ensimmäistä aaltoa leimannut antropologinen uteliaisuus lähiöelämää kohtaan korvaantuu toisen aallon piirissä sosiaaliteknokraattisella ja hallinnollisella tutkimusotteella. Lähiöelämää tarkastellaan edelleen ulkoa päin, mutta nyt hallinnon perspektiivistä. Tutkimusaaltojen rajapintaan sijoittuvan vuonna 1987 julkaistun Juha Kääriäisen teoksen *Sosiaaliset ongelmat, asuinalueiden segretoituneisuus ja paikallisyhteisyys* havainnollistaa osaltaan lähiötutkimuksessa 1980-luvulla tapahtunutta käännettä; sisäisen kokemuksen ja representaation sijaan se tarkastelee lähdeaineistojaan faktoina maailmasta ja tarjoaa

²⁰ Roivainen 1999, 13-18 & Ahponen ja Järvelä 1983, 1 & Kortteinen 1982, 20.

²¹ Roivainen 1999, 13-15 & Saarikangas 2006, 199-201 ja 207-209.

tarkastelemissa lähiöiden ongelmiin yhteiskunta- ja asuntopoliittisia ratkaisuja yhteisöstrategioiden asemesta. Näin se ilmentänee myös Roivaisen osoittamaa lähiöpuhunnan muutosta ongelmakeskeisempään suuntaan, joka näkee lähiöiden ongelmallisuuden olevan pikemminkin lähtöisin niistä itsestään kuin seurausta yhteiskunnan murroksesta seuranneen yhtenäiskulttuurin häviämisestä ja yhteisöllisyyden puuttumisesta uusilla asuinalueilla.²²

Toisen aallon lähiötutkimuksiin lukeutuvat myös Riitta Hurmeen ja Johanna Hankosen lähiörakentamista ja -arkkitehtuuria käsittelevät teokset²³. Hurmeen taidehistorian väitöskirja vuodelta 1991 tarkastelee suomalaista lähiösuunnittelua ja -rakentamista 1940-luvulta 1960-luvulle. Sen painopiste on lähiöaatteen tulossa Suomeen ja kehityksessä kohti betonilähiöitä. Hankosen teos taas jatkuu ajallisesti siitä, mihin Hurmeen teos päättyy, ja tarkastelee lähiöistymistä ja lähiörakentamista niin sanotun 1960-luvun ”tehokkuuden yhteiskunnan kontekstissa”.²⁴

Akateemisen tutkimuksen lisäksi Roivainen erottelee toiseen aaltoon lukeutuviksi vielä erilaiset valtion ja kaupunkisuunnittelun tarpeisiin tuotetut hallinnolliset selvitykset, joissa lähiöitä tarkastellaan 1990-luvun alkupuolella ensin erilaisten taustamuuttujien, kuten asuntojen hintakehityksen, sosiaalisten ongelmien tai tiettyjen erityispiirteiden valossa. Myöhemmin tutkimus spesifistyy lähiökehittämiseen ja perusparantamiseen. Erilaisia selvityksiä ja toimintasuunnitelmia tuotettiin muun muassa Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen, ympäristöministeriön sekä yksittäisten kaupunkien suunnittelutoimistojen toimesta.²⁵ Vastaavia tutkimuksia teetti myös Porin kaupunki 1990-luvun puolivälissä Sampolasta²⁶.

Edellä esitettyjen lähiötutkimuksen vaiheiden kautta on muodostunut vähitellen niin sanottu ”lähiöiden suuri kertomus”, kokonaiskuva suomalaisten lähiöiden synty- ja kehityshistoriasta, sen sosiaalisista ja fyysisistä ominaisuuksista sekä rakennuskannasta.

²² Roivainen 1999, 13-15.

²³ Hurme Riitta: ”Suomalainen lähiö Tapiolasta Pihlajamäkeen.” 1991 & Hankonen Johanna: ”Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta. Suunnittelujärjestelmän läpimurto suomalaisten asuntoalueiden rakentumisessa 1960-luvulla.” 1994.

²⁴ Roivainen 1999, 15-17.

²⁵ Roivainen 1999, 17-18.

²⁶ Esim. Pihlajamäki Timo: ”Lähiöasuminen ja perusparannustarpeet Sampolassa 1996.” 1996 & Sampola-projektin ohjaustyöryhmä: ”Sampolan alueen kehittämissuunnitelma 1996-1999.” 1996.

Tämän myötä lähiöitä on ollut myös mahdollista tyypitellä kronologisesti erilaisiin lähiösukupolviin eli 1950-, 1960-, ja 1970- ja 1980-luvuilla syntyneisiin lähiöihin.²⁷

Lähiötutkimuksesta Roivainen erottaa vielä kolmannen aallon, jota hän vuonna 1999 julkaistussa väitöskirjassaan käsittelee lähiötutkimuksen *uutena aaltona*, jota kohti ollaan vasta kulkemassa. Kolmatta aaltoa erottaa aiemmasta lähiötutkimuksesta Roivaisen mukaan erityisesti sen konstruktionistiset lähtökohdat. Sitä edustaa muun muassa Roivaisen oma yhteiskuntatieteiden väitöskirja, joka lähestyy lähiötä sosiaalisena rakenteena ja sanomalehden konstruktiona. Yleisen konstruktionistisen tutkimusperinteen lisäksi se on saanut vaikutteita kulttuurisen maantieteen representaation kriisistä ja kielellisestä käänteestä²⁸. Tosin Roivainen mainitsee jo toisen aallon edustajien, Kääräisen ja Piiraisen tutkimusten olleen *julkilausutuilta lähtökohdiltaan konstruktionistisia* ja konstruktionistista otetta lähennellen myös Mervi Ilmosen tarkastelu lähiökategorioista²⁹ sekä Eeva-Liisa Bromanin analyysi Jakomäen saamasta mediakohtelusta. Tavallaan Roivainen jättää kolmannen aallon kuitenkin vielä avoimeksi tulevalle tutkimukselle.³⁰

Koska tätä tutkielmaa tehdessä eletään vuotta 2012, eikä kiinnostus lähiöihin ole vuosien varrella sammunut, on lähiötutkimuksen kenttä luonnollisesti laajentunut. Roivaisen jalanjälkiä on kulkenut muun muassa jo edellä mainittu Linda Talve, joka tarkasteli vuonna 2005 valmistuneessa pro gradu-tutkielmassaan Turun Varissuon lähiön lehdistökuvaa. Yhdeksi kolmannen aallon lähiötutkimuksen merkittäväksi edustajaksi on 2000-luvun kuluessa muodostunut taidehistorioitsija Kirsi Saarikangas. Saarikankaan teos *Asunnon muodonmuutoksia*³¹ tarkastelee suomalaisen modernin asunnon kehitystä 1920-luvulta 1950-luvussa esimerkiksi lähiörakentamisen ja –asumisen muodossa. Myös oman tutkielmani voi ajatella Roivaisen kolmijaon mukaan lukeutuvan kolmanteen aaltoon.

Edellä esitelty kolmijako ei ole ainoa oikea tapa järjestää lähiötutkimuksen vaiheita, mutta toimii tässä mielestäni kriittisesti tarkasteltuna käyttökelpoisena pohjana. Oman

²⁷ Roivainen 1999, 18.

²⁸ Näitä ilmiöitä käsittelem tarkemmin seuraavassa alaluvussa 3.1.

²⁹ Ilmonen Mervi 1994.

³⁰ Roivainen 1999, 20-21.

³¹ Saarikangas Kirsi, 2002.

näkemykseni mukaan kolmannelle aallolle ominaisena piirteenä voi nähdä vielä tietynlaisen itse lähiötutkimuksen historiaan suunnatun kriittisen katseen, joka kyseenalaistaa aiempien tutkimusten kautta syntyneitä negatiivisia lähiökuvauksia sekä niiden ongelmakeskeisyyttä ja lähestyy tutkimuskohdettaan sisältäpäin, lähiöasukkaiden itsensä kokemusten kautta. Toisaalta ongelmakeskeisyys on nykytutkimuksessakin yhä läsnä vähintään kysymyksenasettelun lähtökohtana. Lähiötutkimusta, joka ei jollain tasolla viittaisi *lähiöongelmaan* on vaikea kuvitella. Ongelmallisuus on muodostunut osaksi lähiökuvaa ja lähiöiden kuvattua kehityshistoriaa. Myös omassa tutkielmassani se muodostaa väkisinkin oman osansa tutkimustuloksia, sikäli kun yhtenä tavoitteenani on suhteuttaa Sampolakirjoittelu laajempaan lähiökirjoitteluun, jota esimerkiksi Roivainen väitöskirjassaan lähestyy nimenomaan ongelmadiskurssin näkökulmasta. Periaatteessa lähiötutkimus on seurannut lähiöiden elinkaarta luontevasti aina osana oman aikansa ilmiöitä ja akateemisia suuntauksia. Saarikankaan tutkimuksen kohdalla korostuvat lähiöasukkaiden itsensä tilalliset kokemukset ja muistot lähiöistä kotina. Tämänkaltainen lähiöiden tarkastelu elettyinä tiloina on Saarikankaan mukaan merkinnyt tutkijan näkökulman ja asennon muuttumista.³²

Akateeminen tutkimus ja sen myötä muotoutuneet perustellut lähiökuvaukset ovat oletetusti kuitenkin tuttuja vain verraten pienelle yleisölle. Merkittävämpi osa lähiöiden populaarin julkisuuskuvan muodostumisessa on ollut medially yleisen mielipiteen luojana. Lähiön julkisuuskuvaa ja sen suhdetta mediaan, tarkemmin ottaen sanomalehteä representaation muovaajana ja areenana sen muovaamiselle tulen käsittelemään tarkemmin luvussa 3(kolme).

1.3 Tutkimusaineisto ja aineistonkeruun työvaiheet.

Tutkielman aineisto koostuu maakuntalehti Satakunnan Kansassa julkaistuista Sampolaa käsittelevistä lehtikirjoituksista. Vuonna 1873 perustettu Satakunnan Kansa³³ on Suomen toiseksi vanhin yhä ilmestynvä suomenkielinen sanomalehti ja 55 302 levikillään tänä päivänä Satakunnan suurin päivälehti. Vuonna 2012 lehden arvioitiin tavoittavan päivittäin 125 000 ihmistä. Nykyisin sitoutumaton lehti toimi vuoteen 1989 saakka Kansallisen Kokoomuksen kannattajana, joka on huomioitava aineiston tarkastelussa.³⁴

³² Saarikangas 2006, 203.

³³ Perustettiin nimellä *Satakunta*. Nimi vaihtui myöhemmin *Satakunnan Kansaksi*.

³⁴ Wikipedia – vapaa tietosanakirja www-sivu. http://fi.wikipedia.org/wiki/Satakunnan_Kansa Viitattu

Valitsin tutkimusaineiston lähteeksi juuri Satakunnan Kansan, sillä paikallinen lehti on luonnollisesti juuri se taho minkä voi olettaa julkaisevan porilaista lähiötä koskevia lehtikirjoituksia. Maakuntalehti oli lisäksi perusteltu valinta esimerkiksi Porin Sanomien tai muiden vastaavien ilmaisjakelulehtien sijaan, koska suuremman kokoluokan lehdessä Sampola nousee oletetusti useammin ja laajemmin esille. Lisäksi pitkään ilmestyneenä lehtenä Satakunnan Kansa tarjoaa mahdollisuuden tarkastella lehtikirjoituksia koko Sampolan olemassaolon ajalta.

Tutkimusaineiston ajallinen rajausta ulottuu vuodesta 1972 vuoteen 2010. Rajausta alkaa vuodesta 1972, jolloin Sampolan rakennustyöt virallisesti alkoivat ja josta myös oletan Sampolaa koskevan lehtikirjoittelun alkavan. Rajausta päättyy vuoteen 2010, jolloin aloitin tutkielman teon. Suurimman osan aineistosta olen kerännyt marraskuun 2010 ja maaliskuun 2012 välisenä aikana Porin kaupunginkirjastolla, jossa Satakunnan Kansan vuosikerrat ovat luettavissa muun muassa mikrofilmimuodossa. Käytännössä aineistonkeruu tapahtui siten, että kävin läpi lehdet mikrofilmilukulaitteen avulla ja kopioin kaikki Sampolaa käsittelevät kirjoitukset lukuun ottamatta rikosilmoituksia. Rikosilmoitukset jätin pois niiden muuhun aineistoon nähden poikkeavan luonteen vuoksi, sekä pitääkseni aineiston paremmin hallittavana.

Alun perin tarkoitukseni oli sisällyttää aineistoon kaikki aikavälillä 1972-2010 eli kaikkiaan 38 vuoden aikana julkaistut Sampolakirjoitukset. Tämän tutkielman ajallisissa ja taloudellisissa puitteissa näin laajan ja kattavan aineiston keruu osoittautui kuitenkin hankalaksi, sillä jokaisen 38 vuoden aikana ilmestyneen lehden sisällyttäminen aineistoon olisi käytännössä tarkoittanut noin 13 870 sanomalehden läpi käymistä. Mikrofilmilukulaitteen kanssa työskentely on hyvin aikaa vievää ja lisäksi aineiston kopiointi kaupunginkirjastolla on maksullista ja opinnäytettä tekevälle opiskelijallekin omakustanteista. Tästä johtuen päädyin keräämään osan aineistosta systemaattisen otannan avulla. Ennen tätä ennätin kuitenkin koota aineistoa aikarajauksen ensimmäiseltä kahdeksalta vuodelta. Kaikkiaan näistä välillä 1972-1980 julkaistuista lehtikirjoituksista aineistoon kertyi 54 Sampolakirjoitusta, joista 11 oli yleisönosastonkirjoituksia ja 43 uutisartikkeleita ja reportaaseja.

Käyttämäni otanta kattoi vuodesta 1980 lähtien vuoteen 2010 aina helmi-, kesä-, ja lokakuussa ilmestyneet lehdet joka toiselta vuodelta. Valitsemalla otantakuukaudet alku- ja loppuvuodesta sekä vuoden keskivaiheilta pyrin välttämään vuodenaikapainotukset ja saavuttamaan mahdollisimman edustavan otoksen koko vuoden aikana julkaistusta kirjoittelusta. Kaikkiaan kirjoituksia kertyi aineistoon otantaa käyttäen 55 kappaletta, joista 10 oli yleisönosastonkirjoitusta ja 45 uutisartikkeleita sekä reportaaseja. Varmistaakseni riittävän katsauksen lehtikirjoitteluun, sisällytin aineistoon vielä Porin kaupunginkirjaston artikkelitietokannasta löytyvät Sampola-aiheiset kirjoitukset, joita kertyi kaikkiaan 33 kappaletta. Linkki artikkelitietokantaan löytyy kaupunginkirjaston www-sivuilta. Tietokanta sisältää kaikki Satakunnan Kansan julkaisemat lehtikirjoitukset vuodesta 1987 vuoteen 2004 lukuun ottamatta esimerkiksi rikos- ja yleisönosastonkirjoituksia. Myöskään kuvia artikkelitietokanta ei sisällä. Tietokanta toimii hakuperiaatteella. Hakukenttään syötetään kirjoituksen aihetta kuvaava hakusana, esimerkiksi tässä tapauksessa hakusana oli ”Sampola”. Hakunappia tietokoneen hiirellä klikkaamalla tietokanta erottelee sisältämästään aineistosta luettavaksi kaikki kirjoitukset, joissa Sampola on mainittuna. Tietokannasta on mahdollista hakea kerralla kaikki Sampola-maininnan sisältämät kirjoitukset aikaväliltä 1987-2004 tai valita pudotuslaatikosta vuoden kerrallaan, kuten tein tässä tapauksessa. Artikkelitietokannan aineisto sisälsi luonnollisesti osittain samoja lehtikirjoituksia mitä olin jo kerännyt aiemmin, mutta myös täydensi jo olemassa olevaa aineistoa otantaan kuulumattomien kuukausien ja vuosien osalta.

Kokonaisuudessaan aineisto on kerätty siis ajanjaksolta 1972-1980 jokaiselta vuodelta ja ajanjaksolta 1982-2010 edellä esitetyn otannan mukaan. Ajanjaksolla 1987-2004 otantaan kuulumattomien kuukausien ja vuosien osalta aineistoa täydentää lisäksi artikkelitietokannasta kerätty materiaali. Alla aineistonkeruun vaiheita havainnollistava taulukko.

Aineistonkeruun vaihe	Ajanjakso	Keruutapa
1.vaihe	1972-1980	Mikrofilmilukulaite, kaikki vuodet.
2.vaihe	1982-2010	Mikrofilmilukulaite, otanta; 3kk/parilliset vuodet.
3.vaihe	1987-2004	Artikkelitietokanta, otantaa täydentävät kuukaudet ja vuodet.

Taulukko 1.

Aineistonkeruuprosessi käsitti näin ollen kolme eri vaihetta, joiden kautta keräsin sekä

mikrofilmi-, että digitaaliseen muotoon tallennettua tutkimusaineistoa sekä otannalla, että ilman. Tutkimusaineiston ajallisessa rajaamisessa olisin voinut olla myös johdonmukaisempi. Sisällyttämällä aineistoon kaikki aikavälillä 1972-2010 ilmestyneet Sampolaa koskevat lehtikirjoitukset olisin voinut mahdollisesti tuoda muutamien kirjoitusten lisän aineistoon ja antaa kattavamman katsauksen Sampolakirjoitteluun. Kuitenkin kuten jo totesin, tämän tutkielman puitteissa koko aikarajauksen kattavan aineiston keruu osoittautui turhan aikaa vieväksi ja kalliiksikin. Tämä olisi tosin saattanut olla jo ennakoitavissa heti tutkielman teon alussa kun aineiston keruu alkoi. Tutkimuskysymyksen kannalta keräämäni aineisto oli silti riittävä, enkä usko, että lisäkirjoitusten tuoma sisältö olisi lopulta muuttanut tutkimustuloksia. Pikemminkin aineisto olisi voinut olla vielä suppeampi ja tutkielma olisi voinut keskittyä tarkastelemaan Sampolan lehdistökuvaa esimerkkinä sanomalehden tuottamasta paikkarepresentaatiosta lyhyemmällä aikavälillä, esimerkiksi jonakin tietynä vuosikymmenenä tai jopa yhtenä vuotena. Koska tarkoituksena on kuitenkin tarkastella lehdistökuvaa kokonaisuudessaan, koin keskeiseksi myös sen kehityksen ja muutoksen seuraamisen.

Kaikkiaan erilaisia Sampolaa koskevia lehtikirjoituksia valikoitui aineistoon lopulta yhteensä 142 kappaletta, joista 109 kappaletta ensimmäisen ja toisen vaiheen aikana kerättyyn pääaineistoon ja 33 kappaletta kolmannen vaiheen aikana kerättyyn täydentävään aineistoon. Mahdolliset Satakunnan Kansan etusivulla julkaistut premivinkit³⁵ olen laskenut aina yhdeksi kokonaisuudeksi sisäsivun varsinaisen kirjoituksen kanssa. Tyypiltään kirjoitukset jakautuvat pääasiassa ilmoitusluontoisiin uutisartikkeleihin, haastatteluja sisältäviin laajempiin reportaaseihin sekä yleisönosaston mielipidekirjoituksiin. Pois rajattuja aineistosta ovat rikosilmoitukset sekä täydentävän aineiston osalta myös yleisönosastonkirjoitukset. Myöskään lehtikuvia ei tässä työssä ole tarpeen ottaa tarkastelun alle, sillä katson tutkimuskysymyksen kannalta lehtikirjoitusten tarjoavan riittävän aineiston.

Osa lehtikirjoituksista karsiutui pois aineistosta tutkielman kannalta epärelevantteina. Kriteeriksi lehtikirjoitusten valikoinnissa aineistoon asetin sen, että Sampola oli kirjoituksessa pääosassa, tai ainakin merkittävässä sivuosassa tutkielman aiheen

³⁵ Premivinkki on sanomalehden etusivulla julkaistu tiivistelmä, joka viittaa varsinaiseen sisäsivulta löytyvään lehtikirjoitukseen. Lähde: <http://www11.edu.fi/lehti/toimittajakoulu/osa2.html>.

kannalta. Merkittävänä pidin muun muassa sitä, jos Sampola mainittiin jotakin muuta porilaista lähiötä käsittelevän kirjoituksen yhteydessä. Merkityksettömänä aineistosta karsiutui esimerkiksi Porin seudulla tapahtuneesta lyhyestä sähkökatkoksesta uutisoiva kirjoitus, jossa Sampola mainittiin yhtenä sähköttä jääneistä asuinalueista. Samoin pois jäivät erilaisista musiikki- yms. tapahtumista kertovat kirjoitukset, joissa Sampolan palvelukeskuksessa sijaitseva Sampola-sali mainittiin vain tapahtuman järjestyspaikkana. Sen sijaan samaisessa salissa järjestettyjä Sampolan ja Itä-Porin asukastilaisuuksia käsittelevät kirjoitukset luin mukaan aineistoon, sillä niiden tapauksessa kyse oli nimenomaan Sampolan asuinalueeseen kytkeytyvästä tapahtumasta.

Kaikkiaan Sampola oli kirjoittelun pääkohde 88 kirjoituksessa ja merkittävässä sivuosassa 55 kirjoituksessa. Lehtikirjoittelu oli vilkkainta vuosina 1980 (25 kappaletta) sekä 1996 (17 kappaletta). Alla olevassa taulukossa olen havainnollistanut lehtikirjoitusten määrää vuotta kohti. Puuttuvilta vuosilta lehtikirjoituksia ei ole kertynyt tai vuodet eivät ole kuuluneet otantaan. Kirjoitukset on lisäksi jaoteltu sen mukaan, onko Sampola ollut kirjoittelun pääkohde vai sivuosan asemassa.

Vuosi	1974	1975	1976	1978	1979	1980	1982	1984	1986	1988	1992	1994
Pääosa	1	5	1	7	2	19	2	3	3	4	1	1
Sivuosaa	2	9	0	2	0	6	3	2	1	5	0	0
Yhteensä	3	14	1	9	2	25	5	5	4	9	1	1 (= 79)

Vuosi	1996	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2006	2010
Pääosa	11	2	2	6	4	3	6	1	3	2
Sivuosaa	6	2	1	5	3	1	2	4	0	0
Yhteensä	17	4	3	11	7	4	8	5	3	2 (=64)

Taulukko 2.

1.4 Aineiston analyysi ja tutkimusmenetelmät.

Tutkimusaineiston analyysissä olen käyttänyt sekä määrällistä, että laadullista sisällönanalyysiä ja diskurssianalyysiä siten, että sisällönanalyysi on toiminut apuna aineiston laajemmassa luokittelussa ja diskurssianalyysi aineiston syvällisemmässä

analyysiosuudessa. Perinteisesti sisällönanalyysi menetelmänä on ollut tapana erotella määrällisen ja laadullisen tutkimuksen kesken. Sisällönanalyysin sijaan määrällisen tutkimuksen kohdalla on usein käytetty nimitystä sisällönerittely. Käytännössä tuskin mikään tutkimus kuitenkaan on puhtaasti määrällistä tai laadullista, sillä myös määrällisen tutkimuksen tulosten tulkinta edellyttää usein jonkinlaista kommentointia ja aukikirjoittamista, samoin jonkin elementin esiintymistaajuuden mittaaminen aineistossa pohjaa yleensä laadullisiin ratkaisuihin.³⁶ Näin tässäkin tutkielmassa on ollut tarpeellista sekä aineiston laajempi kvalitatiivinen luokittelu esiin nousevien teemojen mukaan, että toisaalta kvantitatiivinen analyysi eli esimerkiksi teemojen esiintymistiheyksien lasku. Diskurssianalyysin koin hyödylliseksi menetelmäksi myöhemmässä aineiston analyysivaiheessa, sillä aineiston luonteesta johtuen Sampolakuvaukset eivät ole suoraan teksteistä poimittavissa, vaan osin ”piilotettuina” tekstiin implisiittisinä luonnehdintoina. Menetelmänä diskurssianalyysi ei ole selvärajainen, vaan pikemminkin nähtävissä väljänä metodologis-teoreettisena viitekehystenä. Siksi palaankin sen käyttöön tarkemmin luvussa 3(kolme), jossa käyn tarkemmin läpi tutkielmani teoreettista viitekehystä ja keskeisiä käsitteitä.

Tutkimusaineiston analyysivaihe alkoi kesällä 2012. Aloitin analyysin kirjaamalla kronologisesti ylös tekstitiedostomuotoon jokaisen aineistoon kuuluvan lehtikirjoituksen julkaisuajankohdan sekä otsikon. Tämän jälkeen kirjoitin jokaisesta lehtikirjoituksesta tiivistelmän sekä kirjasin ylös mitä ajatuksia kirjoitus herätti. Työvaiheen tarkoituksena oli tutustua aineistoon syvemmin ja saavuttaa hyvä yleiskuva sen sisällöstä. Seuraavassa työvaiheessa koodasin lehtikirjoitukset. Koodimerkkien tarkoituksena on olla ikään kuin sisään kirjoitettuja muistiinpanoja, jotka jäsentävät ja kuvailevat aineistoa ja toimivat niin sanottuina osoitteina aineiston eri kohtiin³⁷. Omassa koodauksessani sovelsin Irene Roivaisen käyttämää tapaa, jolloin jokaisen lehtikirjoituksen koodi sisältää aina kirjoituksen julkaisuajankohdan, kirjoitustyyppin, kirjoituksen teeman ja alateeman sekä kirjoituksessa esiintyvät toimijat³⁸. Toimijoiden kohdalla tässä vaiheessa huomioin vain lehtikirjoituksissa esiintyvät haastattelut sekä yleisönosastonkirjoittelun. Koska en koe olevani asiantuntija erilaisten sanomalehtien kirjoitustyyppien suhteen, olen luokitellut aineistossa esiintyvät kirjoitukset karkeasti uutis- ja ilmoitusluontoisiin *uutisiin*,

³⁶ Seppälä 2005, 145.

³⁷ Tuomi & Sarajärvi 93-95, 2002.

³⁸ Liite 1.

haastatteluja sisältäviin kuvailevimpiin *reportaaseihin* sekä *yleisönosastonkirjoituksiin*. Muiden kirjoitustyyppien, kuten esimerkiksi kolumnien tai pääkirjoitusten yhteydessä Sampola ei tarkastelemassani Satakunnan Kansan kirjoittelussa noussut esille.

Edellä esiteltyjen työvaiheiden tarkoituksena oli helpottaa erilaisten aihealueiden esiin hahmottamista lehtikirjoituksista. Koodausvaiheen jälkeen kirjoitukset oli helppo jakaa ryhmiin niiden pääteeman mukaan, joita tulen tarkastelemaan luvussa 5(viisi). Yleisesti ottaen Sampolakirjoittelussa oli havaittavissa kolme kirjoittelussa ilmenevää pääteemaa (*rakentaminen, palvelutarjonta, kokemus asuinympäristöstä*) alateemoineen (*varhainen rakentaminen, puuttuvat palvelut, lapsiystävällisyys, korjausrakentaminen, katoavat palvelut, maine, historiallisuus*), joiden kautta kirjoittelu oli jaettavissa vielä kahteen eri aikana vallinneen päädiskurssin kesken *rakentuvaan* ja *kamppailevaan Sampolaan*. Luvussa 5(viisi) tarkoitukseni on valottaa minkäläisten aihealueiden yhteydessä Sampola on Satakunnan Kansan kirjoittelussa nostettu esille ja miten kirjoittelu on aikarajauksen sisällä muuttunut. Huomio kiinnittyy myös siihen miten ja kenen näkökulmasta Sampolaa on kirjoittelussa määritelty. Luvussa 4(neljä) tarkastelen ensin minkälaisia osallistujaryhmiä Sampolakirjoittelussa esiintyy. Edeltävässä luvussa 2(kaksi) taustoitan lähiörakentamisen historiaa Suomessa ja Porissa.

Aineiston käsittelyssä olen pyrkinyt aineistolähtöisyyteen, vaikka en aiemman lähiötutkimuksen tuntevana ja toisaalta jo sanomalehtien kuluttajana voikaan sitä täysin ilman ennakko-oletuksia lähestyä. Syntyperäisenä porilaisena koen myös, että Sampolan huono maine ja sen kuuluminen kaupungin huonoihin tai vaarallisiin asuinalueisiin on ollut minulle jo lapsesta asti itsestänselvyys, jonka olen osannut vasta yliopisto-opintojeni myötä kyseenalaistaa. Ehkä yksi haasteellisimmista asioista tämän tutkielman teossa onkin ollut itsensä etäännyttäminen omakohtaisiin kokemuksiin ja toisaalla taas aiemman lähiötutkimuksen tuntemukseen perustuvista ennakko-oletuksista. Tästä huolimatta olen pyrkinyt lähestymään aineistoani mahdollisimman objektiivisesti ja aineistolähtöisesti. Tämä on näkynyt käytännössä työvaiheiden järjestelynä edellä kuvatulla tavalla, eli Sampolakirjoittelun suhteuttaminen yleiseen lähiökirjoitteluun on tapahtunut vasta omaan aineistoon tutustumisen jälkeen. Aineistoon tutustumisen jälkeen olen kirjoittanut lehtijutuista vapaamuotoiset tiivistelmät ja seuraavassa työvaiheessa alkanut työstämään raakatekstiä varsinaiseen muotoonsa. Vasta sen jälkeen olen tutustunut tarkemmin Roivaisen ja Talveen tekstien kautta rakentuvaan yleiseen

lähiökirjoitteluun ja omien tutkimustuloksieni suhteutumista siihen. Silti en voi varmaksi sanoa, kuinka paljon jo ennestään tutut Roivaisen tai Talveen tutkimukset ovat jollain tiedostamattomalla tasolla vaikuttaneet omiin valintoihini lehtikirjoittelun teemoittelussa. Tutkielman työstämisen aikana olen kuitenkin monasti ollut yllättynyt siitä, kuinka yhteneväisiä omina havaintoinani pitämäni huomiot Sampolakirjoittelusta ovat olleet Roivaisen ja Talveen tutkimustuloksiin nähden. Kysymys voi olla osittain lähiökirjoittelun samankaltaisuudesta. Toisaalta myös samankaltaiset tutkimusmenetelmät ovat voineet osaltaan ohjata tekemään samantyyppisiä huomioita. Tarkoitus ei ole kuitenkaan ollut löytää samankaltaisuuksia esimerkiksi Talveen tai Roivaisen tuottamiin tutkimustuloksiin nähden tai todentaa ennalta asetettua hypoteesia, vaan tuottaa mahdollisimman objektiivinen kuvaus siitä millä tavoin juuri Satakunnan Kansa Sampolan lähiön kokonaisuutena on representoinut.

Minkälaista todellisuutta sitten itse olen tuottanut tai uusintanut tutkielmassani? Myös tutkija itse on tarkastelemansa kulttuurin ja sosiaalisen todellisuuden sisällä. Näin ollen sekä tutkielmassani käyttämä, että siinä tarkasteleman kieli on lopulta samalla tavoin konstruktivistista. Kielen kautta rakentunut sosiaalinen todellisuus on siis sekä analyysin kohde, että sen tuote. Tutkielmassa käytetyn kielen on rakennuttava ensinnäkin sille kulttuurille ymmärrettävien ja vakiintuneiden merkityssysteemien varaan, jossa se on tuotettu. Tutkija ei voi luoda kokonaan omaa, aiemmista merkityksistä vapaata kieltä, vaan tullakseen ymmärretyksi hänen on käytettävä esimerkiksi tiettyä merkityslatausta kantavaa sanaa *lähiö*. Toki tässä tutkielmassa juuri tämän nimenomaisen sanan merkityksiä pyritään juuri purkamaan tietystä näkökulmasta, mutta tämänkin prosessin on noudatettava tietynlaista akateemiselle tutkimukselle tyypillistä kirjoitus- ja ilmaisutapaa ja rakennuttava myös käytännön tasolla tiettyä kaavaa noudattaen. Tällä tarkoitan tieteellisen kielen käyttöä sekä tutkielman jakamista karkeasti katsoen johdanto-, tausta- ja käsittelylukuihin sekä johtopäätöksiin.

Myös tutkimustulokset sinänsä ovat aina tutkijan konstruoimia ja perustuvat tiettyyn teoreettiseen ja metodologiseen viitekehykseen tukeutuvaan tulkintaan. Tutkielmassa on huomioitava aiemmat aihepiiriin liittyvät tutkimukset ja oman tieteenalansa konventiot. Näin ollen tämänkin tutkielman tapauksessa merkittävää on muun muassa se, että diskurssianalyysin yhteydessä puhutaan *kilpailevista* diskursseista ja merkityksistä sekä vuorovaikutuksen *areenoista*. Sanavalinnoilla on tietenkin tarkoitus kuvailla diskurssien

välillä vaikuttavaa dynamiikkaa, mutta ne myös assosioituvat auttamatta tietynlaiseen, ehkä agressiiviseenkin kontekstiin ja luovat omanlaisen diskurssinsa. Tämä saa miettimään, antaako tällaisten sanojen käyttö ehkä vääränlaisen kuvan lehtikirjoitusten sisältämästä vuorovaikutuksen luonteesta? Tieteellisen lähiötutkimuksen diskurssi ja sen muutokset lienee kuitenkin jo aivan oma tutkimuskysymyksensä.

2.Lähiörakentaminen Suomessa ja Porissa.

2.1 Mikä lähiö? Lähiörakentamisen historiasta Suomessa.

Luonteeltaan epämääräiselle ja yleistävälle käsitteelle ”lähiö” ei ole olemassa yhtä, tyhjentävää selitystä. Käsitteen alle mahtuu joukko eri ikäisiä ja kokoisia asuinalueita, jotka eroavat toisistaan myös paikallisilta ja alueellisilta ominaisuuksiltaan. Lähiöiden rakentamisen taustalla ovat vaikuttaneet niin reformistiset ja sosialistiset pyrkimykset, kuin kansallissosialistien hierarkisesti ja keskusjohtoisesti organisoidut toimintamallit. Suomalaisen lähiöiden rakentaminen on liittynyt ensisijaisesti toisen maailmansodan, sekä yhteiskunnan rakennemuutoksen, modernisoitumisen ja kaupungistumisen aiheuttamaan asuntopulaan. Suunnitteluperiaatteiltaan ne ovat monien erilaisten kaupunkisuunnittelussa vaikuttaneiden kansainvälistenkin virtausten synteesejä ja sisältävät piirteitä muun muassa Ebenezer Howardin 1800-luvun lopulla kehittämästä puutarhakaupunkiaatteesta, sekä Clarence A. Perryn vuoden 1929 lähiöteoriasta, joka oli niinkään eräänlainen puutarhakaupunki-idean muunnelmä.³⁹

Suomeen käsite *asumalähiö* tuli varsinaisesti 1940-luvulla arkkitehti Otto-I. Meurmanin kehittäjänä. Asemakaavaopissaan Meurman määritteli asumalähiön vihervyöhykkeen ympäröimäksi asumasoluista koostuvaksi kaupunginosaksi, jolla on oma keskiönsä virastoineen ja liikkeineen. Myös Nykysuomen sanakirja vuodelta 1980 määrittelee lähiön Meurmanin Asemakaavaopin mukaisesti. Yleiskielessä lähiökäsite on sittemmin laajentunut tarkoittamaan kaupunkirakenteesta erilleen sijoitettua kerrostalovaltaista asuntoaluetta, jonka suunnittelussa, toteutuksessa ja markkinoinnissa on hyödynnetty lähiöideologiaa. Aiemmasta ihannekuvasta poiketen lähiöiden palvelutaso sisältää useimmiten vain ostoskeskuksen päivittäistavaramyymälöineen ja on yleensä hyvinkin riippuvainen kantakaupungin tarjoamista työpaikoista, palveluista ja joukkoliikenneyhteyksistä.⁴⁰

Lähiökäsitettä on pyritty tarkentamaan viime vuosikymmeninä luokittelemalla suomalaisia lähiöitä muun muassa niiden rakentamisajankohdan mukaan. Tämä on ollut mahdollista lähiötutkimuksen myötä muodostuneen lähiökehityksen kokonaiskuvan

³⁹ Roivainen 1999, 11-12 & Hurme 1991, 174 & Virtanen 2000, 52.

⁴⁰ Hurme 1991, 7, 177 & Roivainen 1999, 11.

myötä. Näistä lähtökohdista katsottuna ensimmäiset suomalaiset lähiöt olivat puutarhakaupunkiaatetta soveltavia luonnonläheisiä asuinalueita, joita alkoi nousta Helsingin keskustan liepeille 1950-luvulla. Näitä seurasivat pian kauemmas keskustasta rakennetut metsälähiöt, joiden puutteiksi kuitenkin muodostuivat huonot liikenneyhteydet, sekä palvelujen puute. Osittain juuri metsälähiöiden saaman kritiikin johdosta 1960-luvulla rakentamisen ihanteeksi nousi tehokkuus, tiiviys ja kaupunkimaisuus, jonka tuloksena syntyivät kompaktikaupungit, eli elementtikerrostaloista koostuvat massiivilähiöt. Uudenlaiset lähiötkään eivät kuitenkaan säästyneet kritiikiltä. Lähiöiden ongelmina nähtiin edelleen palvelujen puute, sekä alati kasvava etäisyys kaupunkien keskustasta. Lisäksi ne koettiin visuaaliselta ilmeeltään harmaiksi ja yksitoikkoisiksi *betonimassojen kasautumiksi*. Lähiöissä alkoi myös esiintyä sosiaalisia ongelmia.⁴¹

1980-luvulle tultaessa lähiörakentaminen on ollut enää lähinnä täydennysrakentamista, sekä pientalovaltaisten asuinalueiden rakentamista. 1990-luvulta lähtien lähiöiden puutteita on pyritty korjaamaan erilaisten lähiöiden kehittämishankkeiden avulla. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi vuonna 1995 käynnistetty valtakunnallinen muun muassa lähiöiden peruskorjaamiseen tähtäävä lähiöprojekti, johon myös Porin Sampola pääsi 32 muun lähiön joukossa mukaan vuonna 1996.⁴²

2.2 Sampolan lähiön rakentuminen ja asuinalueen esittely.

Kuva 1: Näkymä Sampolan palvelukeskuksen edustalta vuonna 2010. Kuva: S. Rosendahl.

rakenteissa kun kaupunki alkoi eriytyä ensin erilaisiksi omaa nimeään kantaviksi

Porin kaupunki alkoi kasvaa voimakkaasti niin väestöllisesti kuin alueellisesti sotien jäkeisinä vuosikymmeninä yhteiskunnan elinkeinorakenteen muutoksen ja sitä seuranneen maaltamuuton, toisin sanoen kaupungistumisen johdosta.

Kasvu merkitsi muutosta kaupungin

⁴¹ Roivainen 1999, 11-12 & Saarikangas 2006, 199 & Virtanen 2000, 53-54.

⁴² Roivainen 1999, 12 & Pori haluaa Sampolan mukaan lähiöprojektiin. Satakunnan Kansa 13.2.1996 & Sampolakin pääsi lähiöprojektiin. SK 26.3.1996.

kaupunginosiksi, kuten kuudesosaksi sekä Uusikoivistoksi ja myöhemmin 1960- ja 1970-luvulta lähtien laajempiin alueellisiin ja käsitteellisiin lohkoihin: kantakaupungiksi, itäiseksi ja läntiseksi Maa-Poriksi, Meri-Poriksi ja Pohjois-Poriksi. Voimakas kasvu edellytti vilkasta asutorakentamista ja kaupunkia rakentamaan syntyi sotien jälkeen useita uusia rakennuttajia ja rakennusliikkeitä. Rakennuttajina toimivat muun muassa asuntotuotanto-osakeyhtiöt, tehdasyritykset, rahalaitokset sekä Porin kaupunki.⁴³

Kuten muuallakin maassa, myös Poriin Sampolan kaltaisia elementtikerrostalo-lähiöitä alettiin rakentaa vastauksena yhteiskunnan rakennemuutoksen aiheuttamaan asutuspulaan. Porissa lähiörakentaminen ajoittui kuitenkin vasta 1970-luvulle, jolloin kasvavan teollisuuskaupungin tarpeisiin alkoivat Sampolan lisäksi myös muiden porilaisten lähiöiden, kuten Väinölän, Impolan, Pihlavan sekä Pormestarinluodon rakennustyöt. Sampola, Porin 47. kaupunginosa oli sen hetkisistä rakennuskohteista suurin, ja liittyi 1960-luvun lopulla suunnitteilla olleeseen Outokummun uuteen tehdashankkeeseen. Tehdashanke jäi lopulta toteuttamatta, mutta Sampolan rakennustyöt Vanha- Koiviston takamaille käynnistyivät 18.12.1972 Porin Saton ja A. Puolimatkan toimesta. Asuinalueen varsinaisena synnyinvuotena voidaan pitää toisaalta jo vuotta edellistä vuotta 1971, jolloin Porin kaupunki luovutti edellä mainituille rakennuttajilla rakentamista varten varatun alueen. Jo muutaman vuoden sisällä Sampolasta muodostui yli 4000 asukkaan lähiö. Asuminen alueella oli alkuaikoina hankalaa, sillä rakennustyöt olivat ensimmäisten asukkaiden muuttaessa vielä käynnissä. Rakennustöistä aiheutuvan metelin ohella asumismukavuutta vähensivät uuden asumalähiön maisemien karuus, katujen huono kunto ja peruspalvelujen puute. Myös liikenneyhteydet Porin kaupungin keskustaan olivat aluksi huonot. Katri Tella on puhunut Sampolaa käsittelevässä artikkelissaan *Sampolan savisesta alusta* tavaramerkkinä, niin yleisiä ovat pellolle rakennetun lähiön asukkaiden kertomukset pehmeän savisen maaston aiheuttamista ongelmista.⁴⁴

Sampolan asuinrakennukset ja Sampolan keskustassa sijaitseva palvelukeskus valmistuivat 1980-luvun alkupuolella. Sampolan nimeksi ehdotettiin alueen perustamisen aikoihin Sampolan lisäksi Kievaria, sekä Naulamalaa. Porin

⁴³ Koivuniemi 2004, 198.

⁴⁴ Koivuniemi 2004, 198 & ”Porin Sampola” SK 16.11.2003 & Tella 2012, 106.

katujennimitoimikunta päätyi lopulta nimeämään alueen Sampolaksi, koska uuden asuinalueen nimen haluttiin sopivan läheisen Vanha-Koiviston alueen Kalevala-aiheiseen kadunnimistöön. Nykyisin Sampolassa on 26 kerrostaloa sekä noin 100 asunnon pientaloalue, arabikylä. Nimi arabikylä tulee pientalojen tasakatoista, jotka sittemmin on muutettu enimmäkseen harjakatoiksi.⁴⁵

Sampolan palvelukeskuksessa toimivat muun muassa päivittäistavarakauppa Sale, apteekki, hammashoitola, parturi-kampaamo, Sampolan asukastupa, kirjasto ja baarit Belladoora ja Fanda. Rakennuksen yhteydessä sijaitsee myös Itä-Porin yhtenäiskoulu. Vapaa-ajan viettopaikkoja Sampolan alueella on melko runsaasti. Kerrostaloalueelta löytyy muun muassa urheilukenttä, skeittiramppi, pieni puisto, sekä lasten leikkikenttiä. Lisäksi Sampolassa toimivat Taikurinhatun päiväkotia, vanhusten asuin- ja avopalvelutalo Ruskalinna, vanhustentalo Sampolan Tähti, sekä Himmelin vanhainkoti. Hieman rakennetusta alueesta erillään sijaitsee vielä 50 hehtaarin maa-alan kattava Koiviston ulkoilupuisto jalkapallokenttineen ja pururatoineen.⁴⁶

Ulkoilupuiston alue ei varsinaisesti kuulu Sampolaan, mutta on kuitenkin aina ollut olennainen osa sen ympäristöä. Sampolassa vuonna 2008 toteuttamani kyselyn mukaan puistoa käytetään aktiivisesti ulkoiluun ja vapaa-ajanviettoon. Myös tämän tutkielman lehtiaineiston perusteella se on ollut alusta asti tärkeä ”pala luontoa” kerrostalovaltaisen alueen asukkaille. Alueella on myös toisenlaisia merkityksiä, sillä siellä sijaitseva lyhytaaltoradioasema aiheutti toimintansa aikaan merkillisiä ilmiöitä Sampolan asuintaloissa. Tarinat radioaaltojen myötä puhuvista liesistä ovat muodostuneet omintakeiseksi osaksi Sampolan pitkäaikaisten asukkaiden kertomuksia ja alueen historiaa. Radioaalloilla pelättiin lisäksi olevan myös terveyshaittoja ja siksi asema lopetti toimintansa vuonna 1987. Sittemmin se on toiminut Porin motoristiseuran päämajana sekä bändien harjoittelutilana. Vuodesta 2011 lähtien asematalo siirtyi taiteilijaseura Nyte Ry:n käyttöön ja tiloissa on järjestetty kulttuuritapahtumia ja sen välittömään ympäristöön on muodostumassa sekä paikallisten, että vierailevien

⁴⁵ Kalevalainen perinne elää Porissa. Satakunnan Viikko 29.2.2004 & ”Porin kaupunki – tietoa” Sampolasta Porin kaupungin www-sivu <http://www.pori.fi/asuminen/asukastoiminta/asukastuvatjalahiotyo/sampola/tietoasampolasta.html> Viitattu 4.2.2013.

⁴⁶ ”Porin kaupunki – tietoa Sampolasta” Porin kaupungin www-sivu <http://www.pori.fi/asuminen/asukastoiminta/asukastuvatjalahiotyo/sampola/tietoasampolasta.html> Viitattu 4.2.2013. & *Unelma taitopuistosta elää Itä-Porissa*. SK 20.4.2002.

taiteilijoiden työstämä veistospuisto.⁴⁷

Sampolalaisten keski-ikä on noussut huomattavasti sitten alkuaikojen, jolloin alueella asui runsaasti lapsiperheitä. Vuoden 2003 alussa Sampolassa oli 2741 asukasta, joista alle 19-vuotiaita oli 426, 19-64-vuotiaita 1246, sekä yli 64-vuotiaita 1069. Sittemmin vuoteen 2012 mennessä väkiluku on laskenut 2650 asukkaaseen.⁴⁸

⁴⁷ Rosendahl 2009, 20-21 & Porin vanha lyhytaaltoasema vaikeni. SK 3.6. 1987.

⁴⁸ Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö. SK 16.11.2003 & Porin Sampola. SK 16.11.2003 & ”Porin kaupunki – tietoa Sampolasta” Porin kaupungin www-sivu <http://www.pori.fi/asuminen/asukastoiminta/asukastuvatjalahiotyo/sampola/tietoasampolasta.html> viitattu 4.2.2013.

3. Teorettinen viitekehys ja keskeisiä käsitteitä.

3.1 Konstruoitu maisema tutkimuksen kohteena.

Tutkielmani ei lopulta tarkastele porilaista Sampolan lähiötä, vaan sanomalehden tuottamaa paikan representaatiota. Lähiö taas ymmärretään tässä tutkimuksessa maisemantutkimuksen lähtökohdista käsin ensisijaisesti kulttuurisesti määrittyneenä ja konstruoituneena tilana tai maisemana. Maisema on mentaalinen ja fyysinen tilallinen kokemus, jonka muodostuminen edellyttää ympäristön havainnointia siinä liikkumalla, toimimalla. Maisemakäsityksen ja -mielikuvien muodostumiseen vaikuttavat lisäksi keskeisesti aiemmat elämäkokemukset, arvot, koulutus ja yhteiskuntaluokka, etninen ryhmä ja muu kulttuuritausta. Merkityksensä on lisäksi ympäröivällä kulttuurilla ja yhteisössä vallitsevalla yleisellä mielipiteellä ja mielikuvilla, joiden rakentumisessa suuri painoarvo on medialla.⁴⁹ Tutkielmassa kokemus Sampolasta välittyy median kautta muodostuvana tilana. Tässä luvussa käsitelen median roolia mielikuvien tuottajana, sekä sanomalehden kaltaisen joukkotiedotusvälineen toimintatapoja tässä prosessissa. Aluksi käyn läpi aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä, kuten *mielikuva* ja *representatio*, sekä diskurssianalyysia menetelmänä näiden ”purkamisessa”.

Mielikuva voidaan nähdä henkilön aiempiin kulttuurisiin kokemuksiin perustuvana kognitiivisena tietorakenteena tai skeemana eli eräänlaisena odotusrakenteena tai teoriana jonkin havaitun kohteen olemuksesta. Havaitessamme kohteen tunnistamme sen jo olemassa olevaa tietorakennetta vasten. Tällaisia tietorakenteita hyödyntää myös media viestinnässään. Satakunnan Kansankaan tuottamat mielikuvat Sampolasta eivät välity tekstistä suoraan poimittavissa olevina paikkakuvauksina tai luonnehdintoina, vaan ikään kuin ”rivien välistä” ja viittauksina aiempiin teksteihin ja tietorakenteisiin. Kaikkien tekstien voi ajatella olevan yhdistelmiä eksplisiittisistä, eli jo ilmi tuoduista ja sanotuista sekä näihin viittaavista implisiittisistä merkityksistä. Implisiittisistä merkityksistä voidaan puhua myös alkuoletuksina, eli jonakin mikä oletetaan jo ymmärretyksi. Oletus ymmärtämisestä perustuu siihen, että puhe on jostakin yhteisellä tavalla tutusta asiasta, jonka merkitys on vakiintunut sosiaalisten käytäntöjen myötä tietynlaiseksi. Tämä oletus myös tavallaan asemoi kuvauksen vastaanottajat osaksi abstraktia yhteisöä, jolle asia on tuttu. Esimerkkinä implisiittisestä merkityksestä voisi

⁴⁹ Häyrynen 2004, 56-57 & Talve 2005, 19-22.

mainita Norman Fairclough'nkin teoksessaan käyttämän nimityksen *kolmas maailma*, joka viittaa kehitysmaiden asemassa oleviin valtioihin. Tätä ei ole kuitenkaan tarpeen tekstissä erikseen selittää, sillä nimitykseen sisältyy alkuoletus siitä, että sen merkitys on kaikille tuttu ja yleisesti hyväksytty.⁵⁰ Samanlaisia implisiittisiä merkityksiä sisältävät myös jo johdanto-luvussa esiin tulleet, yleisessä lähiöpuhunnassa usein hyödynnetyt nimitykset *nukkumalähiö* ja *betonilähiö*.

Irene Roivainen puhuu väitöskirjassaan sanomalehden esittämästä maailmasta kulttuurisesti organisoituneena kategorioiden joukkona. Kategorioiden sisällä ilmiöitä tai kohteita esitetään tiettyihin yksityiskohtiin nojautuen, esimerkiksi henkilöä iän, sukupuolen tai ammatin ja asuinympäristöä sosiaalisen rakenteen tai miljöön kuvauksen kautta. Kategorisointi yksinkertaistaa kohteen kuvauksen sen tiettyihin ominaispiirteisiin ja luo näin järjestystä yksityiskohtien moninaisuuteen. Ominaispiirteet toimivat lehden lukijalle assosiaationa tiettyyn kategoriaan, jolloin esimerkiksi lähiön betonisuuteen viittaava nimitys *betonilähiö* assosioituu todennäköisesti tietyn aikakauden elementtirakennustekniikkaa suosivaan lähiörakentamiseen ja siihen liitettyyn puheavaruuteen, joka määrittyy vastakohtana esimerkiksi metsälähiön tai puutarhakaupungin kaltaisten asuinympäristöjen muodostamalle kategorialle.⁵¹

Mielikuva voidaan nähdä myös mentaalisenä *representaationa*, joskin sen muodostuminen ei perustu samalla tavalla välittömiä havaintoja herättäviin ulkoisiin ärsykkeisiin. Pikemminkin representaation voisi ajatella koostuvan kohteeseen jo liitettyistä mielikuvista ja toisaalla myös rakentavan ja uusintavan niitä. Esimerkiksi sanomalehden toimittaja rakentaa lehtijutun, toisin sanoen jonkin tapahtuman tai ilmiön representaation perustuen sekä omalle, että vastaanottajan kulttuurille ominaiseksi olettamiinsa tietorakenteisiin. Samoihin tietorakenteisiin yhä uudelleen tukeutuen mielikuva vahvistuu.

Termillä *representaatio* tarkoitetaankin sanamukaisesti *uudelleen esittämistä*. Latinan sanasta *repraesentatio*⁵² juontuva termi lainautui ensin ranskan kieleen muodossa

⁵⁰ Karvonen 1999, 52-61 & Fairclough 1997, 139-142.

⁵¹ Roivainen 1999, 29.

⁵² Kuvailta mielessään, asettaa silmien eteen, havainnollistaa tai kuvailla ja tehdä heti tai toteuttaa.

représentation ja *représenter*⁵³ ja myöhemmin englantiin verbinä *represent*⁵⁴. Tiettyjä sävyeroja lukuun ottamatta termi on aina merkinnyt jonkin objektin tai ilmiön kuvailemista tai esittämistä joko konkreettisella tai mentaalisisällä tasolla. Nykymerkityksensä jonkin tai jonkun poissa olevan edustamisena tai tilalla olemisena se sai 1400-luvulle tultaessa. Vaikka vallalla on edelleen monia erilaisia representaatiokäsityksiä, on uuden ajan alussa yleistynyt ajatus representaatiosta edustussuhteena ja johonkin itsensä ulkopuoliseen todellisuuteen viittaavana merkinä, mallina tai kuvana vakiintunut käsitteen yleisimmäksi tulkinnaksi.⁵⁵

Representaatio liittyy merkityksen ja kielen kulttuuriin. Representoimisen voi yksinkertaisimmillaan ajatella tarkoittavan merkityksien välittämistä ja esittämistä toisille yhden kulttuurisen merkkijärjestelmän, kielen avulla. Prosessi on lopulta kuitenkin kaikkea muuta kuin suoraviivainen. Tämä ilmenee esimerkiksi representaation monimerkityksisessä suhteessa itsensä ulkopuoliseen todellisuuteen. Representaation voidaan ymmärtää kuvaavan todellisuutta kolmella vaihtoehdoisella tavalla; refleksiivisesti, intentionaalisesti tai konstruktiiivisesti. Refleksiivinen eli heijastusteoreettinen näkökulma kysyy, vastaako representaatio todellisuutta, intentionaalinen taas mitä representaation luojan tarkoitus on sen välityksellä sanoa. Oma tutkielmani edustaa kolmatta, konstruktiiivista näkökulmaa, joka tarkastelee representaatiota sosiaalisten käytäntöjen, kuten kielenkäytön kautta rakentuneena kuvauksena kohteestaan. Tällöin kiinnostavaa ei ole se, vastaako representaatio todellisuutta, vaan millaisen kuvan se todellisuudesta tuottaa ja millä keinoilla? Minkälaisen representaation Satakunnan Kansa tuottaa Sampolan lähiöstä ja minkälaisilla keinoilla se tapahtuu? Teoreettiselta viitekehyseltään työni pohjaa siis sosiaalisen konstruktionismin traditioon, jonka mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisessa ja kielellisessä vuorovaikutuksessa.⁵⁶

Kulttuurintutkimukselle merkityksellisimmäksi muodostuneen konstruktiiivisen näkökulman yleistymisen liittyy erityisesti yhteiskuntatieteissä 1960- ja -70-luvulla tapahtuneeseen kielelliseen käänteeseen, jonka myötä yhteiskunnallisen todellisuuden

⁵³ Tehdä läsnä olevaksi tai havaittavaksi (silmille) ja esittää mielelle tai ”tehdä poissa oleva objekti tai käsite havaittavaksi synnyttämällä sen kuva jollain toisella objektilla, joka muistuttaa tai vastaa sitä.”

⁵⁴ Tuoda mieleen kirrkaasti ja erillisenä, erityisesti kuvauksen tai mielikuvituksen kautta, sekä symboloida, toimia näkyvänä tai konkreettisena ruumiillistumana.

⁵⁵ Knuutila & Lehtinen 2010, 7-10.

⁵⁶ Seppänen 2005, 84-85, 94-95 & Hall 1997, 15 & Pietikäinen, Mäntynen 2009, 25.

tarkastelussa alettiin kiinnittää entistä enemmän huomiota kielen merkitykseen pikemminkin todellisuutta konstruoivana kuin sitä heijastelevana kulttuurisena merkkijärjestelmänä. Erilaisten representaatioiden tulkitsemisessa diskurssianalyysi on perusteltu menetelmä. Diskurssianalyysi on diskurssien tutkimusta. Diskurssin voisi ajatella olevan edellä esitetyn tietorakenteen tai tulkintarepertuaarin kaltainen kehys, jota vasten tietty asia tai ilmiö, kuten lähiö, on tapana esittää ja merkityksellistää. Tätä tukee Stuart Hall'in määritelmä, jonka mukaan *Diskurssi on ryhmä lausumia, jotka tarjoavat kielen sitä varten, että voitaisiin puhua tietyntyylisestä jotakin aiheesta koskevasta tiedosta – toisin sanoen representoida tätä tietoa*. Diskurssianalyttinen tutkimus tukeutuu konstruktionistiseen näkökulmaan, jonka mukaan todellisuus rakentuu kielen käyttöön perustuvissa sosiaalisissa käytännöissä, joiden alustana voi toimia esimerkiksi sanomalehti. Puheen ja kirjoituksen kohteet ja aiheet siis konstruoidaan ja saavat merkityksensä kieltä käytettäessä.⁵⁷

Näin ollen kohde, esimerkiksi lähiö itsessään ei siis vielä merkitse mitään eikä merkitys sisälly kohteen konkreettiseen olomuotoon, vaan se on konstruoinut ihmisten keskisessä erilaisten representaatiojärjestelmien, käsitteiden ja merkkien, ja niistä muodostuvien merkityssysteemien tai tietorakenteiden, diskurssien käyttöön perustuvassa kanssakäymisessä. Huomattava on, että diskurssi ei ole teksteistä sellaisenaan löydettävissä oleva irrallinen elementti, vaan aina tutkijan tulkintatyön tulosta. Diskurssit eivät ole myöskään luonteeltaan itsestään selviä tai pysyviä, vaan alati muuttuvia ja kiistanalaisia. Sosiaalinen todellisuus hahmottuu moninaisena. Puhutaan siis joillekin ilmiöille annetuista keskenään kilpailevista merkityksistä ja merkityssysteemeistä, joiden areenana toimii ihmisten välisen vuorovaikutuksen kenttä. Lähiö esimerkiksi saa merkityksen, kun sen asukas määrittelee sen kodiksi, arkkitehti tietyn aikakauden rakennusihanteeksi ja työvoimavirkailija projektialueeksi.⁵⁸

Tutkielmassa käytetty diskurssianalyysi tukeutuu lingvistiikasta vaikutteita saaneeseen anglosaksiseen tutkimustraditioon, joka korostaa diskurssien ymmärtämistä vaihtoehtoisina puhetapoina. Lisäksi huomio kiinnittyy myös kulloinkin taustalla vaikuttavaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Kielenkäytön kenttänä nähdään Satakunnan Kansassa julkaistujen lehtikirjoitusten kautta muodostuva sosiaalinen

⁵⁷ Hall 1997, 15 & Jokinen, Juhila 2004, 17-45 & Lehtonen 2000, 67.

⁵⁸ Jokinen, Juhila & Suoninen 2004, 25, 29 & Hall 1997, 25.

todellisuus, paikan representaatio. Tällöin sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelussa on otettava huomioon sanomalehden kaltaisen julkisen ja tiettyjen journalististen käytäntöjen asettamat puitteet, joita käsittelen tarkemmin seuraavassa alaluvussa 2.2.

3.2 Media mielikuvien tuottajana

Median tuottamia lähiökuvauksia, lähiön representaatioita, lienee ollut lähes yhtä kauan kuin lähiöitäkin. Väittäisin, että median tuottamat lähiökuvaukset ovat kuitenkin yleistyneet ja enenevässä määrin popularisoituneet vasta 2000-luvulle tultaessa. Tähän on vaikuttanut muun muassa erityisesti kahden viime vuosikymmenen aikana tapahtunut internetin kehitys, joka on tuonut erilaiset mediat entistä moninaisempina lähemmäs yleisöään. Yleisen lähiöitä koskevan mielipiteen muodostumisessa suurin merkitys lienee ollut kuitenkin lehdistöllä ja varsinkin sanomalehdellä, joka edustaa perinteistä ja arkipäiväistä mediaa. Perinteisyydellä ja arkipäiväisyydellä tarkoitan sitä, että joukkoviestimistä sanomalehti edustaa vanhinta muotoa sekä uutislähetyskiä ja muita asiaohjelmia lukuun ottamatta luotettavinta tietolähdettä, sillä siltä puuttuu esimerkiksi viihdeteollisuuden tarpeisiin tuotetun median sensaatiohakuisuus. Lisäksi sanomalehden kohderyhmä on laaja; vuonna 1992 se tavoitti Suomessa päivittäin noin 90% väestöstä ja vielä vuonna 2010 75% väestöstä. Sanomalehden välityksellä tapahtuvan joukkoviestinnän vaikutus perustuu lisäksi sen pysyvämpään luonteeseen, joka erottaa sen ”liikkuvasta mediasta” kuten televisiosta. Painettuna viestintämuotona se aiheuttaa pysyvän jäljen. Siinä missä uutislähetys on ohi muutamissa minuuteissa, voi lehtijuttua silmäillä edes takaisin ja tarvittaessa palata siihen myöhemmin uudelleen. Toki tv- ja radiolähetyksetkin ovat tallennettavissa, mutta tämä on kuitenkin erikseen suoritettava toimenpide, joka tulee etukäteen suunnitella.⁵⁹

Reaaliaikaiseen viestintätilanteeseen verrattuna, jossa kaikki osallistujat ovat läsnä ja viestintä tapahtuu samaan aikaan ja samassa paikassa, joukkotiedotustapahtuma on pirstaloitunut moninaiseksi viestintätilanteiden sarjaksi. Sen kohdalla korostuu kuitenkin tiedotusvälineen rooli välittäjänä yksityisen ja julkisen välillä, joka liittyy jo edellä huomioituun joukkoviestintätilanteille ominaiseen ajalliseen ja paikalliseen epäyhtenäisyyteen. Joukkoviestintätilanne ei tiivisty esimerkiksi sanomalehden lukemiseen, vaan sitä edeltävät moninaiset journalistiset prosessit ja reaaliaikaiset

⁵⁹ Wiio & Nordenstreng 2012, 9-18 & Fairclough 1997, 53-55 & Talve 2005, 16.

viestintätilanteet, joissa sanomalehtiartikkeli luodaan. Lisäksi, kuten jo edellä sanottu, joukkoviestintämuotojen pysyvän luonteen vuoksi viestintätilanne jää tavallaan elämään. Tällä tarkoitan sitä, että joukkotiedotusvälinein luotu viesti, kuten tv-ohjelma tai sanomalehtiartikkeli on tuotettu kulttuurihyödyke, jota voidaan kuluttamisen lisäksi säilyttää, kopioida ja käyttää myöhemmin yhä uudelleen erilaisiin tarkoituksiin eri aikoina ja paikoissa, esimerkiksi keskustelemalla luetusta lehtiartikkelista kahvipöydässä.⁶⁰ Lehtiartikkeli voi myös synnyttää yleisönosastonkirjoituksen, joka julkaistaan lehdessä. Arkistoitu lehtiartikkeli voi toimia lisäksi myöhemmin tutkijan aineistona. Tällöin viestintätilanne tavallaan palaa taas yksityisestä julkiseen.

Medialla eli joukkotiedotusvälineillä tarkoitetaan tässä viestintäkanavia tai -laitteita, joiden avulla voidaan viestiä suurelle joukolle toistuvasti. Teknisten laitteiden lisäksi sillä tarkoitetaan myös joukkoviestintää harjoittavia organisaatioita. Tällaisia organisaatioita muodostavat muun muassa sanomalehdet. Toiminnan, jonka kautta sanomalehtiorganisaatio kerää, varmentaa ja analysoi tietoa välitettäväksi kutsutaan journalismiksi. Jo edellisessä alaluvussa mainitulla kielellisellä käänneellä on ollut merkityksensä siihen, millaiseksi journalismin suhde välittämäänsä tietoon on muotoutunut. Varhaisen uutis- ja sanomalehtiteollisuuden ihanteena oli valistuksen ajan hengen mukaisesti tosiasiapohjainen uutisjuttu, joka oli todellisuuden mahdollisimman tarkka ja kanta-aottamaton jäljennös. Sen tärkeimpiä lähteitä olivat muun muassa hallinto, puolueet, yritykset ja kansalaisjärjestöt, joilta tieto siirtyi sanomalehden välityksellä ylhäältä alas, valistuksellisilta valistumattomille.⁶¹

Journalismin ongelmattoman objektiivisena nähtyä suhdetta tietoon alettiin kyseenalaistaa 1900-luvun alkupuolella erityisesti ensimmäisen maailmansodan ja siihen liittyvän sotapropagandan johdosta. Vuosisadan kuluessa journalismi alettiin nähdä tilana, johon pyrkivät ja jossa julkisuudesta ja legitiimin tiedon välittäjän asemasta kamppailivat erilaiset uutislähteet. Alettiin puhua moninäkökulmaisesta sitaattijournalismista, jolle ominaista oli kuulla ja siteerata useita eri osapuolia. Vuosisadan loppupuolella journalismin rooli asioiden ja ilmiöiden tulkitsijana pelkän välittäjän sijaan korostui entisestään. Uutisjuttu alkoi kehittyä yhä enemmän journalismia harjoittavien organisaatioiden omien työkuulttuurin sääntöjen mukaan

⁶⁰ Fairclough 1997, 53-55.

⁶¹ Luostarinen 2002, 22-29.

konstruoiduiksi näkökulmiksi todellisuuteen ja kirjoitettu kieli neutraalin todellisuuden kuvauksen välineen sijasta todellisuutta ihmisen keskisessä vuorovaikutuksessa muokkaavaksi ja konstruoivaksi välineeksi.⁶²

Nykyjournalismin toimittajia on usein kuvailtu median portinvartijoina, aktiivisina suodattimina, joiden asettamien kriteerien mukaan valikoituu ensinnäkin se mikä ja missä yhteydessä pääsee julkisuuteen, sekä mikä jätetään ulkopuolelle. Lehti- tai uutisjuttuja ei siis löydetä mistään luonnostaan uutisarvoisten ilmiöiden joukosta, vaan niistä konstruoidaan sellaisia monimutkaisten valinta- ja tulkintaprosessien kautta.⁶³

3.3 Joukkoviestintätilanteen osallistajat

Erilaisten merkityssystemien muodostumisessa oleellista on kysymys vallasta. Kilpailevien diskurssien takana vaikuttavat eri asemaa tai näkökulmaa edustavien ryhmien merkityksenantoprosessit. Vallitsevan merkityssystemin aseman saa usein hallitsevassa asemassa olevan ryhmän jakama käsitys todellisuudesta. Kimmo Lehtonen puhuu merkityssystemien sijaan vallitsevista kulttuurisista merkityskartoista, joiden rinnalla elävät ja vaikuttavat sekä orastavat, että jo pääosin syrjäytetyt ja jäänteenomaiset merkityskartat. Orastavat merkityskartat vaikuttavat valta-asemaan muun muassa haastamalla vallitsevia karttoja ja vapauttamalla näin aiemmin vaiennettuja ryhmiä.⁶⁴

Yhtä oleellinen kuin kysymys millaisen todellisuuden kuvan representaatio välittää ja miten, on siis kysymys siitä kuka tai ketkä ovat representaation takana, toisin sanoen kenellä on hallussaan merkitysten muodostamisen symbolinen valta. Monien eri asemassa olevien toimijoiden yhteistyönä toteutettu journalistinen prosessi, jonka tuloksena representaatio muodostuu tarjoaa hyvän esimerkin pisteittäin jakautuvasta vallasta ja vallankäytöstä. Valta näyttäytyy näin pikemminkin yhteiskunnassa vallitsevana monimutkaisena strategisena tilanteena, kuin minkään tietyn tahon ominaisuutena tai oikeutena. Journalismissakaan päätösvalta ei ole vain lehden päätoimittajalla, vaan se jakautuu kaikkien prosessiin osallistuvien toimijoiden kesken. Kysymys ei kuitenkaan ole vallan demokraattisesta jakautumisesta, jolloin jokaisella

⁶² Luostarinen 2002, 22-29.

⁶³ Karvonen 1999, 85-89 & Roivainen 1999, 28.

⁶⁴ Lehtonen 2000, 25.

olisi yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa lopputulokseen, vaan vallan hajaantumisesta eriarvoisiin valtasuhteisiin, joissa jokainen on sekä vallankäytön kohde, tietyn valtakoneiston puitteissa toimija, että vallan käyttäjä. Esimerkiksi lehden päätoimittajan päätösvaltaa lehden sisällön suhteen rajoittavat monet juridiset, kulttuuriset, kaupalliset, poliittiset sekä journalistiset reunaehdot, jotka toisaalta luovat mahdollisuuksia ja puitteita myös vallankäytölle.⁶⁵

Edellä mainittuihin reunaehtoihin liittyvät lehden painottamat uutiskriteerit, joita lehdestä riippuen ovat muun muassa uutisen tai muun lehdessä julkaistavan kirjoituksen paikallisuus, ajankohtaisuus, merkittävyys, laajuus, voimakkuus, poikkeuksellisuus, viihdyttävyyys ja hyödyllisyys. Ne määrittelevät pitkälti minkä osan lehti hallussaan olevasta tiedosta päättää välittää eteenpäin. Merkitystä on myös sillä, millä tavoin tieto välitetään, eli sanavalinnoilla, kirjoitustyyllillä, kirjoituksen rakenteella, sekä sijoittelulla lehden sivuille.⁶⁶

Norman Fairclough on eritellyt teoksessaan *Miten media puhuu* erilaisissa viestintätilanteissa ilmeneviä osallistujien kategorioita perustuen niiden jo edellä käsiteltyyn välittäjäasemaan julkisen ja yksityisen alueen välillä. Erilaisina joukkoviestinnän osallistujakategorioina Fairclough on erottanut ensinnäkin välittäjän kategoriaan edustavat *toimittajat* sekä välitettävän viestinnän lähteet, lehtiartikkeleissa esiintyvät *julkisen alueen hahmot*, kuten poliitikot, ammattiyhdistysihmiset, tutkijat ja eri alojen asiantuntijat. Lisäksi nykyviestinnässä lähteenä esiintyy myös yksityisen alueelta lähtöisin oleva *tavallinen ihminen*, ”kansan ääni”, jonka tehtävä on yleensä esiintyä esitetyn asian todistajana tai edustaa yleisön tyypillistä käytöstä tai reaktiota. Viestinnän vastaanottavaan päähän sijoittuu vielä yksityistä aluetta edustava osallistujaryhmä, *yleisö* eli lehden lukijakunta.⁶⁷ Nämä osallistujakategoriat voi nähdä edustettuina myös Satakunnan Kansan Sampolakirjoittelussa. Erilaisia kirjoittelussa esiintyviä osallistujaryhmiä käsitellen tarkemmin seuraavassa luvussa 4(neljä).

⁶⁵ Seppänen 2005, 252-, Saarikangas 2006, 71-72.

⁶⁶ Talve 2005, 16.

⁶⁷ Fairclough 1997, 53-57.

4. Sampolakirjoittelun osallistujaryhmät

Tässä luvussa tarkastelen Sampolakirjoittelussa esiintyviä ääniä⁶⁸, toisin sanoen lehtikirjoitteluun ja Sampolan lehdistökuvan muodostumiseen osallistuvia ja vaikuttavia ryhmiä ja selvitän alustavasti minkälainen osuus esimerkiksi Sampolan asukkailla on asuinalueensa lehdistökuvan määrittelemisessä ja miten eri osallistujat kuvailevat Sampolaa? Konkreettisemmin ryhmien osallistuminen havainnollistuu kuitenkin vasta seuraavassa luvussa 5(viisi). Tämän luvun tarkoituksena on profiloida kukin osallistujaryhmä ensin niiden yleisen toimintaperiaatteen mukaan ja sen jälkeen pohtia miten toiminta näkyy nimenomaan Sampolakirjoittelun kohdalla. Mitkä siis ovat ne osallistujaryhmät, jotka pääsevät Satakunnan Kansan lehtikirjoittelussa ääneen ja minkälaisia määritelmiä ja äänenpainoja ryhmien kohdalla kirjoittelusta välittyy? Äänillä tarkoitan kirjoituksissa esiintyviä haastatteluja sekä yleisönosaston puheenvuoroja. Erilaisia osallistujia käsittelen alaluvussa 3.3 esitettyä Norman Fairclough'n mallia mukaillen kategorioina tai ryhminä, joilla on merkittäviä yhdistäviä tekijöitä, kuten sama sosiaalinen tai yhteiskunnallinen asema, en siis yksittäisinä henkilöinä. Määritelmien - joita tässä voidaan myös kutsua diskursseiksi - sosiaalisesti konstruoituvan luonteen takia huomio kiinnittyy erityisesti siihen minkälaisia rooleja keskustelijoilla kirjoituksissa on, eli mistä asemasta ja suhteesta kehen he Sampolaa määrittelevät.

4.1 Toimittajat

Suurimman Sampolakirjoittelun osallistujaryhmän muodostavat lehden omat toimittajat. Näennäisesti äänettömät toimittajat ovat yleisönosastonkirjoittelua lukuun ottamatta lehtikirjoittelussa aina läsnä. Toimittajan tehtävä on toimia tavallaan kirjoituksen kertojanaan. Toimittaja luo puitteet kirjoitukselle, sen rakenteelle, sävyille ja kysymyksenasettelulle nimeämällä ja kehystämällä kirjoitusten aiheet sekä näkökulman, josta aihetta lähestytään. Toimittaja myös tekee taustatutkimuksen ja valitsee kirjoituksessa käytetyt lähteet, eli muut kirjoituksessa kuuluviin pääsevät äänet. Toimittaja voi tavallaan toimia myös eräänlaisena sijaisääninä tai puolestapuhujana suorien ja epäsuorien lainausten kautta sekä toisinaan ikään kuin sulauttamalla muiden osallistujaryhmien ääniä omaan puheeseensa. Edellä esitetty toimintatapa on osa toimitukselliseksi kertojaksi kutsuttua journalistista esitystekniikka, johon kuuluu lisäksi

⁶⁸ Äänillä viitataan tässä artikkeleissa esiintyviin puheenvuoroihin, käytännössä haastatteluihin ja sitaatteihin.

myös kirjoituksessa kuuluvien äänten tuottamien puheiden valikointi sekä äänten välisten suhteiden järjestäminen. Tämänkaltaiset kerronnalliset strategiat eivät ole neutraaleja, vaan aina sidonnaisia esityskontekstiinsa. Ne seuraavat toimitustyön rutiineja ja sääntöjä, kuten vakiintuneita lähdesuhteita sekä asemoituvat aina suhteessa vallan käytäntöihin. Toisin sanoen toimittajat rakentavat kertomuksensa juuri sille kulttuurisesti ja geneerisesti määrittyneelle koodistolle, jolla myös lukijan merkitysyhteys tekstiin konstruoituu.⁶⁹

Kaikki seuraavissa alaluvuissa erotellut lehtikirjoittelussa esiintyvät osallistujaryhmät ovat siis toimittajista koostuvan osallistujaryhmän valitsemia ja sille alisteisia. Seija Ridell on eritellyt vielä neljä eri esitystapaa, joiden kautta kukin osallistujaryhmä pääsee lehtikirjoittelussa esiin; suorien tai epäsuorien äänien, toimituksellisen kertojan tekemien kiteytyksien, kertojan kuvauksen tai maininnan sekä muiden ryhmien puheissa esiintymisen kautta. Näistä eniten painoarvoa ääni saa tullessaan kuuluviin kolmen ensiksi mainitun kautta. Sampolakirjoittelussa esiintyvien äänten frekvenssien laskemisen lisäksi huomion arvoista on siis myös se, minkä edellä mainitun esitystavan kautta ääni tulee kuuluviin eli mitkä äänistä saavat ensisijaisen, mitkä toissijaisen määrittelijän aseman.⁷⁰

4.2 Julkinen sektori

Toisena osallistujakategoriana lehtikirjoittelussa erottuvat erilaiset julkisen alueen hahmot, kuten poliitikot, ammattiyhdistysihmiset, tutkijat sekä muut asiantuntijat. Sampolakirjoittelusta julkisuuden hahmoina erottuvat muun muassa Porin kaupunki päättävine elimineen sekä eri alojen asiantuntijat, kuten arkkitehdit, poliisi ja tutkijat. Ensimmäisen vaiheen aikana korostuvat Sampolan kaupunginosan rakentamista ohjaavien tahojen osuus, toisen vaiheen aikana taas lähiön kehittämistä pohditaan yhdessä lähiöprojekteja ohjaavien tahojen, poliisin sekä tutkijoiden ja arkkitehtien kanssa.

Julkinen sektori esiintyy lisäksi asukkaiden puheenvuoroissa tietynlaisessa maallikon asettamassa syntipukin roolissa. Kirjoittelun ensimmäisen vaiheen aikana Sampolan

⁶⁹ Talve 2006, 109 & Fairclough 1997, 56-57 & Ridell 2009, 249-250.

⁷⁰ Ridell 2009, 250.

asukkaiden taholta vedotaan esimerkiksi toistuvasti kaupungin *päättäjiin* tai *herroihin* asuinalueen kehitystä ja sen suuntaa koskevissa asioissa.⁷¹

4.3 Tavallinen kansa

Samaan osallistujakategoriaan kuuluvana kolmantena osallistujajaryhmänä erotan vielä niin sanotun *tavallisen kansan edustajat*, joihin luen kuuluvaksi ensinnäkin Sampolan asukkaat, *sampolalaiset* ja lisäksi muut kirjoittelussa esiintyvät ”maallikot”, esimerkiksi muiden lähiöiden asukkaat. Suurimmaksi osaksi ryhmä koostuu kuitenkin sampolalaisista, joita yhdistää ensinnäkin yhteinen asuinpaikka, sampolalaisuus, sekä eräänlainen altavastajan ja maallikon rooli. Kaikista osallistujaryhmistä juuri sampolalaisten on haastavinta saada äänensä kuuluviin julkisessa keskustelussa, sillä heiltä voi nähdä puuttuvan asiantuntijatahojen nauttiman auktoriteetin. Myös ne foorumit, joilla sampolalaiset saavat äänensä kuuluviin eivät ehkä herätä vastaavaa uskottavuutta.

Sampolalaisten ääni kuuluu paitsi Satakunnan Kansan yleisönosastolla, myös asukashaastatteluja sisältävissä lehtiartikkeleissa. Nämä kaksi kirjoitustyyppiä eroavat toisistaan siinä, että artikkeleissa korostuu lehden ja toimittajan rooli. Kuten edellä käy ilmi, artikkelin aiheen valinta on lehden toimituksen ohjaama ja kirjoituksen rakenne ja kysymykset toimittajan laatimia. Yleisönosastonkirjoituksissa kirjoituksen aihe ja sävy ovat lähtöisin asukkaasta itsestään. Toki yksityishenkilöidenkin lehteen lähettämät kirjoitukset joutuvat läpäisemään lehden asettaman seulan. Viime kädessä on kuitenkin aina lehden valinta, mitä päätetään julkaista ja mitä ei. Maallikoiden äänenpaino saattaa kuitenkin saada enemmän painoarvoa, kun se pääsee kuuluviin lehden laatiman kirjoituksen yhteydessä. Tällöin sen voi ajatella ikään kuin nousevan asiantuntija- ja toimittajataso rinnalle niin sanotun virallisemmän lehtikirjoittelun piiriin. Kuten jo edellä tuli ilmi, tässäkin tapauksessa maallikon eli tavallisen ihmisen on kuitenkin tarkoitus vain havainnollistaa miten esitettyyn uutisaiheeseen reagoidaan. Eniten painoarvoa ääni saattaa kuitenkin saada, kun se kuuluu toimituksellisen kertojan eli toimittajan kerronnan kautta tapahtuvassa ”faktuaalistavassa diskurssissa”, toisin sanoen niin sanotulla totuuden äänellä esitetyissä lausumissa. Tällä tavoin esitettyjen lausumien alkuperä ja intressidonnaisuus on tekstin tasolla häivytetty, jolloin ne tulevat esitetyksi

⁷¹ SK 1972-1988.

ikään kuin itsestäänselvyyksinä, joita lukijan on vaikeampi lähteä kyseenalaistamaan.⁷²

Maallikkojen tuottamat puheet voidaan luokitella tekstityypiltään deskriptiivisiksi. Tällöin teksti ei sisällä varsinaista toimijaa, vaan sen kirjoittaja kuvailee jotakin itse kokemaansa ja näkemäänsä.⁷³ Näin Sampolan asukkaiden puheenvuorojen voidaankin sanoa rakentuvan asukkaan näkökulmasta luotu representaatio Sampolan kokemisesta asuinympäristönä, joka muodostaa omanlaisen osansa Sampolakirjoittelua.

Sampolalaisten ja muiden maallikoiden lisäksi tavallisen kansan ryhmästä on eroteltavissa vielä kolmas ryhmä, Sampolan asukasyhdistystä kirjoituksissaan ja puheenvuoroissaan edustavat *aktiiviasukkaat*. Aktiiviasukkaat edustavat kirjoituksissa luonnollisesti myös niin sanottuja tavallisia asukkaita, mutta olen erottanut heidät omaksi ryhmäkseen, koska katson heidän sijoittuvan vaikutusvallaltaan niin sanottujen tavallisten asukkaiden ja asiantuntijoiden välimaastoon. Aktiiviasukkaat edustavat virallista yhdistystä, jonka toiminnan voi ajatella olevan järjestäytyneempää ja päämäärätietoisempää yhdistystoimintaa. Siksi aktiiviasukkaiden voi olla helpompi saada äänensä lehtien sivuilla kuuluviin sekä yleisönosastolle lähetetyissä kirjoituksissa, että varsinaisten lehtikirjoitusten yhteydessä niin sanottuina asiantuntijäääninä. Yleisönosastolla asukasyhdistyksen asemasta kirjoitettu kirjoitus on myös vähemmän anonyymi kuin tavallisen asukkaan, joka yleensä esiintyy nimimerkillä. Siksi se saatetaan julkaista lehdessä varmemmin ja se saattaa vaikuttaa uskottavammalta kuin muut kirjoitukset. Erilaiset viralliset tai muutoin legitimoidut lähteet, kuten hallitus-, viranomais-, ja poliisilähteet, tieteen asiantuntijat, sekä työntekijöiden ja -antajien ammattiliitot, miksei siis asukasyhdistyksetkin, ovat tahoja, jotka perinteisesti nauttivat toimittajien osalta suurta luottamusta lähteinä, joihin systemaattisesti viitataan tosiasioiden lähteinä tai niiden vahvistuksena.⁷⁴

Millaisen kuva sampolalaisista Satakunnan Kansan kirjoittelun kautta sitten välittyy? Sampolakirjoittelun ensimmäisen vaiheen, rakentuvan Sampolan sisällä sampolalaisten ääni kuuluu paria poikkeusta lukuun ottamatta pitkälti lehden julkaisemissa yleisönosastonkirjoituksissa. Kirjoittelun toisen vaiheen, kamppailevan Sampolan

⁷² Fairclough 1997, 69 & Ridell 2009, 250

⁷³ Pietikäinen, Mäntynen 2009, 101.

⁷⁴ Fairclough 1997, 69.

aikana taas asukkaiden ääni tulee myös enemmän näkyviin varsinaisissa lehtikirjoituksissa. Muutos voi selittyä journalistisilla tyyli muutoksilla, joita jo edeltävässä luvussa 3(kolme) käytiin läpi. Yhteistä kummankin kirjoittelun vaiheen asukasäänille on kuitenkin niiden esiintyminen aina suhteessa jonkinlaiseen konfliktitilanteeseen. Tällaisia konflikteja ovat esimerkiksi vuonna 1978 käyty lehden palstoilla käyty keskustelu pienteollisuusalueen rakennussuunnitelmista, sekä myöhemmin vuonna 1980 myös voimakasta vastustusta asukkaissa herättänyt ravintolahanke.

Konfliktien kautta lehtien sivuilla rakentuu asukkaiden kesken vallitseva yhteisöllisyys, kun sampolalaiset esitetään yhtenäisenä, yhteistä asiaansa ajava rintamana. Vuoden 1978 pienteollisuus-reportaasissa lehti kirjoitti sampolalaisten uhkaavan hankkeen ajajia Sampolan toisella kansannousulla ⁷⁵. Yhteisöllisyyden rakentaminen oli osa muiltakin osilta rakentuvaa Sampolaa. Toisen vaiheen aikana vastaavia konfliktitilanteita tarjosivat asuinalueen väestöä kohdannut työttömyys sekä rakennuskannaltaan ja palvelutasoltaan rapistuva lähiö. Yhteisöllisyyttä ilmennettiin nyt Sampolan puolusteluna viihtyisänä ja rauhallisena asuinpaikkana sekä monen asukkaan pitkäaikaisena kotina. ⁷⁶

Sampolalaisten kuvauksia voi ajatella vielä luonnehtivan ranskalaisen sosiaalipsykologi Serge Moscovicin kehittämä *sosiaalisen representaation* käsite, joka viittaa laajalti ja populaaristi omaksuttuun tietämykseen tai ”kansankäsitysten” muodostumaan. Sen voi ymmärtää myös yhteisöllisenä muistina ja jonkin asian kulttuurisena, kansanomaisena olemassaolona ihmisten sisäisessä puheessa ja keskinäisessä kommunikaatiossa. Näin ollen esimerkiksi tieteellinen teoria ”psykoanalyysi” ei ole sosiaalinen representatio, mutta kansan keskuudessa muodostunut populaari käsitys psykoanalyysistä on. Sosiaaliset representaatiot perustuvat näin siis tietynlaiseen kiertokulkuun yhteiskunnassa, jolloin ne eivät ole henkilön itsensä muodostamia, vaan jälleenajatteluja, -lainattuja ja -esitettyjä kansankäsityksiä. Vaikka Moscovici ei lopulta tee eroa median ja median yleisön käsitysten välille, voi sampolalaisten puheisiin tukeutuvat representaatiot nähdä edellä esitetyn kaltaisina kansanomaisina muunnelmina verrattuna asiantuntijoiden ja toimittajien tuottamiin kuvauksiin. Kysymys on tällöin

⁷⁵ Ensimmäinen oletettavasti tapahtunut aiemmin samalla vuosikymmenellä *koulukysymyksen* eli opetustilojen puutteen tiimoilta.

⁷⁶ SK 1972-2010.

diskurssien lainautumisesta ja muokkaantumisesta nimenomaan asukkaalle ominaiselle kokemusmaailmalle sopivaan muotoon. Tällöin esimerkiksi Sampolan representaatio muodostuu suhteessa niihin tietorakenteisiin, jotka ovat sampolalaisten asumiskokemuksen kannalta merkityksellisiä. Näin ollen Satakunnan Kansan lehtikirjoituksessa haastatellun kaupungin toimihenkilön kuvaus rakentuu suhteessa rakentamisen aikatauluun ja tavoitteisiin, ja rakentuva Sampola näyttäytyy muun muassa rakennustöiden aiheuttamina kuluina, kun taas sampolalaisen kuvauksessa elää kokemus asuinalueella asumisesta.⁷⁷

4.4 Yleisö

Yleisön roolia on pohtinut myös Norman Fairclough. Fairclough erittelee yleisön vielä edellä läpi käydyin joukkoviestintätilanteen kolmantena osallistujakategoriana. Äkkiseltään ajateltuna yleisö voi vaikuttaa olevan tämän tutkimusaineiston tavoittamattomissa lehden yleisönosastolla julkaistuja kirjoituksia lukuun ottamatta. Muutoin lehden lukijakunta, yleisö vaikuttaisi olevan näkymättömissä. Nykykäsityksen mukaan yleisö ei kuitenkaan ole vain viestintätilanteen passiivinen osa, vaan aktiivinen vastaanottamaansa viestiä käsittelevä ja tulkitseva taho. Käsitteenä yleisö kuitenkin tarjoaa viittaamalleen ryhmälle passiivista roolia ikään kuin jo sisäänrakennettuna, jonka johdosta viime aikoina asiayhteyteen on alettu soveltamaan uudissanaa *julkiso*. *Julkiso* tarkoittaa tiettyä ihmisjoukkoa koskevan asian tai kysymyksen ympärille muodostuvaa aktiivista keskusteluyhteisöä ja julkisuuden toimijaryhmää. Käsitteiden yleisö ja *julkiso* erot avautuvat ehkä parhaiten englannin kielen vastaavien käsitteiden *audience* ja *public* kautta, joista ensiksi mainittu viittaa enemmänkin yleisöön kuuntelevana ja vastaanottavana ja viimeksi mainittu taas julkisena ja osallistuvana osapuolena.⁷⁸

Voiko suhteellisen tuoretta julkison käsitettä sitten soveltaa tässäkin tutkielmassa käytettyyn tutkimusaineistoon, josta iso osa edustaa vanhempaa, 1970- ja 1980-luvun lehtikirjoittelua? Onko käsitteen uudistamisessa ollut ensisijaisesti kyse suhtautumistavan tai näkökulman muutoksesta tarkasteltaessa joukkoviestinnän yleisöä vai yleisön itsensä muuttuneesta roolista ja entistä moninaisimmista tavoista osallistua ja vaikuttaa viestintämuotojen kehityksen myötä? On totta, että 1900-luvun lopun ja 2000-

⁷⁷ Karvonen 1999, 312-313.

⁷⁸ Turun yliopiston humanistisen tiedekunnan mediatutkimuksen oppiaineen www-sivu: <http://www.hum.utu.fi/oppiaineet/mediatutkimus/opiskelu/avainkasitteita.html> Viitattu 18.4.2013.

luvun alun mediateknologisten muutosten aikaansaaman digitaalisen vallankumouksen myötä medioiden väliset raja-aidat ovat madaltuneet. Perinteisten joukkoviestinten, kuten television, radion ja sanomalehden lisäksi nykymedia koostuu internetistä ja mobiiliviestintälaitteista. Uudet, entistä interaktiivisemmat viestintäkeinot ovat osin sekoittuneet ja tuoneet muutoksia myös vanhaan mediaan, tästä esimerkkinä muun muassa netti-tv ja verkkolehdet.⁷⁹

Tällaisten uusien hybridimedioiden, kuten sanomalehtien tekstiviestipalstojen ja internetissä julkaistavien näköislehtien kommenttitilojen kautta yleisön on entistä helpompi saada äänensä kuuluviin. Medioiden moninaistumisen myötä myös mediayleisöt ovat pirstoutuneet. Vielä enemmän omaehtoisia osallistumisen mahdollisuuksia tarjoavat internetin puitteissa toimivat sosiaaliset mediat, joissa sisältöä tuottavat entistä omaehtoisemmin käyttäjät itse. Merkittävää on huomata, että yleisötermin käyttö vaikeutuu jo tässä yhteydessä huomattavasti, sillä kyse on pikemminkin juuri median käyttäjästä ja aktiivisesti osallistuvasta tiedonvälittäjästä. Julkiso-termin lisäksi modernin median yleisöä kuvaamaan on sovellettu myös termiä *smart mobs*, jolla tarkoitetaan *jatkuvasti liikkeessä olevia ihmisjoukkoja, jotka elävät elämäänsä erilaisissa mediajulkisuuksissa, niitä omiin tarpeisiinsa käyttäen ja hyödyntäen*. On alettu puhua myös *ruohonjuurijournalisteista (grass-root-journalists)*, eli eräänlaisista online-uutisia mediataloille tuottavista kansalaisjournalisteista. Myös Roivainen mainitsee Amerikassa *kansalaisjournalismin (Public Journalism)* nimellä tunnetun liikkeen, jonka mukaa journalismin olisi tarjottava kansalaisille entistä enemmän mahdollisuuksia osallistua julkiseen keskusteluun.⁸⁰

Tämänkaltainen kehitys on siis auttamatta edellyttänyt uusien näkökulmien ja termien pohtimista myös mediaa ja mediayleisöä tutkivien keskuudessa ja siinä mielessä esimerkiksi termi julkiso viittaa senkaltaiseen joukkoviestinnän yleisöön, jota ei vielä tämän tutkielman aikarajauksen alkupuolella, 1970- ja 1980-luvulla ollut olemassa. Tutkielman aineistona toimii vielä perinteinen sanomalehti. Aineiston otantaan ei tekstiviestipalstoillakaan julkaistuja kirjoituksiakaan lopulta osunut kuin muutama kappale, vaikka palstat alkoivat Satakunnan Kansassa esiintyä jo 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä. Sampolakirjoittelun lähteenä toimii siis pitkälti vanhaa

⁷⁹ Sumiala 2010, 75-78.

⁸⁰ Sumiala 2010, 75-78 & Roivainen 1999, 125.

mediaa edustava taho. Sen yleisöön ei silti ole tarpeen suhtautua viestinnän passiivisena osapuolena, vaikka sillä ei nykymedian tarjoamia osallistumisen mahdollisuuksia olekaan. Median tuottajan ja vastaanottajan suhde on ollut tapana nähdä hierarkkisenä, ylhäältä alas suuntaavana vastaanottajaa passivoivana suhteena. Kyseessä on kuitenkin sosiaalinen suhde. Sanomalehden välityksellä tapahtuvan viestinnän ja argumentaation ei voi ajatella syntyvän tai elävän tyhjiössä, vaan viestillä on aina oletusyleisönsä, jolle suunnattu. Tällöin yleisö on tavallaan kirjoituksen sisältämässä argumentoinnissa sisään kirjoitettuna.⁸¹

Mikä on siis se yleisö, jolle Satakunnan Kansan Sampolakirjoittelu on suunnattu? Yleisesti ottaen voidaan ajatella, että koska tuotetun viestin ymmärtäminen ja tulkitseminen perustuu tiettyihin yhteiseksi oletettuihin tietorakenteisiin, on se ainakin suunnattu tietyille kulttuuripiirille. Koska kyseessä on Satakunnassa ilmestyvä maakuntalehti, voi sen kohdeyleisön olettaa myös koostuvan ensisijaisesti paikallisista asukkaista tai jollain muulla tavalla alueeseen kiinnittyneistä henkilöistä. Syvällisemmin tarkasteltuna yleisö löytyy kuitenkin viestinnässä käytetystä retoriikasta. Tämä pohjautuu ajatukseen, jonka mukaan ihmiset ovat todellistuvat maailmaan monien erilaisten suhteiden kautta monenlaisina identiteetteinä. Vetoamalla identiteetin tiettyyn puoleen tietyssä suhteessa retoriikka tuottaa erilaisia yleisöjä. Retoriikkaa on myös määritelty taidoksi kuvata todellisuutta kielen avulla. Tällöin keskeiseksi nousee sen suhde kuvailemaansa todellisuuteen, joka saa merkityksensä kielellisen kuvauksen kautta ja lähentelee näin käsitystä kielestä diskurssina. Näin esimerkiksi lähettäjän, eli Satakunnan Kansan esittämä merkki, lehtikirjoitus, tuottaa maailmallisen seikan, kirjoituksen käsittelemän ilmiön jossakin suhteessa joillekin ihmisille, ja tuottaa näin esityksen yleisön.⁸²

4.5 Äänten kuuluminen lehtikirjoittelussa

Kilpailevien diskurssien välisten valtasuhteiden tunnistamiseksi merkittävää on myös se, mikä määritelmä saa suurimman painoarvon, toisin sanoen kenen ääni kirjoituksissa kuuluu ja kuinka suuri osa kullakin osallistujalla on Sampolan lehdistökuvan muodostumisessa. Selvittääkseni kunkin osallistujajaryhmän osuuden Sampolan lehdistökuvan määrittelyssä, laskin ryhmien äänien esiintymistiheyden aineistossa.

⁸¹ Perelman 1996, 16- 17 & Roivainen 1999, 29.

⁸² Karvonen 1999, 266-268.

Äänien laskenta tapahtui käytännössä niin, että esimerkiksi yksi yleisönosastonkirjoitus vastasi yhtä ääntä. Samoin yksi lehtiartikkeli tai reportaasi, joka sisälsi jonkin toimijaryhmän edustajien haastatteluita vastasi yhtä ääntä, siitä huolimatta, että haastateltavia saattoi kirjoituksessa olla useita. Lehtikirjoituksessa esiintyvän ääni ei välttämättä aina ollut konkreettinen, vaan vain tekstissä esiintyvä siteeraus tai viittaus. Tällöin siteerattua tai viitattua osallistujaa ei suoraan mainittu, mutta sen läsnäolo oli kuitenkin selvää.

Alle olen eritellyt ensimmäisen ja toisen vaiheen kirjoittelussa esiintyvien osallistujien lukumäärää kuvaava taulukot, joissa on lisäksi eroteltu kuuluuko ääni yleisönosaston, haastattelun vai viittauksen yhteydessä. Periaatteessa jokaisella lehtikirjoituksella on lähteensä ja sen voi näin ajatella viittaavan poikkeuksetta johonkin itsensä ulkopuoliseen tietolähteeseen. Viittauksiksi olen tässä kuitenkin ymmärtänyt kirjoitukset, joissa tietolähde mainitaan nimeltä, sekä ilmaukset, kuten *Apulaiskaupunginjohtaja Mikko Sävelä totesi, että [...] ⁸³* tai *Porin poliisin turvallisuuskyselyn mukaan [...] ⁸⁴*. Lisäksi jos yhden lehtikirjoituksen sisällä samaan lähteeseen, kuten edellisessä sitaatissa julkisen sektorin edustajaan on sekä viitattu, että haastateltu, olen laskenut osallistuvaksi ääneksi ainoastaan haastattelun, jolla näen olevan suuremman painoarvon.

Rakentuva Sampola

Osallistujaryhmä	Maallikot/sampolalaiset	Aktiiviasukkaat	Julkinensektori
Yleisönosasto	11	3 (asukasyhd.)	2
Haastattelu	5	1 (asukasyhd.)	24
Viittaus	4	1	17

Taulukko 2.

Kamppaileva Sampola

Osallistujaryhmä	Maallikot/sampolalaiset	Aktiiviasukkaat	Julkinen sektori
Yleisönosasto	6		
Haastattelu	10	3 (as.yhd.)	29
Viittaus	2	1	14

Taulukko 3.

⁸³ Puolikunnallinen asuntotuotanto alkaa Porissa. SK 22.3.1975.

⁸⁴ Ei pöhnämiehiä tarvitse pelätä. SK 19.11.2003.

Yllä olevien taulukkojen perusteella voidaan päätellä, että Sampolakirjoittelun kahden vaiheen, rakentuvan ja kamppailevan Sampolan välillä pääosin sampolalaisten tuottama yleisönosastonkirjoittelu on lähes puolittunut. Lisäksi kirjoittelun toisen vaiheen aikana julkaistut yleisönosastonkirjoitukset ovat huomattavasti ensimmäisen vaiheen kirjoituksia lyhyempiä. Varsinaisessa lehtikirjoittelussa haastattelumuodossa esiintyvät maallikkoäänet ovat sitä vastoin lisääntyneet toisen vaiheen aikana puolella ja ne tulevat kuuluviin aiempaa laajempien sekä kuvailevampien reportaasien kautta. Näin esimerkiksi ensimmäisen vaiheen aikana yksi maallikkoääni saattoi käytännössä tarkoittaa yhtä lehtikirjoituksessa esiin tuotua sitaattia, kun taas toisen vaiheen aikana kirjoitus saattoi sisältää melko laajojakin asukashaastatteluja. Aktiiviasukkaiden ja muun julkisen sektorin asiantuntijoiden osalta äänen esiintyminen ei juurikaan ole muuttunut lukuun ottamatta yleisönosastonkirjoittelun tyrehtymistä. Kummankin taulukon mukaan selvää on julkisen sektorin pääsevän lehtikirjoittelussa ja samalla Sampolan lehtikuvan muodostumisessa huomattavasti voimakkaammin ääneen. Merkittävin muutos ensimmäisen ja toisen vaiheen kirjoittelun välillä on on maallikkoäänten vahvistuminen sen päästessä kuuluviin aiempaa enemmän yleisönosaston sijaan varsinaisen lehtikirjoittelun piirissä.

5. Sampolaa koskevassa lehtikirjoittelussa esiintyvät teemat ja niiden muutokset kronologisesti tarkasteltuna

Satakunnan Kansan Sampolakirjoittelu on ajallisesti jaettavissa kahteen vaiheeseen; *rakentuvaan* ja *kamppailevaan* Sampolaan, joista ensiksi mainittu kuvaa kirjoittelua vuodesta 1972 noin vuoteen 1988 ja viimeksi mainittu vuodesta 1992 vuoteen 2010. Nimitykset viittaavat lehtikirjoittelusta havaittaviin temaattisiin painotuksiin; ensimmäisen vaiheen sisällä julkaistut tulevaisuuteen suuntaavat lehtikirjoitukset esittävät Sampolan uutena ja rakenteilla olevana kaupunginosana, kun taas toisen vaiheen kirjoitukset keskittyvät jo valmiin asuinalueen ongelmiin ja kehittämiseen luomalla katseen menneeseen. Vaiheiden siirtymisjaksolla, aikavälillä 1988-1994 Sampolaa koskeva kirjoittelu oli hyvin vähäistä ja artikkeleita julkaistiin vain muutama⁸⁵.

Yleisimmin esiintyvinä koko aineiston kattavina kirjoittelun teemoina Sampolakirjoittelusta erottuvat ensinnäkin Sampolan rakentamista ja palvelutarjontaa käsittelevät kirjoitukset, jotka ovat vielä jaoteltavissa alateemoihin. Sampolan rakennustyöt alkoivat vuonna 1972⁸⁶. Rakentaminen asuinalueella oli vilkasta ja erilaiset rakennusprojektit yleinen kirjoittelun aihe Satakunnan Kansassa noin 1980-luvun puoliväliin saakka. Myöhemmin 1990-luvulla lehdessä seurattiin erilaisten lähiöuudistusprojektien yhteydessä toteutettua asuntokannan korjausrakentamista. Rakentamisen teema jakautuu näin ollen kirjoittelun vaiheiden kesken Sampolan lähiön *varhaiseen rakentamiseen* sekä myöhempään *korjausrakentamiseen*. Varhaisen rakentamisen alateemasta olen vielä erotellut kaksi kirjoittelussa ilmenevää diskurssia, joiden kautta rakentuissa Sampolan representaatioissa keskeistä on ensinnäkin kuvaus Sampolasta *osana kasvavaa kaupunkia* ja toiseksi *kaupungin symbolina*. Rakennuskannan korjaamista seuraavien lehtikirjoitusten yhteydessä Sampolakuvausta luonnehti taas asiantuntijääniin tukeutuva määrittely asuinalueesta tietyn aikakauden rakentamisen ihanteena, *tyyppilähiönä*. Korjausrakentamisen lisäksi lähiöuudistusprojekteilla oli myös sosiaaliset ulottuvuutensa ja ne tähtäsivät muun muassa pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Tässä yhteydessä Sampola näyttäytyi *työttömyyden runtelemana* kaupunginosana.

⁸⁵ Katso taulukko s. 15.

⁸⁶ Koivuniemi 2004, 198.

Toinen kirjoittelusta erotettavissa oleva pääteema on Sampolan palvelutarjonta, johon lukeutuvat muun muassa kaupalliset ja sosiaaliset palvelut, kuten päivittäistavarakauppa, lasten- ja vanhustenhoito, sekä vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Palvelutarjonnasta kirjoitettiin pitkälti osana erilaisten palveluiden puitteiden, kuten Sampolan palvelukeskuksen sekä koulu- ja päiväkotirakennusten rakentamista käsittelevien kirjoitusten yhteydessä. Osittain palvelutarjonnan ja rakentamisen teemat esiintyvät siis yhdessä. Sampolan rakennustyöt aloitettiin asuinrakennuksista ja palvelut puuttuivat aluksi alueelta pitkään. Niinpä palvelutarjonnasta uutisoiminen keskittyi lähiön varhaisina vuosina seuraamaan kaivattujen palveluiden rakentumista. Voidaan puhua *puuttuvien palveluiden* alateemasta. Myöhemmin 1990-luvulla yleinen kirjoittelun aihe oli taas palveluiden karsiminen pikkuhiljaa alueelta. Puhuttiin *katoavista palveluista*.

Yhtenä koko kirjoittelua läpileikkaavana teemana esiintyy vielä eräänlainen *kokemus Sampolasta asuinympäristönä*, joka kietoutuu pitkälti yleiseen asumisviihtyvyyden ja turvallisuuden kokemuksiin. Lehtikirjoittelun ensimmäisen jakson aikana turvallisuus- ja viihtyisyyskysymykset liittyvät lähinnä asukkaiden yleisönosastolla julkituomiin huoliin siitä minkälaiseksi asuinalueeksi Sampola on rakentumassa ja linkittyy näin siis *rakentuvan Sampolan* vaiheeseen. Julkaistut yleisönosastonkirjoitukset ovat toisinaan suoraa reagointia lehdessä aiemmin julkaistuihin uutisiin asuinalueelle suunnitelluista toimenpiteistä, esimerkiksi baarin tai pienteollisuusalueen rakentamisesta. Huomattavaa on myös näiden aihealueiden liittyminen ympäristön kaupunkimaisuuteen, joka koetaan sen laatua heikentävänä, sekä erityisesti lapsiystävällisyyttä uhkaavana tekijänä. Edellä mainittuja konfliktitilanteita vasten rakentuu myös yhteisöllisyys ja representaatio Sampolasta ja sampolalaisista yhteisönä. Muutamissa yleisönosastonkirjoituksissa käsitellään lisäksi arkisempia, ja enemmän kirjoitushetken, kuin asuinalueen tulevaisuuteen suuntautuvia huolenaiheita, kuten Sampolan jääkiekkokaukalon sijoituspaikkaa tai paikallista koiranulkoilutuskäytäntöä. Myös näiden kohdalla keskiössä nähdään kuitenkin lasten hyvinvointi.

Kirjoittelun toisen vaiheen aikana julkaistut kirjoitukset asuinympäristön kokemisen teemaan liittyen taas keskittyvät käsittelemään alueella ilmenevää rikollisuutta ja yleistä rauhattomuutta sekä erilaisia vaihtoehtoja tilanteen ratkaisemiseksi. Yleisönosastonkirjoitusten sijaan aihe nousee nyt esille laajoissa reportaaseissa, joissa sitä pohditaan usein yhdessä virkavallan ja alueen asukkaiden kanssa. Rikollisuuden ja

rauhattomuuden kanssa yhteen tuntuu kietoutuvan alueen *huono maine*. Enemmän kuin ajankohtaisena, käsillä olevana ongelmana, alueen rikollisuutta ja rauhattomuutta käsitelläänkin ikään kuin legendana tai ainakin jo ratkaistuna ongelmana, jonka perua huono maine on. Mainekirjoittelu liittyy myös toiseen kirjoittelusta erottuvaan teemaan, Sampolan identiteettiä asuinalueen historian kautta rakentavaan kirjoitteluun. Historiateema liittyy ensinnäkin korjausrakentamista ja lähiöprojekteja käsitteleviin kirjoituksiin, joissa Sampolaa kuvataan usein 1960- ja 1970-luvulle tyypillisen rakentamishanteen tuloksena. Kirjoittelun kautta köyhtyvän palvelutarjonnan, rapistuvan rakennuskannan sekä väestön työttömyyden kanssa *kamppailevalle Sampolalle* ikään kuin rakennetaan historiaa ja identiteettiä. Alue nimetään milloin lasten, milloin vanhusten lähiöksi, ja toisaalta kuvataan nimitysten kautta sen väestörakenteellista muutosta. Muutosta kuvataan myös ilmapiirin kautta, Sampola on muuttunut *räyhälähiöstä siistiksi*. Yli 30-vuotiaan lähiön historia ja identiteetti muodostuu sen pitkäaikaisten asukkaiden myötä. Historia näkyy toisaalta myös rakennuskannan rapistumisessa. Lisäksi muutokset väestörakenteessa ja toisaalta koko ympäröivässä maailmassa luovat omat haasteensa esimerkiksi lähiöpalveluja köyhdyttävien automarkettien muodossa. Yhteisöllisyys ilmenee toisen vaiheen aikana asukkaiden tuottamana oman rapistuvan ja huonomaineisen asuinalueen puolusteluna.

Näin eroteltujen alateemojen voi ajatella ilmentävän pääteemoissa ajan myötä tapahtuneita muutoksia ja niihin myös perustuu edellä esitetty jako kirjoittelun ensimmäiseen ja toiseen vaiheeseen. Alla teemojen jakaantumista vaiheiden kesken havainnollistava taulukko.

Vaihe 1972-2010	Rakentuva Sampola (1972-1985)	Kamppaileva Sampola (1990-2010)
Pääteema	Alateema 1	Alateema 2
Rakentaminen	Varhainen rakentaminen	Korjausrakentaminen/Lähiöuudistusprojektit
Palvelut	Puuttuvat palvelut	Katoavat palvelut
Kokemus asuinympäristöstä	Huoli(tulevasta), Lapsiystävällisyys.	Maine, historia.

Taulukko 4.

Edellä esiin nostetut teemat alateemoineen olivat kirjoittelussa vahvasti edustettuina. Näiden lisäksi Sampola nousi Satakunnan Kansan sivuilla myös muiden aihealueiden yhteydessä. Pienen, mutta kuitenkin selkeästi oman osansa kirjoittelusta muodostivat vielä sekä presidentin-, että kunnallisvaaleja käsittelevät kirjoitukset, jotka keskittyivät raportoimaan vaalien tuloksista ja annettujen äänten jakautumisesta Porin kaupunginosien, muun muassa Sampolan kesken. Sampola esiintyi kirjoituksissa siis sivuosassa. Vaaleista kirjoitettiin sekä Sampolakirjoittelun ensimmäisen, että toisen jakson aikana. Kirjoittelun sävyssä ei kuitenkaan ollut havaittavissa jaksojen kesken eroja, joiden avulla teema olisi ollut jaettavissa alateemoihin. Kaikkiaan vaaliteema esiintyi kahdeksassa eri lehtikirjoituksessa. Loput pääteemojen alle sopimattomat satunnaisia aihealueita käsittelevät Sampolakirjoitukset olen lukenut otsikon *muut* alle.

Sampolakirjoittelusta on siis havaittavissa laajoja, koko kirjoittelua leikkaavia teemoja, kuten rakentaminen, palvelut sekä kokemus Sampolasta asuinympäristönä. Kirjoittelu jakaantuu selvästi kahteen luvun alussa nimettyyn vaiheeseen, *rakentuvaan* ja *kamppailevaan Sampolaan*, joiden sisällä suuret teemat haarautuvat alateemoihin. Alateemat eivät kuitenkaan leikkaa koko kirjoittelua samalla tavoin kuin pääteemat, vaan painottuvat eri tavoin kirjoittelun eri vaiheiden sisällä. Rakentamisen teema keskittyy ensimmäisen vaiheen aikana selvästi rakentamisen aikatauluun ja rakennusprojektien saattamiseen valmiiksi, kun taas toisen vaiheen aikana kyse on korjausrakentamisesta, joka tähtää alueen kehittämiseen. Kehittämistoimenpiteillä on myös sosiaaliset päämääränsä, kuten työttömyyden alentaminen. Kirjoittelun vaiheiden keskinäisten eroavaisuuksien johdosta tulen käsittelemään vaiheita alateemoineen erikseen.

Vaiheiden muutos selittyy niiden taustalla muuttuvasta kontekstista. 1970-luvu Pori oli nopeasti kasvava kaupunki, jossa vallitsi asuntopula. Vastauksena tähän niin Porissa kuin muuallakin maassa aloitettiin lähiörakentaminen, jota Sampolakin edusti. Seuraavan vuosikymmenen, 1980-luvun loppuun mennessä kaupungin kasvu tasaantui, Sampolan asuinalue valmistui ja tätä myötä myös aihetta koskeva kirjoittelu hiljalleen laantui. Sampola palasi lehden palstoille seuraavaksi 1990-luvun lähiöuudistusprojektien myötä. Toisen vaiheen kontekstin siis muodosti lama-aika ja sen synnyttämät ilmiöt, kuten työttömyys. Merkittävää Sampolan representoinnissa on, että Sampola nostettiin esille juuri näiden aihealueiden myötä. Se saattaa sen osaksi samoja yhteiskunnallisia

ilmiöitä heijastelevaa laajempaa lähiökirjoittelua, jota muun muassa Roivaisen tutkimustyö edustaa.

5.1 Rakentuva Sampola

5.1.1 Varhainen rakentaminen 1972-1985.

Sampola osana kasvavaa kaupunkia

Sampola oli aikanaan Porin kaupungin suurimpia aluerakentamisen kohteita. Vuonna 1972 aloitetut rakennustyöt jatkuivat pitkälle 1980-luvulle ja varhaisimmat Sampolaa koskevat Satakunnan Kansan lehtikirjoitukset keskittyvätkin suurimmalta osin kuvailemaan asuinalueella meneillään olevien rakennustöiden aikataulua, töiden etenemistä sekä laajuutta. Keskiöön nousee myös rakentamisen rahoitus ja kustannukset Porin kaupungille. Kesäkuun 1978 kirjoituksessa lehti kertoo kaupungin päätöksestä rahoittaa 166 uuden asunnon rakentamista Poriin, joista Sampolan osuus on kaksi yhteensä 680.000 markkaa kustantavaa vuokrataloa. Lisäksi kaupunkiin ollaan rakentamassa miljoonan markan edestä uusia puistoalueita, joista suurimmat, Messinpuisto ja Pirkanpuisto tulevat sijoittumaan Porin uusiin lähiöihin Pormestarinluotoon sekä Sampolaan. Vuoden 1980 kesäkuussa asuntotuotantoa kerrotaan rahoitettavan kolmella miljoonalla markalla, joka merkitsee Sampolan kohdalla 35 uuden vuokra-asunnon rakentamista. Kaikkiaan rakennuskustannuksista raportoidaan varhaisen rakentamisen teeman alle luettavissa kirjoituksissa 19:ssä kappaleessa eli yli puolessa alateeman kirjoituksista.⁸⁷

Rakentamiseen käytetyt varat korostuvat myös Turun Varissuota koskevassa lehtikirjoittelussa. Varissuon lehdistökuvaa tarkastellut Linda Talve on tulkinut Varissuon lähiön rakentamisen aiheuttamista kustannuksista raportoimisen kertovan kaupungin suhtautumisesta rakenteilla olevaan lähiöön kaupungin painolastina, joka vie jatkuvasti kaupungin varoja, mutta on silti aina keskeneräinen. Myös Porin kaupungin taloudellinen tilanne oli 1970-luvun alkupuolella Satakunnan Kansan mukaan kireä. Tästä huolimatta rakennustöiden kustannuksista raportoivasta kirjoittelusta ei välity Varissuokirjoittelun kaltaista negatiivista *kaupungin painolasti*-sävyä. Kuluista

⁸⁷ Kaupunki rahoittaa 116:ta uutta asuntoa. SK 13.6.1978 & Pori rahoittaa asuntotuotantoa 3 milj. markalla. SK 3.6.1980 & Useita uusia puistoja Porin asuntoalueille. SK 3.4.1975

raportoimisella halutaan pikemminkin korostaa meneillään olevien rakennushankkeiden kokoluokan suuruutta sekä kaupungin ja muiden rahoittajatahojen pyrkimyksiä vastata kaikin keinoin kaupungissa vallitsevaan asuntopulaan. Poikkeuksen saattaa tehdä hieman myöhempi vuoden 1980 kirjoitus, jossa *Porin mittavimman yhtenäisen rakennushankkeen* Sampolan loppusuoralla oleviin rakennustöihin kerrotaan käytetyn *jo 160 miljoonaa markkaa*. On kuitenkin hyvin tulkinnanvaraista viitataanko kirjoituksessa kesken olevien rakennustöiden *jo* korkeisiin kustannuksiin vai onko tarkoitus edelleen vain havainnollistaa rakennushankkeen mittavuutta. Todennäköisemmältä vaikuttaa jälkimmäinen vaihtoehto, sillä Satakunnan Kansan Sampolan varhaista rakentamista koskeva kirjoittelu käsittelee pitkälti Sampolaa osana koko kaupungin alueella meneillään olevia rakennustöitä, eikä Sampola näin ollen yksilöidy ainakaan kaupungin erityiseksi taloudelliseksi taakaksi. Kirjoittelua hallitsee tietynlainen jännitysnäytelmän sävy sen suhteen, pystytäänkö kasvavan väestön tarpeisiin valmistamaan riittävästi asuntoja. Tammikuussa 1974 Satakunnan Kansa raportoi kaupungin rakennustarkastustoimiston tuoreen tilaston mukaan edellisenä vuonna valmistuneen vain 899 uutta asuntoa, vaikka rakennuslupia myönnettiin kaikkiaan 1600 kappaletta. Seuraavan vuoden tammikuussa 1975 lehti kertoo sitä vastoin tilanteen kuitenkin parantuneen, ja asuntotuotannon ylittäneen kahtena viime vuotena 1100 asunnon vuotuisen tavoitteen ja asuntoja valmistuneen vuosina 1973-1974 kaikkiaan 2698 kappaletta.⁸⁸

Sampola esiintyy useissa Porin asuntotuotannon tilannetta ruotivissa kirjoituksissa sivuosassa. Sivuosaa ei kuitenkaan näydy merkityksettömänä, vaan Sampolasta kirjoitetaan tärkeänä osana kaupungin asuntotuotantoa. Vuonna 1974 se mainitaan Pormestarinluodon, Liinaharjan, Väinölän, Impolan ja Pihlavan ohella tärkeimpänä alueena Porissa, jonne uusia asuntoja on valmistumassa. Toinen tammikuussa 1974 julkaistu kirjoitus uutisoi kaupungin huonosta omakotitonttitilanteesta, johon ainoana asuinalueena Sampola pystyy edes jossain määrin vastaamaan tarjoamalla kymmentä vapaata tonttia valmisteilla olevalta pientaloalueeltaan sekä jatkamalla alueen rakennustöitä kaupungin kireästä rahatilanteesta huolimatta. Heinäkuun 1975 kirjoituksessa lehti kuvailee kireän rahatilanteen vaikutuksista kaupungin asuntotuotantoon:

⁸⁸ Pientaloissa 242, kerrostaloissa 657. Porin asuntotuotanto viime vuonna 899 asuntoa. SK 11.1.1974 & Porin asuntotuotannon erityistavoitteet. SK 23.1.1975.

Yhä kireämmäksi muuttuva rahatilanne hidastaa voimakkaasti kahtena viime vuonna ennätysvilkkaaksi muodostunutta rakentamista Porissa. Kunnallisteknisen rakentamisen viime keväiset melko valoisat näkymät ovat muuttuneet syksyisen ankeiksi. [...] Asuntorakentaminen on niin ikään viime aikoina melkoisesti hidastunut. Varsinkin kerrostalorakentaminen on rahoitusongelmien takia pahasti lamassa. Tänä vuonna valmistuvien kerrostalojen määrä jää tämän hetkisten näkymien mukaan huomattavasti viime vuotista pienemmäksi. Erityisesti ns. kovan rahan kerrostalojen rakentaminen on tällä hetkellä lamassa. Pientalojen rakentaminen jatkuu kuitenkin kireästä rahatilanteesta huolimatta vilkkaana.

Tilanteesta huolimatta kerrostalorakentamisen kerrotaan kuitenkin jatkuneen Sampolassa. Sampola nousee kirjoituksessa keskeiseen asemaan myös siksi, että alue on valittu kirjoituksen yhteyteen liitettyyn lehtikuvaan. Sampolan kerrostaloaluetta työmaanostureineen kuvataan pientaloalueen ylitse. Kuvatekstin mukaan:

Sampolan asuntoalueella ovat pientalotontit jo lähes loppuun rakennettuja. Kerrostalojen rakentaminen on alueella jatkunut edelleen rahoitusvaikeuksista huolimatta.⁸⁹

Myös asukasluvun puolesta Sampolan kerrotaan olevan kaikista rakenteilla olevista asuinalueista nopeiten kasvavan asuinalueen asemassa. Lisäksi Sampola mainitaan saman vuoden kirjoituksessa Porin keskeisimpänä asuntotuotantoalueena, jossa ensimmäisenä kaupungissa ollaan aloittamassa puolikunnallinen asuntotuotanto.⁹⁰ Kirjoittelun kautta Sampolasta piirtyy kuva vahvana ja kasvavana asuinalueena muihin kaupunginosiin verrattuna. Uutta asuinalueita määritellään suhteessa aikakaudella vallitsevan tilanteen, voimakkaan kaupungistumisen sanelemiin haasteisiin ja sen kautta

⁸⁹ Pientaloissa 242, kerrostaloissa 657. Porin asuntotuotanto viime vuonna 899 asuntoa. SK 11.1.1974 & Pian uusia lisää - Porin kaupungilla tarjolla vain kymmenen omakotitonttia. SK 11.1.1974 & Rakentamishalua riittää, mutta rahoitus tiukalla. SK 29.7.1975.

⁹⁰ Puolikunnallinen asuntotuotanto alkaa Porissa. SK 22.3.1975 & Sampola kasvaa Porin kaupunginosista nopeimmin. SK 11.9.1975.

määrittyneisiin ihanteisiin, jota nopea ja tehokas lähiörakentaminen edustaa.

Uutisluontoiselle sanomalehtikirjoittelulle tyypillistä on sen neutraaliksi oletettu tiedonvälitysluonne ja itsestään selvä kulttuurinen arvoasema, joiden johdosta siinä käytettyä välittämisen politiikkaa ja esityksellisiä keinoja saattaa olla haastavampi havaita. Näin myös edellä käsitellyt Satakunnan Kansan varhaista rakentamista käsittelevät lehtikirjoitukset saattavat aluksi vaikuttaa sävyltään neutraaleilta ja ilmoitusluontoisilta tai raporttoivilta selvityksiltä rakennustöiden vaiheista, mutta ovat sitä tosiasiaa kuitenkin vain näennäisesti. Kirjoittelu pyrkii ikään kuin vakuuttamaan yleisönsä siitä, että Sampola pystyy täyttämään nopean, tehokkaan ja edullisenkin rakentamisen kriteerit ja näin vastaamaan kaupungissa vallitsevaan asuntopulaan. Vakuuttelu tapahtuu asiantuntijalähteisiin, kuten kaupungin rakennusviraston ja asuntolautakunnan toimijoihin tukeutuen.⁹¹

Myös Roivaisen tarkastelemasta Helsingin Sanomien tuottamasta lähiökirjoittelusta välittyy vaikutelma, jonka mukaan lähiörakentaminen toimi *strategiana kantakaupungin asuntopulan ratkaisemisessa*, kuten Roivainen erästä lehtikirjoitusta siteeraa. Myös muualla Suomessa lähiörakentamista varten hankittiin kaupungeissa laajoja alueita asuntorakennustuotannon tarpeisiin. Ilmiö kuitenkin ajoittui esimerkiksi pääkaupunkiseudulla aikavälille 1955-1966.⁹² Sampolan rakentaminen alkoikin myöhempään kuin lähiöt joihin Roivainen viittaa, sillä kuten sanottu, Porissa lähiörakentamisen ”huippuvuodet” ajoittuivat 1970-luvulle. Silti kirjoittelu tuntuu seuraavaan samaa ”kaavaa”: vielä rakentamisvaiheessa 1970-luvulla ja vuosikymmenen vaihteessa Sampola näyttäytyy modernina kaupunginosana ja siihen suhtautuminen optimistisena. Vuonna 1980 rakenteilla olevaa Itä-Porin eli Sampolan uutta koulua kuvataan *ajanmukaisena ja viihtyisänä mammuttikouluna*. Koulua rakennetaan osana palvelukeskusta, jonka rakennustöiden edistymisestä kerrotaan myös samassa artikkelissa. Kuitenkin jo 1980-luvun alussa Sampolan kuvaus saa toisenlaista sävyä. Se esitetään osana vanhaa rakentamisen ihannetta, joka ei enää palvele nykyajan tavoitteita. Sampolan rakentamisen viimeisistä vaiheista kertova kirjoitus vuodelta 1980 määrittelee asuinalueen *aikansa kuvaajaksi*. Asuinalueen todetaan täyttäneen sen rakentamisessa tavoitellun ihanteen, jonka kuitenkin samalla viitataan olevan jo vanhentunut. Tämä käy

⁹¹Ridell 2009, 244.

⁹² Roivainen 1999, 49-50 & Itä-Porin yläasteen uusi koulu valmis vihkiäisiin. SK 22.10.1980.

ilmi kirjoituksessa haastatellun varatuomari Pentti Astalan toteamuksesta:

*- Sampolan kaupunginosan rakentaminen lienee mittavin yhtenäinen Porissa toteutettu rakennushanke. Yrityksen vaatimat rahamäärät ovat tulleet eri rahalaitoksilta, valtiolta ja Porin kaupungilta sekä vielä lukuisilta yksityisiltä ihmisiltä. Nyt hankkeen toteuttamisessa ollaan loppusuoralla. Valmistuttuaan Sampola muodostaa sen yhtenäisen kokonaisuuden, joka kuvastaa 1970-luvun alun asemakaavallista ja arkkitehtonista näkemystä siitä, miten tällainen kaupunginosakokonaisuus olisi toteutettava.*⁹³

Vuonna 1982 Porin uutta yleiskaavaa esittelevä artikkeli kertoo rakentamisen Porissa painottuvan jatkossa teollisuusrakentamiseen, jonka tavoitteena on edistää työllistymistä alueella. Artikkelin mukaan uudessa kaavassa *luovutaan viime vuosikymmenen lähiöajattelusta* ja todetaan, että *uusia pormestarinluotoja, sampoloita tai väinöläitä ei Poriin enää tule*. Lähiöiden nimet on kirjoitettu pienellä alkukirjaimella, ikään kuin korostaen asuinalueiden merkityksettömyyttä tai identiteettömyyttä. Kirjoitusasun valinnan voi tulkita viittaavan tiettyä rakentamismallia edustaviin homogeenisiin asuinalueisiin, ”sampoloihin”, sen sijaan, että ”Sampola” näyttäytyisi ainutlaatuisena, yksilöllisenä asuinpaikkana. Kirjoituksessa todetaan, että lähiöitä rakennettiin aikanaan vastauksena kaupungin voimakkaan kasvun aiheuttamaan asuntopulaan, mutta nyt kasvu on vastoin odotuksia pysähtynyt. Kerrostalolähiöajattelusta luopuminen merkitsee siirtymistä pois *rakennuttajien armoilta*. Artikkelissa uutta yleiskaavaa kutsutaan *työllisyyskaavaksi*, jolloin työllistäminen näyttäytyy auttamatta ajankohtaisena tavoitteena, jota vanha kaava lähiöineen ei palvellut.⁹⁴

Kaikkiaan varhaisen rakentamisen teeman alle luettavia lehtikirjoituksia julkaistiin Satakunnan Kansassa 43 kappaletta. Teemaan liittyvä kirjoittelu oli luonnollisesti runsainta vuodesta 1972 vuoteen 1980, jolloin rakentaminenkin alueella oli vilkkaimmillaan. Jo edelläkin esitetyssä vuonna 1980 ilmestyneessä kirjoituksessa lehti kertoo Sampolan rakentamisen olevan jo loppusuoralla ja asuinrakennuskannan olevan 80-prosenttisesti valmiina. Tämän jälkeen rakennustöitä kuvaileva kirjoittelu tyrehtyy ja otantaan sattuu ainoastaan yksi asuinalueen rakentamiseen liittyvä, jälleen jo edelläkin

⁹³ Sampolan rakentamisen loppusuora häämöttää. SK 23.4.1980.

⁹⁴ Poriin uusi yleiskaava ensi keväänä. Kerrostalolähiöt riittävät – teollisuusalueita lisää. SK 24.10.1982.

esiin tullut Porin uutta yleiskaavaa käsittelevä kirjoitus. Vuosina 1984 ja 1986 varhaista rakentamista koskeva kirjoittelu keskittyy raportoimaan enää pelkästään Sampolan Koiviston vanhainkodin mittavasta rakennushankkeesta viidessä eri kirjoituksessa. Viimeinen teeman alle kuuluva kirjoitus julkaistaan vuonna 1988, jolloin Satakunnan Kansa uutisoi lyhyesti Sampolaan *pitkästä aikaa* suunnitteilla olevasta uudesta kerrostalorakennuksesta. Tämän jälkeen rakentamisen teema esiintyy seuraavan kerran vuonna 1996, jolloin kyseessä on jo kuitenkin Sampolassa aloitettavien lähiöprojektien yhteydessä toteutettava korjausrakentaminen.⁹⁵

5.1.2 Puuttuvat palvelut

Paitsi asuntoja, kaupungin kasvu edellytti myös erilaisten palveluiden lisäämistä, joita luonnollisesti Sampolan kaltaisilla kokonaan uusilla asuinalueilla ei ennestään ollut. 1970-luvun loppua kohti tultaessa kaupunkien väestönkasvu ja sitä myötä asuntorakentaminen hidastui. Sampolan kohdalla rakentaminen oli aloitettu asuinrakennuksista, joista suuri osa alkoi 1970- ja 1980-luvun vaihteessa olla jo valmiina. Sampola tulee silti vuosikymmenen loppua kohden Satakunnan Kansan kirjoittelussa esiin edelleen pitkälti rakentamista käsittelevissä kirjoituksissa painopisteen kuitenkin siirtyessä hiljalleen asuinrakentamisesta erilaisten palveluiden, kuten koulujen ja päiväkotien ja muiden peruspalveluiden puitteiden rakentamiseen. Rakentamisen ja palveluiden teemat esiintyvät siis kirjoittelussa osin päällekkäin tai yhtäaikaisesti. Osittain teemat sekoittuvat myös asuinympäristön kokemisen teemaan, jossa korkean tai tässä tapauksessa nimenomaan luvattun palvelutason saavuttaminen näyttäytyy keskeisenä. Kaikkiaan puuttuvien palveluiden alateema esiintyy 41 kirjoituksessa. Näistä 13 käsittelee sosiaalisia, kuten päiväkoti-, koulu- ja vanhusten palveluja, 12 kappaletta kaupallisia palveluja ja 6 ulkoilupalveluja. Varhaisen rakentamisen teemaan verrattuna Sampola on palvelukirjoittelun yhteydessä yhä useammin kirjoittelun pääasiallisena kohteena. Monin paikoin se näyttäytyy kuitenkin edelleen ensisijaisesti osana Poria, kuten esimerkiksi koulutilojen rakentamista käsittelevissä kirjoituksissa.⁹⁶

Sampolasta puuttuviin palveluihin viitataan lehtikirjoittelussa ensimmäisen kerran vuonna 1975 kaupungin asuntotuotannon tilannetta ja tavoitteita kartoittavassa

⁹⁵ Sampolan rakentamisen loppusuora häämöttää. SK 23.4.1980 & SK 1984, 1986.

⁹⁶ SK 1972-2010.

kirjoituksessa. Uusien asuntoalueiden -joilla oletan myös Sampolaan viitattavan palveluiden viivästyminen mainitaan kirjoituksessa sen hetkisen asuntotuotannon pahimpana ongelmana:

*Kaupunginjohtaja Heikki Koski piti Porin asuntotuotantoon liittyvänä pahimpana ongelmana sitä, että palvelutaso uusilla asuntoalueilla on jäänyt pahasti jälkeä. Asukkaille palvelut ovat hyvin keskeinen asia, johon pitäisi saada korjaus esimerkiksi rakentamalla monitoimikeskuksia.*⁹⁷

Saman vuoden huhtikuussa lehti uutisoi jo monitoimitalon rakentamisen käynnistymisestä. Rakennusprojektia varten perusteilla on Sampolan palvelukeskus Oy. Edelleen palveluiden viivästyminen käy kuitenkin ilmi kirjoituksen aloittavasta lauseesta: *Sampolan monitoimitalon rakentamiseen tuskin päästään Porissa tämän vuoden puolella, vaikka monitoimitalon alustava huonetilaohjelma on jo laadittu.[...]* Varsinaisten rakennussuunnitelmien kerrotaan valmistuvan kuluvan vuoden syksyllä.⁹⁸

Roivainen puhuu lähiöpalveluita koskevasta Helsingin Sanomien lehtikirjoittelusta *toiminnalliseksi kategoriaksi* nimeämänään teemana, jonka yhteydessä palvelukirjoittelu näyttäytyy pääasiassa *palveluongelmana*. Toisin sanoen 1970 alkupuoliskolla yleistyvää palvelukirjoittelu rakentuu pelkästään peruspalveluiden, kuten päivähoiton, koulun ja vähittäiskaupan puutteiden ympärille. Palveluiden rakennuttua huomio siirtyy taas niiden puutteelliseen mitoitukseen, kuten esimerkiksi päivähoitopalvelujen riittämättömyyteen. Näin tapahtuu myös Sampolakirjoittelun kohdalla. Satakunnan Kansa kertoo Sampolan opetustilojen riittämättömyydestä läpi koko 1970-luvun kirjoittelun aina seuraavan vuosikymmenen alkupuolelle saakka. Kysymys opetustilojen riittävydestä koski kuitenkin 1970-luvulla koko Porin kaupunkia ja tilanteeseen viitattiin Satakunnan Kansan kirjoittelussa *koulupulmana* ja *-kysymyksenä*. Koulutilojen puutetta ei siis esitetä yksinomaan Sampolan, vaan koko kasvavan kaupungin ongelmana. Kuten asuntorakentamisen kohdalla, Sampola ei yksilöidy tässäkään yhteydessä ongelma-alueeksi, vaan näyttäytyy yhtenä kaupunginosana muiden joukossa, jonka kautta ongelmaa pyritään ratkaisemaan.

⁹⁷ Porin asuntotuotannon erityistavoitteet. SK 23.1.1975.

⁹⁸ Porin KH: Sampolan palvelukeskus Oy rakentamaan monitoimitaloa. SK 15.4.1975.

Roivaisen lähiökirjoittelusta erittelemä palveluongelma rakentuu pääasiassa toimittajien yksin tai yhdessä asiantuntijoiden kanssa tuottamana palvelutasokritiikkinä. Poikkeuksen tekee yksi alueen harrastusmahdollisuuksien puutetta kommentoiva yleisönosastonkirjoitus, joka esittää asiantilan harmillisena nimenomaan alueen nuorten kannalta. Muutoin asukasnäkökulmaa tuodaan palvelukirjoittelussa esiin epäsuorasti toimittajan tai asiantuntijajäänen rekonstruoimana.⁹⁹

Myös Sampolakirjoittelun kohdalla *puuttuvat palvelut*-kirjoittelussa kuuluu pitkälti toimittajien ja asiantuntijoiden ääni sekä näiden kautta ”puhuvat” asukkaat, kuten esimerkiksi tämän alaluvun ensimmäisessä sitaatissa, jossa *toimittaja* referoi *kaupunginjohtajan* lausuntoa, jonka mukaan taas palvelut ovat uusien asuinalueiden *asukkaille* keskeisiä. Aivan erityiseen sävyyn palveluiden puute nousee esille kuitenkin kahdessa vuoden 1978 yleisönosastonkirjoituksessa, joissa Sampolan viereen suunnitellun pienteollisuusalueen sijaan toivotaan asukkaiden taholta ulkoilualuetta. Asia nostetaan lisäksi esille yhdessä Satakunnan Kansan varsinaisessa lehtikirjoituksessa. Pienteollisuusalueen rakentaminen luvatus ulkoilu- ja virkistysalueen sijaan todetaan kirjoituksessa haastateltujen asukkaiden taholta olevan *viimeinen pisara niille, jotka ovat jo alustavasti suunnitelleet muuttamista alueelta. Palvelut eivät kerta kaikkiaan ole ajan tasalla.* Rakentuvan asuinalueen palvelutasoa kuvataan vielä seuraavasti:

[...] Sampolassa ei ole kunnan kauppaa eikä koulua. Lähellä ei ole myöskään neuvolaa tai postia ulkoilualueesta puhumattakaan. Tilanne on kaikkein hankalin pienten lasten kannalta. Lapsia varten ei leikkialueita ole käytännöllisesti katsoen lainkaan, ja autot ovat viemässä viimeisetkin paikat. Radan ja Sampolantien välissä olisi tilaa lapsillekin, jos aluetta hiukan kunnostettaisiin.[...]

Toimittajan tekemän lyhyen katsauksen pienteollisuussuunnitelmiin ja asukkaiden mielipiteen esittämisen jälkeen puheenvuoro siirtyy kirjoituksessa haastatellulle kaupungin rakennusviraston asemakaava-arkkitehti V. Olavi Niemiselle, joka jatkaa asian selvittämistä osaltaan. Vastauksena asukkaiden syytökseen lupausten pettämisestä

⁹⁹ Roivainen 1999, 74-76.

Sampolan ulkoilualueen suhteen Nieminen toteaa Porissa vallitsevan pula pienteollisuustonteista. Alueelle olisi pienteollisuussuunnitelman toteutuessa kuitenkin tulossa toimijoita, joita myös sampolalaiset pystyisivät hyödyntämään, kuten leipomoita. Toimintayksiköt olisivat ulkoasultaan siistejä ja esimerkiksi ulkovarastointi kiellettyä. Lisäksi suunnitelmiin sisältyy pieni puistoalue sekä puuistutuskaista tuuli- ja näkösuojaksi. Varsinaisen ulkoilupuiston perustamista Nieminen ei kuitenkaan kannata alueen vilkkaan liikenteen takia.¹⁰⁰

Lehtikirjoituksessa huomattavaa on ensinnäkin lähteiden valinta ja valinnan vaikutus siihen miten käytettyjen lähteiden väliset suhteet tekstissä näyttäytyvät. Alun perin yleisönosastolta lähtenyt asukkaiden ääni saa asiassa lisäpainoa jo nostettuna niin sanotun varsinaisen lehtikirjoittelun yhteyteen. Asukkaat esittävät puheenvuoroissaan syytöksen, joihin vastaamaan on valittu tietty taho, kaupungin rakennusvirasto. Näin syytetty saa tavallaan persoonan, ja syyttäjän sekä syytetyn välille muodostuu tietynlainen uhri-pahantekijä-asetelma. Toisaalta huomattavaa on myös kirjoituksen rakenne ja se miten asemakaava-arkkitehdin puheenvuoro on sijoitettu viimeiseksi, jolloin se esitetään myös ikään kuin rauhallisena muun muassa kaupunginhallituksen ja -valtuuston päätöksiin nojautuvana järjen äänenä vastakohtana asukkaiden omakohtaisiin kokemuksiin perustavalle kuohunnalle. Vaikutelmaa korostaa vielä asukkaiden puheiden esittäminen tekstissä sitaatteina siinä kun asemakaava-arkkitehdin puhe taas on toimittajan ”faktuaalistavan puheen” referoimaa. Näin painokkaimmaksi muodostuu lopulta kuitenkin asemakaava-arkkitehdin ääni, joka tuntuu myös laittavan ainakin sanomalehtikirjoittelutasolla pisteen koko pienteollisuusaluekeskustelulle, sillä tämän jälkeen ei lehdessä enää asiaa käsitteleviä kirjoituksia julkaista.

Puuttuvien palvelujen alateeman kohdalla suunnitellut palvelut näyttäytyvät pääosin kaivattuna elementtinä, joiden myötä Sampolan lähiö rakentuu ja ”täydellistyy”. Tässä yhteydessä toimittajien ja asiantuntijoiden puheet tulevat pääasiassa korostetummin esille. Toisaalla kuitenkin alueelle suunnitteilla olevat palvelut ja toimenpiteet eivät aina näyttäydykään toivottuina, vaan uhkana ja tavoiteltuun ihanteeseen sopimattomina osina, kuten edellä käsiteltyyn pienteollisuuteen liittyen. Näiden kirjoitusten yhteydessä korostuu muuta kirjoittelua enemmän asukkaiden itsensä pääosin yleisönosastoilla julki

¹⁰⁰ Sampolan pienteollisuus. SK13.2. 1978 & Sampolan tulevaisuus. SK 19.2.1978 & Sampolan asukkaat vihaisia: Asuntoalueen kylkeen ei pienteollisuutta. SK 24.2.1978.

tuomat kokemukset asuinympäristöstään ja kokemuksiin liittyvät huolet asuinalueensa tulevaisuudesta. Muun muassa edellä esitetystä pienteollisuusasiaan liittyvässä sitaatissa muutoin hyvin toimittaja- ja asiantuntijalähtöiseen palvelukirjoitteluun osallistuivat jo asukasäänet, joiden kautta kokemus Sampolasta asuinympäristönä representoituu. Tässä keskeisenä tuntuu olevan kokemuksen arvottuminen Sampolan ja yleensä muiden aikakauden lähiöiden markkinoinnin luomaa mielikuvaa vasten, jossa oleellista on muun muassa ympäristön lapsiystävällisyys. Asuinympäristön kokemista ilmentävää kirjoittelua käsittelen laajemmin omana teemana vielä seuraavassa alaluvussa.

5.1.3 Kokemus Sampolasta asuinympäristönä.

Sampola kaupungin symbolina

Lähiörakentamisen myötä kaupunkimaiseksi ymmärretty ympäristö alkoi levitä vanhan taajama-alueen ulkopuolelle. Sampolan tapauksessa asuinalue rakennettiin Vanhakoiviston takamaille entiselle peltomaalle. Vuonna 1976 julkaistu kirjoitus *Maanviljelystä kaupungissa* kuvailee uuden asuinalueen, Sampolan kyljessä tilaansa viljelevän Mäntyniemen pariskunnan tuntemuksia muuttuvasta elinympäristöstään. Jo sekä varsinaisen kirjoituksen, että sitä edeltävän premivinkin *Viljelijä kaupungin jaloissa* otsikoinnit kertovat, että vaikka lähiöt on usein nähty maaseudun ja kaupungin välimuotoina, edusti Sampola 1970-luvun puolivälin Porissa nimenomaan kaupunkia. Otsikoinnin voi tulkita viittaavan myös kaupunkiin perinteisen elämänmuodon syrjäyttäjänä, tai ainakin jonkinlaiseen kaupungin omaavaan ylivaltaan vanhan elinkeinon harjoittajan suhteen. Maaseutuun rinnastettuna kaupunki näyttäytyy potentiaalisena uhkana, vaikka lehtikirjoitus pyrkiikin näennäisen objektiivisesti punnitsemaan kaupunki- ja maalaiselämän hyviä ja huonoja puolia.¹⁰¹

Kaupungistumisen kerrotaan tuoneen mukanaan monia positiivisia asioita: alueen palvelut ovat parantuneet ja asukasmäärä kasvanut. Alue on silti säilynyt edelleen rauhallisena ja suhteet uusiin naapureihin ovat muodostuneet hyväksi. Nykyisin Mäntyniemet kokevat olevansa *viljelijöitä kaupungissa*, joka on jo ilmaisuna ristiriitainen, sillä se limittää yhteen kaksi toisilleen vastakkaiseksi koettua ympäristöä, kuten jo edellä mainitut kirjoituksessa käytetyt otsikot. Ristiriita toimiikin ehkä tarkoituksellisenä tehokeinona ja viittauksena tilanteen mahdottomuuteen, sillä

¹⁰¹ Viljelijä kaupungin jaloissa. SK 23.10.1976 & Saarikangas 2002, 50 & Saarikangas 2006, 199-200.

kiinnostavien otsikoiden rakentaminen toteutetaan sanomalehdissä usein juuri yhdistelemällä ristiriitaisia kategorioita. Toisaalta otsikko ilmentää juuri aikansa lähiörakentamisen ihannetta eli lähiötä sekä kaupunki-, että maaseutu ympäristön hyvien ominaisuuksien kiteytymänä.¹⁰²

Muutokset ovat silti vaatineet Mäntyniemiltä myös paljon luopumista ja sopeutumista; yhteys muihin maanviljelijöihin on katkennut ja osasta tilan maita sekä karjasta on ollut pakko luopua. Tilan kolme lammasta huolehtivat kuitenkin vielä siitä, että päivärytmi on säilynyt entisenlaisena. Vaikka Mäntyniemet kertovatkin tulevansa hyvin toimeen uusien naapuriensa kanssa, he kokevat etteivät ”kaupunkilaiset” osaa arvostaa maaseutua. Tämä näkyy esimerkiksi viljeltävien peltojen talleamisena. Toisaalta uudet naapurit ovat kyllä auttaneetkin tilan hoidossa talkoiden muodossa. Sampolasta ei suoranaisesti puhuta artikkelissa negatiiviseen sävyyn, vaan jälleen osana laajempaa kaupungistumisprosessia ja Porin kaupungin kasvua. Maaseutu jää kuitenkin tässä auttamattomasti kaupungin jalkoihin ja elää sen ehdoilla. Sampola kerrostaloineen näyttäytyy kaupungin ja kaupungistumisen symbolina, osana nykyaikaa ja muutosta, joka on syrjäyttämässä hiljalleen vanhan elämäntavan.¹⁰³

Kirjoituksessa käytetyt kaupunkimaisuuteen liitetyt elementit ovat sekä visuaalisia, että sosiaalisia. Huomautukset seudun säilymisestä rauhallisena ja hyvien naapuruusuhdeiden muodostumisesta antavat ymmärtää näiden ominaisuuksien olevan kuitenkin jotakin, joka nähdään kaupungille epäominaisena ja niiden ilmeneminen uudessa ympäristössä poikkeuksellisen ja yllättävänä. Uudesta kaupunkimaisuudesta kertoo horisontissa siintävien Sampolan kerrostalojen lisäksi tiheä omakotitalorakentaminen ja vilkastunut liikenne. Myös Roivaisen tarkastelemassa Helsingin Sanomien lähiökirjoittelussa lähiöt rinnastuvat rakentumisensa aikoihin 1950-, 1960- ja 1970-luvulla niin sanottuun perinteiseen asuinympäristöön, jota maaseutu edustaa. Poikkeuksena Sampolakirjoitteluun, yleisessä lähiökirjoittelussa niin sanottuna oikeana ja hyvänä elinympäristönä näyttäytyy maaseudun lisäksi kaupunki, jolloin lähiö sijoittuu jonnekin näiden kahden määrittelemättömään välimaastoon. Steriilinä ja anomaalina asuinympäristönä lähiön esittävää lehtikirjoittelua Roivainen nimittää tutkielmassaan luonnottoman lähiön teemaksi. Luonnottomalla hän tarkoittaa lähiön kuvaamista

¹⁰² Viljelijä kaupungin jaloissa. SK 23.10.1976 & Roivainen 1999, 136.

¹⁰³ Viljelijä kaupungin jaloissa. SK 23.10.1976.

perinteiselle elävälle ympäristölle, kaupungille ja maaseudulle vastakohtaisena paikkana. Luonnottomuuden efekti liittyy myös lähiön aggressiiviseen syntytapaan, jonka myötä lähiö *tekee intervention autenttiseen – tavallisesti agraariseen maisemaan*. Tällaista puhetapaa kuitenkin edelsi 1950-luvulla diskurssi *modernin asumalähiörakentamisen dynaamisesta invaasiosta kaupungin reunalla sijainneeseen perinteiseen kulttuurimaisemaan* jonka yhteydessä muutosta ei kuvattu uhkana, vaan luonnollisen ja väistämättömän kehityksen jatkona sekä historiallisesti ja sosiaalisesti harmonisena prosessina, jonka myötä vanha ja uusi asutus kohtaavat.¹⁰⁴

Myöskään edellä kuvatun *Kaupunki viljelijän jaloissa*-kirjoituksen puhe ei ole tunnustettavissa sävyiltään aggressiivisena, vaan ympäristön muutos esitetään uuden ja vanhan melko sopuisana yhteiselona, jopa jonkin asteisena yhteen sulautumisena tai ainakin pyrkimyksenä siihen, jonka lopputuloksena kuitenkin toinen osapuoli on vääjäämättä syrjäytymässä ja jäämässä *jalkoihin*. Mäntyniemen tila on jo luopunut omistamastaan karjasta asteittain, jäljelle jäänet lampaat tilan isäntä kertoo säästäneensä lähinnä emännän ajan kuluksi. Näistäkin on tosin pian luovuttava, sillä *uutta navettaa ei kannata niiden takia rakentaa*. Kasvanut liikenne on tuonut mukanaan saasteet, joiden johdosta pelloilla ei voi viljellä leipäviljaa, vaan vilja menee eläinten rehuksi. Lisäksi hitaiden maatalouskoneiden kuljettaminen on nykyliikenteessä hankalaa. Maaseutumaisen elämäntavan jatkaminen Vanhakoiviston kaupungistuvalla alueella näyttäätyy kaikkiaan kannattamattomana.¹⁰⁵

Vuonna 1978 Satakunnan Kansassa julkaistussa yleisönosastonkirjoituksessa sama ympäristön muutosprosessi maaseutumaisesta kaupunkimaiseen näyttäätyy hyvinkin väkivaltaisena. Satakunnan Kansan uutisointi Sampolan asuinalueen viereen suunnitellusta pienteollisuusalueesta kirvoittaa kaksi asukkaiden laatimaa kaupungin suunnitelmia vastustavaa yleisönosastonkirjoitusta. Pienteollisuuden sijaan paikalle toivotaan ulkoilu- ja virkistysaluetta asukkaille. Nimimerkki MT:NEN kuvailee aluksi Sampolan paikalla vallinnutta maalaisidylliä ennen asuinalueen rakennustöiden aloittamista. Vanhakoiviston pellolla oli korjattu heinää. Perinteisestä työnteosta oli ympäristöön ja katsojaan uhonnut kirjoittajan mukaan sanomaton rauhan tunne: *He tekivät tuttua työtä*. Heinänteko ei varmasti enää 1970-luvulla ollut määriteltävissä

¹⁰⁴ Roivainen 1999, 58, 40-42.

¹⁰⁵ Viljelijä kaupungin jaloissa. SK 23.10.1976.

kollektiivisesti tutuksi toiminnaksi, mutta kirjoittaja uskoneekin kyseessä olevan työn merkitsevän jotakin jo suomalaisen verissä ja geeniperimässä olevaa. Kirjoittajan mukaan työssä huipentui yksi *elämän perustarkoituksista*. Pellolla leikkivät lapset ja eläimet: *Oli liikettä ja ääniä, oli elämää*. Mutta:

[...] *Tuli pellolle kevät, tuli kaivinkone ja katerpillari, paukutti junta. Ensin kuoli kiurun ääni, sitten koiranpennun, lopuksi ihmislapsen.* [...]

Kirjoittaja kuvailee dramaattisin sanakääntein, miten Sampolan kerrostaloalue jyrää maaseudun alleen. Ennen vallinneesta idyllistä jää jäljelle kuitenkin *peltotilkku*, joka kirjoituksessa näyttäytyy kuin maaseutumaisen elämän viimeisenä saarekkeena:

[...] *Siinä vielä loikkii rusakko ja vaanii kärppä peltomyyrää.. Täällä voi autoa omistamaton isäkin opettaa lapsilleen hankien jälkikirjoitusta, ja täällä kuulee vielä keväällä kiurun laulun ja syksymmällä sirkan soiton.* [...] ¹⁰⁶

Nyt idylliä kuitenkin uhkaa suunniteltu pienteollisuus. *Teollisuusmies* näyttäytyy kirjoittajalle kuin piruna: [...] *Nyt huomasi tuon peltopahasen teollisuusmies, äkkäsi suunnittelija.* [...] *Lyödään nyt alkuunsa vaikka kymmenen teollisuustonttia ja rakennukset päälle.* [...] Yleisönosaston kirjoituksen ilmaisu alkaa ensin maltilliseen sävyyn, muuttuu sitten keskivaiheilla kalevalalaista mittaa muistuttavaksi ja kasvaa lopulta lähes rukoukseksi, joka vetoaa *herroihin, joilla valta ja voima on (ja jotka istutte äänestämämme siellä korkeuksissa)*:

Älkää tuoko tänne, liian lähelle, teollisuutta, joka kannattaessaan aiheuttaa melua ja yletöntä häirintää [...] *Päästäkää meidät entisistäkin saasteista, jota tehdas itätuulella suuriin ja pieniin keuhkoihimme työntää. Älkääkä ottako meiltä pois talvisia hiihtolatuja vaan luokaa jälkeläisillemme edes pieni pala alkuperäisen tuntuista luontoa.* [...] *Älkääkä pakottako satoja lapsiamme leikkimään teräspuutkiröykkiöissä ja betonirenkaissa kuin rotat lokaviemäreissä.* [...] ¹⁰⁷

¹⁰⁶ Viljelijä kaupungin jaloissa. SK 23.10.1976.

¹⁰⁷ Viljelijä kaupungin jaloissa. SK 23.10.1976.

Kirjoituksessa vuoropuhelua käyvät Sampolan asukas sekä nimeltä mainitsematon taho, herrat, joiden kuitenkin voi tulkita viittaavan kaupungin päättäviin elimiin. Roivaisen erottamaan luonnottoman lähiön-temaan rinnastettuna Sampola näyttäytyy silti edelleen nimenomaan kaupungin symbolina. Entisen maalaismaiseman turmelevat hiljalleen kaupunkimaiset ilmiöt, kuten teollisuus ja sen mukanaan tuomat lieveilmiöt; saasteet ja melu. Kliseisenä likaisuuteen viittaavana ja kaupunkia symboloivana elementtinä voidaan nähdä myös kirjoittajan mainitsemat viemärirotat, joiden hahmon sampolalaiset lapset tulevaisuudessa saavat osakseen.

Lapsiystävällinen Sampola?

Lapsiystävällisyyden teema nostetaan Satakunnan Kansan kirjoittelussa esiin lähes ainoastaan lehden julkaisemissa yleisönosastonkirjoituksissa. Teemaan tukeutuen lehden voi tulkita rakentavan yhteisöllisyyttä ja kuvaa sampolalaisista yhtenäisenä rintamana, joka puolustaa asuinalueensa asumisviihtyvyyttä ja lapsiystävällisyyttä sekä haluaa kehittää asuinaluettaan tiettyä jaettua ideaalia vasten¹⁰⁸. Taustalla on mitä todennäköisimmin vaikuttanut Sampolan ja yleensä 1960- ja 1970-lukujen lähiöiden markkinointi, jonka kohderyhminä olivat erityisesti työssäkäyvät lapsiperheet. Lähiöitä markkinoitiin lapsiystävällisinä, turvallisina asuinalueina, joilla ”Lapsen koulutiekin on turvallinen”, kuten Turun Varissuon kohdalla luvattiin.¹⁰⁹

Ensimmäisen vaiheen lehtikirjoittelussa kaikkiaan kuudessa kirjoituksessa vedotaan niin sanottuun lapsiystävällisyyden lupaukseen, jota uhkaaviksi tekijöiksi koetaan muun muassa alueen liikennöinti sekä jo edelläkin käsitellyissä lehtikirjoituksissa esiin tuodut pienteollisuussuunnitelmat. Tässä vaiheessa huomattava on, että Sampolassa liikenneturvallisuuteen oli pyritty alueen suunnittelussa erottamalla toisistaan autoliikenne, jalankulkijat ja oleskelualueet. Tämä on muistettu myös alueen markkinoinnissa mainita¹¹⁰. Lisäksi jo edellisessä kappaleessa esitetystä Varissuon markkinointilauseesta voidaan päätellä liikenneturvallisuuden olleen jo yleisesti ottaen olennainen osa lähiöiden kaltaisten uusien asuin ympäristöjen lupailmaa lapsiystävällisyyttä.

¹⁰⁸ Kaikkiaan teema kattaa 15 kirjoitusta.

¹⁰⁹ Saarikangas 2002, 60-62. Rasinkangas 2006, 7.

¹¹⁰ Liite 2.

Vuoden 1974 tammikussa sekä seuraavan vuoden 1975 huhtikuussa Satakunnan Kansan yleisönosastolla Sampolan lapsiystävällisyyttä kyseenalaistavat kaksi lähiön asukkaiksi tunnistettavaa henkilöä nimimerkeillä *Lapsen puolesta* ja *Lapsi on tärkeämpi*. Lapsia uhkaavaksi tekijäksi kirjoituksissa mainitaan liikenneturvallisuuden puute. Alueella vallitsevat kirjoittajien mukaan sekavat liikenneolot, joihin liikennesääntöjen noudattaminen ei kuulu. Asukkaiden keskuudessa harmia on aiheuttanut autojen pysäköiminen niille kuulumattomille paikoille muun muassa katujen varsille, josta on seurannut turhaa liikennöintiä ja kulkureittien tukkeutumista. Kirjoittajien mukaan autojen välistä mahtuu kulkemaan juuri ja juuri, ja lastenvaunujen kanssa liikkuminenkin on hankaloitunut entisestään. Asuinalueen lapset joutuvat leikkimään ulkona henkensä kaupalla *autojen seassa*, jos lapsia nyt edes uskaltaa yksin ulos päästää. Viikonloppuisin väärin pysäköityjen autojen määrän kerrotaan vielä kasvavan entisestään ja autoja tuntuu olevan *kaikki mahdolliset paikat täynnä*, joka vaikeuttaa jo sukulaisten ja ystävien vierailua asuinalueella. Toinen kirjoittajista kokee auto-ongelman olevan jo jopa niin suuri, että *autot pakkaavat tulemaan ulko-ovista sisään*. Ajoneuvojen sanotaan vievän tilaa myös luonnonympäristöltä, sillä kadun varsien lisäksi autoja on pysäköitynä paikkoihin, joissa asukkaiden mukaan kuuluisi olla nurmikoita. Autoja sanotaan pysäköidyn myös lasten leikkikentälle. Kirjoitusten kautta Sampolasta piirtyy melko negatiivinen kuva autojen täyttämänä asfalttiviidakkona, jossa liikkuminen ja asuminen tapahtuu autojen ehdoilla. ¹¹¹

Muutosta asuinalueen liikenneongelmiin kirjoittajat hakevat ensinnäkin vetoamalla syyttämiensä tahojen arvomaailmaan. Tämä käy ilmi jo nimimerkistä *Lapsi on tärkeämpi*, vai onko? Alleviivatakseen asiaa kirjoittaja vertaa lasta ja autoa: *Lasta ei voi millään korvata. Auton korvaa vakuutus*. Kirjoituksissa vedotaan myös ”syytettyjen” omatuntoon ja penätään näitä lunastamaan asuinalueen markkinointivaiheessa tekemänsä lupaukset alueen lapsiystävällisyydestä. Syytetyille maalataan myös uhkakuvia siitä mitä saattaa tapahtua, joi auto-ongelmalle ei pian tehdä jotain:

[...]Kenen on syy jos jotain sattuu? Ei kai tarvitse odottaa sitä kaikkein pahinta, ennen kuin autot siirtyvät niille kuuluville paikoille, [...] ¹¹²

¹¹¹ Sampola on lapsiystävällinen. SK14.1.1974 & Alue ystävälliseksi lapsille. SK 12.4.1975.

¹¹² Alue ystävälliseksi lapsille. SK 12.4.1975.

Ketä kirjoituksissa sitten syytetään? Kumpikin kirjoittajista ilmaisee kokevansa alueen markkinoinnin lapsiystävällisenä ympäristönä valheelliseksi ja kokee tulleen huijatuiksi.

[...] Missä täältä Hillervontieltä on se lapsiystävällisyys joka meille tänne muuttaessamme luvattiin? Ennemminkin tämä on autoystävällinen. Vedettiinkö meitä vain huulesta? [...] ¹¹³

Vaikka *Lapsen puolesta* ja *Lapsi on tärkeämpi* tuntuvat puhuvan kirjoituksissaan koko Sampolan asuinalueen puolesta ja löyhä liikennekuri esitetään koko aluetta koskevana ongelmana, tuntuu tilanne kuitenkin paikantuvan erityisesti Hillervontielle, jolla kummankin kirjoittajan voi päätellä asuvan. Syypäiksi koetaan näin ollen rakennuttajan lisäksi myös oman asuinalueen naapuritalojen asukkaat. Tällöin kummankin kirjoittajan käyttämä me-muoto personoituu koko Sampolan väestön sijaan tietyn kadun, Hillervontien asukkaisiin. Me-muut-jaottelu perustuu myös toisaalta liikkumistapaan, jolloin *meillä* tarkoitetaan jalankulkijoita ja *muilla* autolla liikkuvia. Tässä tapauksessa muihin voivat lukeutua myös Hillervontien autoilevat asukkaat.

[...] Annikintien varrella on uusi ja iso pysäköintialue, mutta jostakin syystä se ei Hillervontien autonomistajille kelpaa. [...] Onko näille Hillervontien autonomistajille annettu joku erikoisvapaus olla piittaamatta kielletty-merkeistä? [...] ¹¹⁴

Kirjoituksissa voi aistia myös tiettyä naapurikateuden sävyä. Kateus kohdistuu erityisesti Sampolan Annikintiellä asuviin, mutta myös oman kotikadun asukkaisiin. Edellä esitetyssä sitaatissa kirjoittajan voi tulkita vihjaavan *Hillervontien autonomistajien* uskovan olevansa hieman muita asukkaita parempia, erityisaseman omaavia, joiden ei tarvitse pysäköidä autoaan sille tarkoitettulle alueelle. Kyseessä olevan pysäköintialueen kirjoittaja sanoo sijaitsevan Annikintiellä ja olevan uusi ja iso. Silti se ei *hillervontieläisille autonomistajille kelpaa*. Samankaltaista sävyä on havaittavissa myös toisen kirjoittajan sanoissa:

¹¹³ Alue ystävälliseksi lapsille. SK 12.4.1975.

¹¹⁴ Sampola on lapsiystävällinen. SK14.1.1974 & Alue ystävälliseksi lapsille. SK 12.4.1975.

*[...] Myös rakentajapankki ja rakentaja voisivat tehdä voitavansa, jotta tämä olisi julisteiden mainoksen veroinen. Ne eivät ole lainkaan tietääksemme panneet tikkua ristiin asian puolesta. Olisi jo aika. Saivat Annikintien asukkaatkin rauhoitetun kotikadun ja uskomme asiaan ”syyllystyneen” siellä häärineen rakentajapankin. [...]*¹¹⁵

Rakentaja ja rakentajapankki eivät ole kirjoittajan mukaan lunastaneet asuinalueen markkinointivaiheessa tekemiään lupauksia asuinalueen laadusta. Kuitenkin Annikintiellä todetaan tapahtuneen parannusta rakentajapankin toimien ansiosta, jolloin Sampola koetaan epätasa-arvoisena asuinalueeksi katujen ja asuintalojen kesken.

Sampolan Hillervontien liikenne ja pysäköintikäytännöt ovat alusta alkaen ja yhä tänä päivänä olleet asuinalueella ongelma¹¹⁶. Turvallisuuden sijaan edellä kuvailuissa yleisönosastonkirjoituksissa saattaa loppujen lopuksi olla kysymys ihmisten keskinäisistä suhteista ja erilaisten toimijoiden, kuten autoilijoiden ja jalankulkijoiden arkipäiväisestä sekä naapurusten; annikintieläisten ja hillervontieläisten hyvinkin arkipäiväisestä ja yleisluontoisesta kiistan aiheesta, jolloin lapsen turvallisuuteen vetoaminen voi olla vain keino vedota asioista päättäviin auktoriteetteihin. Lisäksi taustalla voi vaikuttaa turhautuminen vielä rakenteilla olevalla asuinalueella elämisen johdosta, josta kieli seuraava sitaatti:

*[...] Aiemmin sai polskutella savivellissä autoja väistäessään, mutta nyt on sentään maa jäässä. Toiset ovat pysäköintiä varten keksineet puolivalmiin lasten leikkikentän. [...]*¹¹⁷

Savivellissä polskuttelu viittaa alueen tiestön keskeneräisyyteen ja kertoo siitä, että autoliikenne ei ole ainoa asuinalueella elämistä ja liikkumista vaikeuttava tekijä. Keskeneräisyydestä kertoo myös asukkaan mainitsema puolivalmis leikkikenttä. Se miten asukkaat ovat tuoneet asian esille tiettyä markkinoitua ihannetta ja siihen kuuluvaa lapsiystävällisyyden lupausta vasten ei ole kuitenkaan merkityksetön seikka.

¹¹⁵ Alue ystävälliseksi lapsille. SK 12.4.1975.

¹¹⁶ Keskustelu Sampolan asukasaktiivi Jouko Syrjälän kanssa 2011.

¹¹⁷ Sampola on lapsiystävällinen. SK14.1.1974.

Lapsiystävällisyys on rakentunut alueelle muuttaneiden mielissä tietynlaiseksi mielikuvaksi, jota todellisuus rakennustyömaiseen ja liikenneongelmineen ei ainakaan välittömästi ole vastannut. Sampola näyttäytyy tavoitteissaan epäonnistuneelta.

Kuinka paljon yleisönosastonkirjoitusten kohdalla on kyse sanomalehden tuottamasta representaatiosta? Kyseessä on kuitenkin yksityishenkilön tuottama kuvaus asuinalueestaan, jonka sisältöön lehdellä ei voi suoranaisesti sanoa olevan valtaa. Se, että kirjoitus julkaistaan, on kuitenkin puhtaasti lehden tekemän valinnan tulosta. Se sulautuu osaltaan hyvin lehden varsinaisessa, varsinkin puuttuvien palvelujen alateeman yhteydessä ilmenevään puhetapaan, jossa tiettyä osaa näyttelee alueen keskeneräisyys. Joissain kohdin yleisönosastonkirjoitukset ovat myös suoraa reagointia lehden varsinaiseen uutisointiin. Se, että lehti päättää julkaista kirjoitukset ei ole valintana merkityksetön, vaan tuo ilmiölle huomattavasti enemmän lisänäkyvyyttä. Asukkaiden tuottamien kirjoitusten kautta lehti representoi kokemusta Sampolasta asuinympäristönä markkinoitua lapsiystävällisen lähiön ihannetta vasten. Samalla se myös rakentaa representaatiota asuinalueen väestöstä, sampolalaisista.

Kronologisesti tarkasteltuna lapsiystävällisyys nousee liikennöintiä koskevan kirjoittelun jälkeen seuraavan kerran esiin vuoden 1978 ”pienteollisuuskeskustelussa”, jota jo edellisissä alaluvuissa käsiteltiin. Kärkkäimmin asiaan kantaa ottaa nimimerkki *MT:NEN*, jonka yleisönosastonkirjoituksessa Sampolan läheisyyteen suunniteltu pienteollisuus nähdään uhkana ensinnäkin ympäristön viimeisille jäljellä oleville maaseutumaisille piirteille ja sitä kautta myös ympäristön lapsiystävällisyydelle. Myös *MT:NEN* kokee lapsiystävällisyyden osana rakentuvan Sampolan lähiön ihannetta, jota vastoin hän kokemustaan asuinympäristöstään tarkastelee:

Lapsiystävällinen Sampola. Yhäkö? Ainakin silloin, kun sitä mainostetaan ja sen hyvin suunniteltuja korttelipihoja kehutaan. Nykyaikainen asumismuoto, ei hälyä, ei autoja piholla. Tuo voisi kyllä pitää paikkansa -vielä.[...] ¹¹⁸

Kuten jo aiempien alalukujen yhteydessä esiin tuoduista sitaateista käy ilmi, kirjoittajan keskiössä on aluetta uhkaava pienteollisuus. Edellisessä sitaatissa voi kuitenkin huomata

¹¹⁸ Sampolan tulevaisuus. SK 19.2.1978.

sarkastisen viittauksen myös alueen liikennöintiin ja pihoille pysäköityihin autoihin, *hyvin suunnitelluista korttelipihoista* huolimatta. Nimimerkin *MT:NEN* tekstin voi näin tulkita viittaavan ja rakentuvan jo aiemmin yleisönosastolla julki tuotuihin huoliin, joita käsiteltiin edellä. Tämänlainen tekstien intertekstuaalisuus, eli tekstin rakentuminen sekä vertikaalisti, että horisontaalisesti suhteessa aikaisempiin, sekä rinnalla eläviin teksteihin ja niiden käyttötilanteisiin on kielenkäytölle tyypillistä ja tuo teksteihin tietynlaista moniäänisyyttä.¹¹⁹

Liikenteen ja pienteollisuuden lisäksi lapsiystävällisyyden teema linkittyy 1970- ja 1980-luvun vaihteessa julkaistun anniskeluravintolaa koskevan kirjoittelun ympärille. Vuonna 1979 Satakunnan Kansa tiedotti palvelukeskuksen rakentumisesta käsittelevän kirjoituksen yhteydessä Sampolaan mahdollisesti suunnitteilla olevasta anniskeluoikeuksin varustetusta ravintolasta. Uutinen herätti huolta Sampolan asukkaissa ja muutaman seuraavan kuukauden aikana lehti julkaisi yleisönosastolla mielipidekirjoituksia, joissa asukkaat visioivat ravintolasta aiheutuvia seurauksia asuinalueella. Nimimerkki *Eräs äiti* kirjoittaa otsikolla Ei anniskelua Sampolaan ravintolan edistävän Sampolan slummiutumista. Kirjoittajan mukaan ravintolan myötä vaarana on, että Sampolaan *pesiytyy puliukkoporukoita*, jotka välittävät esimerkiksi alueen nuorille ja lapsille väärää rahankäyttö- sekä ajanviettotapoja. Kirjoittaja uskoo ravintolan vaikuttavan myös sampolalaisten perhe-elämään, kun lasten vanhemmat eivät enää vietä aikaa lastensa kanssa, vaan kuluttavat sitä ravintolassa alkoholia juoden:

*[...] Kuvitelkaa, miltä tuntuu seitsemäluokkalaisesta pojasta, joka luokkansa ikkunasta näkee isänsä keikkuvan kohti kotia kaljakapakasta ja joka tietää, ettei isällä ole taaskaan rahaa lähteä hänen kanssaan katsomaan mieluisaa jääkiekko-ottelua. Vaihtoehdoksi jää vain norkoilu palvelutalon liepeillä. [...]*¹²⁰

Erityistä huolta aiheuttaa anniskeluravintolan sijoittaminen samaan rakennukseen Sampolan koulun kanssa, mihin kirjoittaja viittaa sitaatissa mainitsemalla näkymästä koululuokasta kapakkaan. Koulu ja kapakka edustavat kirjoittajalle kahta hyvin erilaista arvomaailmaa joiden sijoittaminen samaan rakennuskompleksiin tuntuu ristiriitaiselta. Sampolan palvelukeskus vaikuttaa merkitsevän kirjoittajalle muutoinkin negatiivista

¹¹⁹ Pietikäinen, Mäntynen 2009, 116-117.

¹²⁰ Ei anniskelua Sampolaan. SK 12.12. 1979.

ympäristön osaa, norkoilun paikkaa. Ravintolan sijaan hän toivoo paikalle ruokaravintolaa tai liikuntatoimintaa lapsille ja nuorille:

*[...]Tällä tavalla oikeita elämäntapoja korostamalla hävitämme joutilaisuutta ja väärää rahankäyttöä mallina muille jakavat porukat ja perustamme lapsillemme turvallista tulevaisuutta. Tiloja toivotaan älyn ja luovuuden kehittämiseksi. [...]*¹²¹

Ravintola-asiaan ottaa yleisönosastolla kantaa myös Porin kaupungin raittiusseuran raittiusseurariisi Ari E. Säg, joka myös näkee ravintolan vaikuttavan kielteisesti erityisesti sampolalaisiin lapsiin ja nuoriin. Sen sijaan alueelle pitäisi saada toimintaa, jota koko perhe voi harrastaa yhdessä. Kuten *Eräs äiti*, myös raittiusseuran edustaja kokee ravintolan uhkaavan alueen lapsia paitsi huonon esimerkin kautta, myös hyvin perustavanlaatuisella tavalla vaikuttamalla perheiden yhtenäisyyteen. E. Säg ei sano suoraan anniskeluravintolan hajottavan perheitä, mutta näkee kuitenkin perheiden yhteisen harrastustoiminnan vaihtoehtoisena tilanteelle, jossa asuinalueella sijaitsee anniskeluosastoilla varustettu ravintola.¹²²

Nimimerkki *Pois ahdasmielisyys* sen sijaan näkee ravintolan saamisen päinvastoin positiivisena ja asumisviihtyvyyttä lisäävänä tekijänä:

[...]Yhtä tärkeää kuin ihmiselle on työ ja ravinto, on myös virkistäytyminen ja rentoutuminen työn vastapainoksi. Tuskin misään muualla kuin ravintolassa, iloisessa seurassa paremmin unohtaa arjen harmauden.[...]

Kirjoittajan mukaan virkistäytymis- ja rentoutumispaikan tarjoava anniskeluravintola on ainoa palvelu mikä Sampolasta enää puuttuu.¹²³

Siteeratuista yleisönosastonkirjoituksista välittyy kaksi tulevaisuuteen sijoittuvaa, toisilleen vaihtoehtoista mielikuvaa, joiden toteutumisessa ratkaisevaksi tekijäksi muodostuu anniskeluravintolan lukeutuminen asuinalueen palvelutarjontaan. Anniskeluosastoilla varustettu Sampola merkitsee yhdelle kirjoittajista alueen

¹²¹ Ei anniskelua Sampolaan. SK 12.12. 1979.

¹²² Sampolan anniskelusta. SK 15.12.1979.

¹²³ Sampola viihtyisäksi. SK 10.3.1980.

slummiutumista, joka käytännössä näkyy sosiaalisina ongelmina. Vastuu asuinalueen tulevaisuudesta nähdään olevan ”päättäjillä”, Porin kaupungilla raittiuslautakuntineen sekä Oy Alko Ab:lla. Ravintolakysymykseen puututaan myös Satakunnan Kansan varsinaisessa lehtikirjoittelussa. Sampolan palvelukeskuksen kolmatta rakennusvaihetta käsittelevässä kirjoituksessa lehti kertoo Porin kaupunginhallituksen hyväksyneen Sampolan alueelle kaavaillun ravintolasuunnitelman, mutta asiasta odotetaan vielä Alkon päätöstä. Hieman aiemmin julkaistussa, Sampolan palvelutarjontaa käsittelevässä kirjoituksessa todetaan, että ravintolan tuleminen palvelukeskukseen on vielä epävarmaa, sillä alueella ollaan sen tarpeellisuudesta montaa eri mieltä.¹²⁴

Näennäisesti lehti jättää siis ottamatta ravintola-asiaan kantaa ja uutisoi asiasta neutraaliin sävyyn. Yleisönosastonkirjoituksia ei kuitenkaan voi nähdä irrallisena osana lehden tuottamasta paikan representaatiosta ja edellä siteerattujen kirjoitusten julkaisu muodostaa siitä oman merkittävän osansa. Lisäksi samoihin aikoihin yleisönosaston kirjoitusten kanssa Sampolan lapsiystävällisyys ja lapsen turvallisuus nousevat esiin myös niin sanotussa varsinaisessa lehtikirjoittelussa. Lehden suhtautuminen asiaan ilmenee verraten hillitympänä, mutta sitäkin luonnehtii kuitenkin huolestunut sävy. Tammikuussa 1980 Satakunnan Kansa raportoi Itä-Porissa järjestetystä lasten vapaa-aikaa ja harrastusmahdollisuuksia käsittelevästä keskustelutilaisuudesta. Lehti kertoo tilaisuudessa keskustellun Sampolan kaltaisten uusien asuinalueiden harrastusmahdollisuuksien rajallisuudesta, sekä esitetyn huolta siitä missä lapset viettävät koulun jälkeen vapaa-aikaansa. Saman vuoden huhtikuussa lehdessä kerrotaan Porin kaupungin *Lapsen vuoden* toimikunnan loppuraportista, jossa toimikunta esittää korttelipoliisitoiminnan aloittamista Sampolassa alueen liikenne- ja järjestyshäiriöiden hillitsemiseksi. Asiaa puoltaa kirjoituksen mukaan myös Sampolan asukasyhdistys.¹²⁵

Viimeisen kerran lapsiystävällisyys tulee ensimmäisen vaiheen lehtikirjoittelun aikana esiin Sampolan koirakuria käsittelevissä vuoden 1988 yleisönosastonkirjoituksissa. Koirien liian vapaa liikkuminen asuinalueella vähentää kirjoittajan mielestä alueen viihtyisyyttä. Erityisen häiritseviksi kirjoittaja kokee koirat lasten leikkikentällä sekä yleensä nurmialueilla. Ongelmana ovat ilmeisesti koirien jätökset, sillä kirjoittaja

¹²⁴ Sampolan palvelukeskuksen kolmas vaihe rakenteille. SK 13.5.1980.

¹²⁵ Lasten vapaa-ajasta keskustellaan Itä-Porissa. SK 8.1. 1980 & Lapsen vuoden toimikunta: korttelipoliisi Sampolaan. SK 31.3.1980.

valittaa, ettei lapsien käyttöön jää missään osassa Sampolaa *puhdasta nurmikkaa, talvella nietosta*. Kirjoittaja lopettaa kirjoituksensa nimimerkkiin *Lasten puolesta, Lastenkaitseja*. Kirjoitus on osoitettu Taunolle ja Jormalle, jotka paljastuvat myöhemmin yleisönosastolla julkaistussa vastineessa Sampolan asukkaat Ry:n toimijoiksi. Vastineessaan Sampolan asukkaat Ry:n puheenjohtaja Tauno Hakanen toteaa, että kirjoittajan esille ottama ongelma on tuttu ja tilanteen parantamiseksi on tehty töitä jo pitkään. Ratkaisuksi on esitetty koirapuistoa leikkikentän yhteyteen, jonka rakennuslautakunta on kuitenkin todennut tarkoitukseen kelpaamattomaksi asuinalueen kiinteään rakennustavan vuoksi. Sen sijaan koirapuisto tulisi rakentaa asutusalueen ulkopuolelle, esimerkiksi Mastojentien metsikköön.¹²⁶

Kaikkiaan sekä pienteollisuus-, liikenne-, että anniskeluravintolakirjoittelu esittää Sampolan eri tahojen neuvottelun kohteena olevana tilana, jolle eri puheiden kautta konstruoidaan vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia. Kirjoituksissa voi ajatella määrittyvän niin sanotun hyvän asuinalueen kriteerit. Hyvän asuinalueen mittarina kirjoittelusta erottuu keskeisenä ympäristön lapsiystävällisyys, jonka uhkaksi koetaan autoliikenne, sosiaaliset ongelmat sekä virikkeiden puute. Sampolalaisten suhtautuminen asuinalueelle kehittyvään palvelutarjontaan näyttäytyy ristiriitaisena. Toisaalta palveluja, kuten harrastusmahdollisuuksia halutaan lisää, toisaalta tietynlaiset palvelut, kuten baarit taas koetaan uhkana. Hyvän ja huonon asuin ympäristön ominaisuuksien voi toisaalta tulkita palautuvan jälleen maaseutu- ja kaupunkiympäristön vastakkainasetteluun sekä lähioon näiden väliltä paikkaansa etsivänä asuinpaikkana. Taustalla vaikuttavassa lähiöihanteessa merkittävä osa lienee myös uuden asumismuodon markkinointiin liitetty asukkaiden valistaminen niin sanotuista oikean asumisen tavoista. Lähiöajattelun ytimessä oli perhe ja perheasunto sekä naisen ja kodin liitto. Suunnittelun lähtökohdaksi muodostui naisten ja lasten paras, jota edusti muun muassa luonnonläheinen rakentaminen.¹²⁷

5.2 Kamppaileva Sampola

Aina 1980-luvun loppupuolelta lähtien Sampolakirjoittelu alkoi keskittyä asuinalueen palvelutarjonnan köyhtymisen ja toisaalta sen säilyttämisen, sekä alueelle suunniteltujen ja toteutettujen kehittämistoimenpiteiden ympärille. Kamppailevan Sampolan vaiheen

¹²⁶ Sampolan koirakurista. SK 21.10.1986.

¹²⁷ Saarikangas 2002, 61.

aikana yleistyivät myös asukas- ja asiantuntijahaastatteluja hyödyntävät reportaasit, joita vasten sosiaalisten ja rakenteellisten ongelmien kanssa kamppailevalle lähiöille pyrittiin rakentamaan historiaa ja identiteettiä.

5.2.1 Korjausrakentaminen

Tyypilähiö Sampola

1990-luvun puolivälistä lähtien Satakunnan Kansan Sampolakirjoittelussa alkoivat yleistyä alueella toteutetuista lähiöuudistusprojekteista ja niiden yhteydessä suoritetusta rakennuskannan korjausrakentamistöistä kertovat kirjoitukset. Vuosikymmenen alussa elettiin lama-aikaa, joka näkyi Sampolassa muun muassa pitkäaikaistyöttömien määrän kasvuna sekä lähiöiden palveluiden karsimisena. Rakennuskannan korjaamisen lisäksi lähiöprojekteilla olikin myös sosiaaliset ulottuvuutensa. Niiden tarkoituksena oli muun muassa kehittää keinoja työllistää lähiön asukkaita. Korjausrakentamisen teeman alle lukeutuvat kirjoitukset kuvailevat Sampolassa toteutettuja lähiöprojekteja, niiden tarkoituksia sekä toisaalta saavutettuja tuloksia.

Kaikkiaan korjausrakentamisesta käsitteleviä kirjoituksia julkaistiin kirjoittelun toisen vaiheen aikana 21 kappaletta, joista ensimmäinen vuonna 1994 ja viimeinen vuonna 2002. Teeman ”huippuvuodet” sijoittuivat kuitenkin 1990-luvun loppupuolelle. Kirjoittelua leimaa Sampolan kuvaaminen oman aikansa rakentamishannetta ilmentävänä asuinalueena, joka on jo tietyn ikäinen ja edustaa tietynlaista, myöhemmin toimimattomaksi todettua rakennustapaa. Niinpä korjaustoimenpiteet ovat perusteltuja. Satakunnan Kansa kertoo vuonna 1995 Sampolassa aloitetusta lähiöprojektista seuraavasti:

[...] Viime vuonna käynnistyneen lähiöprojektin tarkoitus on vauhdittaa lähiöiden korjaamista ja löytää toteuttamismalleja, joilla 1960- ja 1970-luvuilla rakennetut lähiöt saatetaan vastaamaan nykyajan vaatimuksia. Sampola on tyypillinen 1970-luvun lähiö, jonka ympäristön ja rakennusten perusparantaminen on ajankohtaista.[...] ¹²⁸

¹²⁸ Pori haluaa Sampolan mukaan lähiöprojektiin. SK 13.2.1996.

Kirjoitus esittää Sampolan muihin suomalaisiin lähiöihin verrattavissa olevana alueena. Suomalaiset lähiöt näyttäytyvät homogeenisinä asuinpaikkoina; samoin perustein rakennettuja lähiöitä vaivaavat samat ongelmat. Kirjoittelua leimaa myös Sampolan visuaaliseen ja arkkitehtoniseen olemukseen ja tietynlaiseen ideaaliin viittaavien nimitysten ja määritelmien käyttö. Tällaisia ovat edellä esitetyn sitaatin yhteydessä mainittujen *1960- ja 1970- luvulla rakennetun lähiön* sekä *tyypillisen 1970-luvun lähiön* lisäksi *kerrostalolähiö, tiivis ja selvärajainen asuinalue, tyypillinen suomalainen lähiö, Suomen suurimpia aluerakentamisen kohteita, suomalaisen lähiörakentamisen suuren muuttoliikkeen tyyppilähiöksi, vihreä lähiö, tyyppilähiö, kaupunki kaupungissa ja asuinlähiö*. Määritelmien kautta Sampolan kuvaus rakentuu jälleen tiettyä ideaalia vasten. Sen ilmentämä, 1960- ja 1970-luvulla rakennettu lähiö esitetään historiallisena ja tunnettuna suomalaisena ilmiönä, joka oletetaan lukijalle tutuksi. Määritelmien tarkoitus on ensisijaisesti kuvailla kirjoittelun kohdetta, Sampolaa ilmaisuilla, joiden oletetaan tuovan lukijoiden mieleen samankaltaisen mielikuvan lähiöstä, sekä assosioituvan tiettyä, yhteistä kaavaa noudattaen tietyn aikakauden lähiörakentamiseen. Myös lähiörakentamisen epäonnistuneisuus esitetään kirjoittelussa faktana ja määritelmiä, kuten *suunnittelun kukkanen, betoniröykkiö, pelkkä kivikylä ja korkeat kerrostalot, aikansa lapsi, arkkitehtonisesti ankea alue* ja *kaukolähiö* käytetään tekstissä viittaamaan tietynlaiseen jaettuun käsitykseen lähiöistä. Samaan ”sarjaan” kuuluvat myös edellä mainitut *betonilähiö ja nukkumalähiö*. Nämä verraten eksplisiittisemmin negatiivisesti latautuneet nimitykset määrittelevät Sampolaa betonista ja kivistä koostuvaksi ankeaksi alueeksi. Lisäksi määritelmät *kauko-* ja *nukkumalähiö* viittaavat vielä muihin suunnitelmallisiin puutteisiin. Nimitykseen *kaukolähiö* liittyy paradoksi lähiöstä. *Nukkumalähiö* viittaa asuinalueen toiminnallisiin puutteisiin ja virikkeettömyyteen; lähiö on pelkistynyt alueeksi, jossa käydään vain nukkumassa.

Kaikki edellä mainitut nimitykset määrittävät Sampolaa nimeltä mainitsemattoman, lähiön ihanteen tai ideaalin kautta, joka oletetaan lukijakunnalle tutuksi. Vaikka tekstissä ei suoraan kerrota, että kyseessä on tyypillinen 1960- ja 1970-luvun lähiö, on viittaus kuitenkin selvä. Nimitys *betonilähiö* viittaa lähiörakentamisessa käytettyyn rakennustekniikkaan, jonka avulla rakentaminen tapahtui nopeasti betonielementtejä käyttäen. Nopea rakentaminen tapahtui laadun ja visuaalisen ilmeen kustannuksella. Tähän viittaa vielä selkeämmin lehtikirjoittelussa käytetty nimitys *betoniröykkiö*. Tietyn elementin, alkuoletuksen läsnäolo tekstissä viittaa, tai pikemminkin perustuu jonkin

toisen poissaoloon, kiinnittää uuden vanhaan ja tuntemattoman tunnettuun. *Betonilähiön* voi ajatella piirtävän mielikuvan betonisesta asuinpaikasta ja sulkevan pois luonnon ja vihreyden. Näin ollen se näyttäytyy vastakohtana aiempien lähiösukupolvien edustajalle, *metsälähiölle* ja arvottuu sen edustamaa ihannetta vasten.

Sampola esiintyy tyyppilähiönä myös monissa asuinalueen tulevaisuuden kuvia maalailevissa lehtikirjoituksissa. Nämä määritelmät ovat usein kirjoitusten toimittajien sekä kirjoituksessa haastateltujen asiantuntijoiden käyttämiä. Edellä esitetyt Sampolan nimitykset viittaavat oman aikansa lähiörakentamisen ihanteeseen, jota Sampola edustaa, sekä sen kautta määrittyviin ulkoisiin ja toiminnallisiin ominaisuuksiin. Oman osansa muodostavat abstraktimpaan ihannekuvaan viittaavat nimitykset, jotka kuvaavat fyysisen ilmeen lisäksi myös Sampolan väestöä. Tällainen on esimerkiksi nimitys *vehreä lähiö*, joka tulee esiin helmikuussa 2001 julkaistussa Satakunnan Kansan artikkelissa *Välkehteviä visiota*. Kirjoitus käsittelee tulevaa *Pori 2008*-ohjelmaluonnosta ja sen sisältämiä visioita tulevaisuuden Porista. Ohjelmaluonnoksen mukaan vuonna 2008 monet kaupunkia kirjoitushetkellä koettelevat ongelmat on ohitettu:

*[...] Ohjelman toiminta-ajatusten mukaan vuonna 2008 kaupungin rakenneongelmat on näet pääosin ohitettu, elinkeino- ja yritys rakenne on monipuolinen, työttömyys puolittunut nykyisestä ja väestö kasvaa vauhdilla. Kaupunkiympäristö on viihtyisä, talous mallillaan, palvelut hyvin edullisia, valtio syyttää tänne yhtä paljon rahaa kuin keskimäärin muuallekin, korkeakoulussa on monta opetusministeriön ylläpitämää tiedeyhteisöä, ympäristöasiat ovat tiptop, Promenadi-Pori on maankuulu, Pihlava, Pormestarinluoto ja Sampola ovat vehreitä lähiöitä jne. jne.[...]*¹²⁹

Saman kuun lopulla julkaistu kirjoitus käsittelee samaista *Pori 2008*-ohjelmaluonnosta. Luonnoksen suunnitelmia pidetään turhan epärealistisina ja ylioptimistisina, ja todetaan, että optimistisiä suunnitelmia pitää toki olla, mutta *liiallisia pilvilinnoja ei kannata rakentaa tai toiveiden tynnyreitä ylenmäärin kallistella*.¹³⁰ Tällä viitataan muun muassa luonnoksen esittämään visioon Pihlavasta, Pormestarinluodosta ja Sampolasta vehreinä

¹²⁹ Välkehteviä visioita. SK 13.2.2001.

¹³⁰ Millainen on Pori 2008? SK 28.2.2001.

lähiöinä. Mitä oikeastaan tarkoitetaan *vehreällä lähiöllä* ja minkälaista ideaalia se edustaa? Kirjoituksesta voi päätellä, että vuonna 2001 Porin suuret lähiöt eivät ainakaan vastanneet tätä ideaalia. Todennäköisesti kysymys ei ole yksinomaan konkreettisesta vehreydestä kasvillisuuden, kuten puistojen ja istutuksien muodossa. Vehreyden voi ajatella edustavan myös niin sanottua uutta kasvua, joka Sampolan ja muiden lähiöiden kohdalla voi tarkoittaa lähiöiden elpymistä, käytännössä esimerkiksi työttömyyden alenemista ja väkiluvun ja työpaikkojen kasvua.

Kaupungin tulevaisuudenkuvia maalaillaan myös Satakunnan Kansan toimittajan laatimassa humoristisessa vapun alla kirjoitetussa vastineessa Helsingin Sanomien toimittajan sutkautukseen, jonka mukaan Porista tehtäisiin Suomen Tallinna. Sampola mainitaan kirjoituksessa Pormestarinluodon ja Pihlavan ohella *kaupunkisuunnittelun kukkasina*. Termi voi olla lainausta 21.10.2000 julkaistusta kirjoituksesta, jossa haastateltu arkkitehti kuvailee Sampolaa samoin sanoin. Kyseessä olevasta kirjoituksesta on kuitenkin tässä vaiheessa jo nelisen vuotta aikaa. Jokatapauksessa ilmeistä on, että termi on sävyltään ironinen ja sen voi tulkita viittaavan yleiseen käsitykseen 1960- ja 1970-luvulla rakennettujen lähiöiden puutteellisesta suunnittelusta. Termin ”googlauksella” selviää myös, että sitä käytetään lähes poikkeuksetta vain ironisessa merkityksessään viittaamaan jonkin rakennelman, kuten tien tai rakennuksen - tai tässä yhteydessä kokonaisen asuinalueen- suunnittelun ja toteutuksen epäonnistumiseen ja puutteellisuuteen.¹³¹

Roivaisen tarkasteleman lähiökirjoittelun kohdalla *perusparannusretoriikka* tulee osaksi lehtikirjoittelua jo 1980-luvun alkupuolella. Retoriikan myötä Roivaisen erittelemät lähiön ongelmakategorisaatiot saavat funktionaalisen spesifin, hallittavien ongelmien muodon. Esimerkiksi luonnottomaksi ja anomaaliksi kategorisoitunut lähiö muuttuu perusparannuspuheissa kehittämiskelpoiseksi yhdyskunnaksi. Kirjoittelussa ottaa myöhemmin valtaa myös *riskin retoriikka*, joka viljelee mahdollisia uhkakuvia muun muassa kuvaamalla lähiöitä vanhenevina ja rapautuvina organismeina sekä toisaalla vastakohtaisesti asumiskoneina. Sampolan kohdalla samankaltaista perusparannusretoriikkaa ei esiinny. Sen sijaan sillä on yhtymäkohtia Roivaisen erittelemään toiminnallisen kategorian sisällä ilmenevään *epätäydellisen lähiön-*

¹³¹ Mitä jos Pori olisi jo Suomen Tallinna? SK 1.5.2004.

teemaan, jolle keskeistä on ympäristön kuvaaminen sen rakennettujen elementtien puutteellisuuden, kuten huonon suunnittelun ja heikon rakentamisen kautta. Puutteellisuus ilmenee teksteissä muun muassa *kontrastirakenteen* kautta, eli asettamalla vastakkain kaksi nimeltä mainittua hyvän ja huonon lähiön tyyppiä edustavaa lähiötä. Sampolakirjoittelun kohdalla kontrastointi ei tapahdu yhtä konkreettisesti, vaan hyvää lähiötä edustaa edellä käsiteltyjen kirjoitusten kohdalla muun muassa nimeltä mainitsematon vehreä lähiö, joka edustaa tiettyä, hyväksi miellettyä lähiön ihannetta. Huonoksi lähiöksi taas määrittyy tällöin Sampolan kaltainen 1960- ja 1970-luvun lähiörakentamisen tuotos. Myös Roivaisen tarkasteleman kirjoittelun kohdalla normin täydellisestä lähiöstä muodostaa vanhaa 1960- ja 1970-lukua edeltävää lähiörakentamista edustava Espoon Tapiola, jonka mainitaan toimineen *tavallisen suomalaisen lähiön vertailukohtana* ja referenssinä aina 1950-luvulta lähtien.¹³²

Eronteossa hyvän ja huonon lähiön määrittelyssä oleelliseksi muodostuvat fyysiset, rakennespesifit piirteet, mutta myös sosiaaliset määreeet, kuten suhteellisen vakiintunut, varttunut ja varakas väestö. Myös Sampolakirjoittelussa esiintyvään vehreään lähiöön liitetään tiettyjä sosiaalisia piirteitä, kuten viimeisimmässä edellä esitetyssä sitaatissa esiin tulleet työttömyyden puolittuminen sekä väkiluvun ja koulutustason nousu. Nämä tosin tulevat esitetyksi koko Porin kaupungille toivottuina ominaisuuksina, mutta tavallaan linkittyvät kuitenkin samaan ihannekuvaan vehreän lähiön kanssa.¹³³

Korjausrakentamisen teeman ulkopuolelta Sampolakirjoittelusta on erotettavissa myös muita tietynlaisen ihanteeseen ja ideaaliin viittaavia sosiaalsiin määreisiin perustuvia nimityksiä, joiden kautta Sampolaa määritetään ja arvioidaan. Tällaisia ovat esimerkiksi nimitykset salonkikelpoinen sekä kultapossulähiö, joista ensiksi mainittu esiintyy vuoden 2004 Porin lähiöiden rauhoittunutta ilmapiiriä käsittelevässä kirjoituksessa. Lähiöiden todetaan olevan nyt salonkikelpoisia, joka ilmenee yleisenä rauhoittumisena, palveluiden lisääntymisenä ja yleisilmeen kohentumisena. Kyse on ollut määrätietoisesta työstä; lähiöissä toteutetuista hankkeista sekä vuokratalojen muuttamisesta omistusasunnoiksi, opiskelija-asunnoiksi ja vanhustentaloiksi. Samaa käyttöön on otettu tyhjillään olleet vuokra-asunnot. Keskeinen vaikutus on ollut myös nuorten ja lapsiperheiden lisääntyminen alueen väestössä. Varsinkin asumiseen

¹³² Roivainen 1999, 62-64.

¹³³ Roivainen 1999, 65-68.

kohdistuneiden toimenpiteiden myötä lähiöiden kilpailukyvyyn todetaan parantuneen ja myös ympäristöön, rakennuksiin ja asukastoimintaan on voitu panostaa. Lisäksi väkiluvun laskua ja työttömyyden nousua on pystytty hillitsemään, vaikkei täysin poistamaan ongelmia. *Salonkikelpoisuudessa* avainasemassa vaikuttaa siis olevan tietty sosiaalinen rakenne. Asukkaiden tulee olla kohtalaisesti toimeentulevia, työssä käyviä nuoria ja lapsiperheitä. Asumisen tulee olla omistusasumista. Näin mahdollistuu salonkikelpoinen eli rauhallinen, palveluiltaan monipuolinen, visuaalisesti ja fyysisiltä rakenteiltaan viihtyisä lähiö.¹³⁴

Nimityksellä salonkikelpoinen on samanlainen vire kuin edellisenä vuonna julkaistussa kirjoituksessa, jossa lähiön ideaaliin viitataan termillä *kultapossulähiö*. Kirjoitus kertoo Sampolassa järjestetystä keskustelutilaisuudesta, jonka toisen osapuolen, poliisin kerrotaan rauhoittaneen lähiön ainakin hetkellisesti läsnäolollaan:

*[...] Keskenkasvuiset eivät raahanneet kaljakasseja, hörhöt eivät häiriköineet puistossa, ja muutenkin elämä eteni kuin parhaassa kultapossulähiössä. [...]*¹³⁵

Kumpikin termi viittaa varallisuuteen. Kultapossu tuo ensisijaisesti mieleen Posti-Pankin taannoin lapsille suuntaaman kanta-asiakasohjelman, *Kultapossukerhon*. Myöhemmin termiä on käytetty ivallisesti kuvaamaan tietynlaista elitististä joukkoa. Internetin sivistyssanakirjan mukaan kultapossukerho-nimitystä käytetään: ”(leikillisesti) etuoikeutetuista, varakkaista, ”isokenkäisistä” tms. esim. *Kuulua kultapossukerhoon.*”¹³⁶

Edellä esiin nostetut termit salonkikelpoinen ja kultapossulähiö ovat osa korjausrakentamisen teeman ulkopuolelle sijoittuvaa lehtikirjoittelua. Vastaaviin ideaaleihin viittaavat määrittelyt, jotka kuitenkin keskittyivät kuvaamaan Sampolaa pääosin sen fyysisten piirteiden osalta, olivat kuitenkin korjausrakentamisen teeman kirjoittelulle tyypillisiä. Tosin myös sellaisiin luvun alussa mainittuihin, kuin *1960- ja 1970- luvun suomalainen lähiö* liittyy myös sosiaalisia määreitä, sillä ne viittaavat, paitsi ilmeiseen suomalaisuuteen, myös tietynä aikakautena vaikuttaneisiin

¹³⁴ Porin lähiöt salonkikelpoisia. SK 27.4.2004.

¹³⁵ Poliisi piiritti Sampolan. SK 22.5.2003.

¹³⁶ SuomiSanakirja.fi <http://suomisanakirja.fi/kultapossukerho> Viitattu 6.4.2013.

yhteiskunnallisiin ilmiöihin, kuten yhteiskunnan rakennemuutokseen. Lisäksi niillä oli myös sosiaaliset tavoitteensa, jotka liittyivät muun muassa ajatuksiin uutta yhteisöllisempää kaupunkikulttuuria muodostavasta *kontaktikaupungista*.¹³⁷

Työttömyyden runtelema Sampola.

Lähiöuudistusprojektien yhteydessä myös Sampolan väestö määrittyi aiemmasta poikkeavalla tavalla. Jos sampolalainen tuli kirjoittelun ensimmäisen vaiheen sisällä kuvatuksi yleisönosastolle kirjoittavana, asuinalueensa tulevaisuudesta huolestuneena perheellisenä lähiöasukkaana, nousee kuvauksessa ainakin toisen vaiheen alussa keskeiseksi ominaisuudeksi työttömyys. Tämä käy ilmi erityisesti alueella toteutettavia lähiöuudistusprojekteja kuvailevissa kirjoituksissa. Projekteista uutisointi liittyy Satakunnan Kansassa edellä kuvailtuun korjausrakentamiseen, mutta myös niiden sosiaaliset ulottuvuudet huomioitiin kirjoittelussa aika ajoin. Vuonna 1996 Satakunnan Kansa tiedottaa Sampolassa aloittavasta *Sampolan alueen kehittämisohjelmasta*. Rakennuskannan peruskorjauksen sekä puistojen ja pihojen yleisilmeen kohentamisen lisäksi ohjelman tavoitteena on *lisätä nuoriso- ja vanhustyötä*, muun muassa luomalla yhteistyötä koulun ja eri toimijoiden, kuten sosiaalikeskuksen, seurakunnan ja poliisin välille sekä liikenneyhteyksiä parantamalla. Alueen asukkaiden käyttöön ollaan lisäksi perustamassa asukastupaa sekä sosiaalikeskuksen toimipistettä. Joulukuussa 1996 lehti kertoo jo asukastuvan vihkimisestä käyttöön. Nuorten ja vanhusten lisäksi alkavan asukastupatoiminnan kohderyhmäksi tarkentuvat myös alueen työttömät:

[...] Asukastupa on kaikkien sampolalaisten, niin syrjäytyneiden kuin rikkaidenkin, yhteinen olohuone ja askartelupaikka. [...] Tarkoituksena on muun muassa aktivoida Sampolan työttömiä ja eläkeläisiä. Molempia alueella on runsaasti. Työttömiä alueella asuu nykyisten arvioiden mukaan yli 700. [...]

Sitaatin välittämässä kuvauksessa Sampolan väestö jakautuu ikään kuin kahtia syrjäytyneisiin ja rikkaisiin, joista ensiksi mainitun ryhmän voi tulkita edustavan enemmistöä.¹³⁸

¹³⁷ Roivainen 1999, 12.

¹³⁸ Sampola-projektin raamit alkavat olla kasassa. SK 18.6.1996 & Sampolalaisten olo- ja askartelutila vihittiin. SK 11.12.1996.

Vuosikymmenen lopussa lehti tiedottaa vuoden loppuun mennessä päättyvän lähiöuudistusprojektin kulusta. Kirjoituksessa haastateltu apulaiskaupunginjohtaja toteaa, että lähiöuudistusprojekti on ollut toiminnallisesti menestyksekkäs, vaikkei se olekaan täyttänyt kaikkia siihen ladattuja odotuksia. Lähiöiden ongelmat eivät hankkeen myötä ole poistuneet, mutta *tuskin siihen kukaan projektin alkaessa uskoikaan*. Myös muissa projektiin osallistuneissa porilaisissa lähiöissä tilanne on sama; pitkäaikaistyöttömien määrä pysyy korkeana, vaikka koko kaupungin työttömyysaste on alentunut. *Tästä on seurauksena, että työttömyys keskittyy Porissa entistä enemmän lähiöihin.*¹³⁹

Vuoden 2000 lokakuun lopulla julkaistussa kunnallisvaalien tuloksia käsittelevässä kirjoituksessa Sampola saa nimityksen *työttömyyden runtelema kaupunginosa* Pormestarinluodon ja Impolan ohella. Näistä kaupunginosista löytyvät kirjoituksen mukaan Porin laiskimmat äänestäjät. Jos Sampola on aiemmissa äänestystuloksia koskevilla kirjoituksissa määrittynyt vasemmistolaiseksi, määrittynyt se nyt poliittisesti lähinnä passiiviseksi asuinalueeksi.¹⁴⁰ Aiemmin aktiivisina kuvattujen asukkaiden Sampolasta on lehtien sivuilla siis muodostumassa surullinen, työttömyyden kanssa kamppailevien, passiivisten ihmisten asuinsija. Myös aiemmin samana vuonna julkaistussa lehtikirjoituksessa Sampolasta muotoillaan työttömyyden päänäyttämö. Lehden *Päivästä päivään*-palstalla julkaistu kirjoitus käsittelee neloskanavan *Palaneen käryä*-ohjelmaa, jonka tulevan jakson aiheena on *Porin surkea työllisyystilanne*. Ohjelman kuvaukset tapahtuvat Sampolan palvelukeskuksen Belladora-baarissa, jossa haastateltavina ovat sampolalaiset työttömät. Kirjoituksen päättävät lauseet luovat lohduttoman katsauksen sampolalaisten työttömien elämään:

[...] Televisiokameroiden valospottien sammuttua ja nauhoituksen pysähdyttyä juotiin vielä muutama olut. Sitten oli aika mennä kotiin, että jaksaisi nousta seuraavaan työttömän arkipäivään. Eli muistella hienoja sanoja teknologiaan ja koulutukseen panostamisesta, samalla kun miettii miten laskupinkasta selviää ja mitä tehdä päivälliseksi, kun jääkaapissa on vain puolinen maksalaatikkorasia ja valo.

¹³⁹ Lähiöuudistusprojekti varsin onnistunut. SK 16.3.1999.

¹⁴⁰ Teljästä löytyy Porin laiskimmat äänestäjät. SK 25.10.2000.

Sampola näyttäytyy kirjoituksessa porilaisen työttömyyden symbolina, sampolalaiset työttöminä ja köyhinä -viittaukset laskupinkkaan ja tyhjään jääkaappiin-, kenties jopa alkoholisteina -ohjelman kuvauspaikka ja viittaus oluenjuontiin.¹⁴¹

Asuinalueen suhde työttömyyteen konstruoituu Satakunnan Kansan sivuilla kamppailuna, jossa vastakkain ovat työttömyys sekä erilaiset lähiöprojektit. Vaikka kirjoittelu identifioikin sampolalaiset työttömiksi, näyttäytyy työttömyys lopulta kuitenkin suhteellisen kasvottomana ilmiönä ja Sampola ja sampolalaiset jostakin ulkoapäin tulevan luonnonilmiön kaltaisen työttömyyden *runtelemina* uhreina ja toisaalta lähiöprojektien toimenpiteiden kohteilta. Vuoden 2000 helmikuussa Satakunnan Kansa kertoo Sampolan lähiöprojektin ja työvoimatoimiston yhteistyönä toteutettavasta pilottikokeilusta, jonka myötä työvoimatoimiston palvelut pyritään tuomaan paremmin sampolalaisten ulottuville asukastupaan perustettavan INNO-palvelupisteen kautta. Kokeilun tarkoituksena on *helpottaa Sampolaa koettelevaa vaikeaa* työttömyyttä. Työttömyyden runtelema Sampola määrittyy pitkälti toimittajien sekä työvoimavirkailijoiden ja projektityöntekijöiden puheissa ja varsinainen työttömän eli sampolalaisen asukkaan puheen kautta konstruoitua kokemus jää kuulumattomiin.¹⁴²

Roivainen nimeää väitöskirjassaan lähiöiden perusparannuskirjoittelun ohella eriytyvän lähiöiden työttömyyttä ruotivan kirjoittelun osaksi 1990-luvun aikana muotoutuvaa slummiutumisdiskurssia, johon kuuluivat lähiöiden työttömyystilannetta ja sen mahdollisia ratkaisumalleja ruotivat kirjoitukset. Asukkaiden sijaan äänessä olivat nyt eri alojen tutkijat, tosin kirjoitukset poikivat myös muutamia vastineita yleisönosastollekin. Slummiutuminen merkitsi työttömyyden ja niin sanotun köyhyyskulttuurin muodostumista tavallaan sukupolvelta toiselle perityväksi elämäntavaksi, johon kuuluu muun muassa toimeentulotuella eläminen ja rikollinen toiminta. Slummiutuminen esitettiin uhkakuvana, jota kohti nykykehitys oli suuntaamassa ja jonka esikuvat olivat *eurooppalaisissa urbaanislummeissa*. Diskurssin taustalla vaikutti lama-aika ja tarve vierittää syyllisyyttä yhteiskuntarakenteilta lähiöihin ja lähiöasukkaisiin itseensä.¹⁴³

¹⁴¹ Palaneen käryä Sampolasta. SK 12.2.2000.

¹⁴² Työvoimapalveluja Porin Sampolan lähiöön. SK 25.2.2000.

¹⁴³ Roivainen 1999, 104-105.

Samankaltaisia piirteitä on havaittavissa myös Satakunnan Kansan toisen vaiheen Sampolakirjoittelussa, erityisesti katoavien palveluiden sekä lähiöuudistusprojektien teemoihin liittyen. Jo edellä mainitussa vuonna 2000 julkaistussa kirjoituksessa *Säilyttääkö tyyppilähiö palvelunsa?* myös Satakunnan Kansa maalailee tutkijoihin tukeutuen Sampolasta kuvan *kaupunkikurjistumisen mahdollisena areenana*. Kehityksen syyt piilevät kirjoituksen mukaan toisaalta jo 1960- ja 1970-luvun lähiörakentamisessa itsessään, toisaalta automarkettirakentamista suosivassa nykykehityksessä, jonka myötä lähiöpalvelut ja sitä myötä asumisviihtyvyyt ovat häviämässä. Sampolan muuttuminen entistä epävetovomaisemmaksi asuinalueeksi on vaarassa kasvattaa juopaa sen ja muun kaupungin välillä. Kirjoituksessa haastatellun tutkija Janne Antikaisen mukaan Suomessa ei ole vielä slummeja, mutta *kaupunkien kaksijakoistumisen* uhka on olemassa ja lähiöt kuten Sampola *potentiaalisia kaupunkikurjistumisen areenoita*. Kaupungit ovat siis jakautumassa menestyjiin ja häviäjiin. Rivien välistä on luettavissa, että sampolalaiset, *lähiöiden kantaväestö*, jonka *koulutusrakenne ja osaaminen eivät vastaa työelämän vaatimuksia*, kuuluvat jälkimmäisiin.

Samanlainen kaksijakoistumisen uhka tulee esiin uuden koululain tuomien muutosten vaikutuksia pohtivassa Satakunnan Kansan kirjoituksessa vuodelta 1998. Toteutetut muutokset, kuten esimerkiksi vapaa hakeutuminen yläasteen kouluihin edesauttavat kirjoituksen mukaan alueellista syrjäytymistä. Kirjoituksessa haastatellun Porin koulutoimenjohtajan mukaan koulut kilpailevat mielikuvilla, joilla ei välttämättä ole juurikaan todellisuuspohjaa. Lähiökoulut nähdään köyhemmän väestön kouluina, jotka kelpaavat vain oman alueensa oppilaille, jos näillekään. Vaarana on niin sanottu kahden kerroksen koulujen ja eliittikoulujen muodostuminen. Koulutoimenjohtaja siteeraa haastattelussa erästä opettajaa, jonka mukaan tilanne on menossa siihen, että jatkossa lapset ajetaan *mersuilla keskustan kouluihin ja ne joiden kotona on Lada, jäävät lähiökouluun*. Mersuun ja Ladaan viittauksen luoma mielleyhtymä varakkaaseen ja köyhään on ilmeinen. Venäläis- ja alkujaan Neuvostoliittovalmisteisen Ladan voi lisäksi ajatella profiloivan lähiön asukkaita sosialismiin ja työväenluokkaan, joka taas assosioituu takaisin vähävaraisuuteen. Myös lokakuussa 2000 julkaistun kirjoituksen mukaan työttömyydestä johtuvat ongelmat, kuten syrjäytyneisyys ja yleinen ”huono-osaisuus” ja siitä mahdollisesti seuraavat taloudelliset vaikeudet ja päihdeongelmat, ovat kasautuneet Porissa tietyille alueille, joita ovat Sampolan lisäksi Pihlava ja

Lähiöiden kehittämiseen liittyvä kirjoittelu ajoittuu selvästi 1990-luvun loppupuoliskolle sekä 2000-luvun alkuun. Jakson alussa kirjoittelu keskittyy ensin rakennuskannan korjausrakentamiseen ja myöhemmin aiheeksi nousevat sosiaaliset kehittämistoimenpiteet. Näiden kautta Sampola määrittyy tyyppilähiöksi sekä työttömyyden runtelamaksi lähiöksi ja erinäisten kehittämistoimenpiteiden kohteeksi. Rakennuskannan rapistumisen ja työttömyyden lisäksi Sampolaa koetteli myös palveluiden vähittäinen katoaminen, josta kirjoittelu ajoittuu samoihin aikoihin edellä käsiteltyjen aiheiden kanssa.

5.2.2 Katoavat palvelut

Palvelut lähiön elinvoiman mittarina

Sampolan palvelutaso oli keskeinen kirjoittelun teema 1990-luvulta 2000-luvulle, kun asuinalueen palvelutarjontaa aletaan karsia kannattamattomana. Alettiin puhua *katoavista palveluista*. Kaikkiaan alateema nousee esiin 15 kirjoituksessa, joista ensimmäinen julkaistaan aineiston kattavan kirjoittelun sisällä vuonna 1994. Kirjoitus käsittelee Sampolan palvelukeskusta, joka todetaan edelleen *nimensä veroiseksi*. Palveluita siis on. Kirjoituksen alussa tehdään nopea katsaus Sampolan historiaan. Sampolaan kerrotaan valmistuneen 1970-luvun alussa *massiivisia kerrostaloja* ja alueella olleen pian *tuhansia asukkaita*. Palveluita asukkaat saivat odottaa jonkin aikaa, mutta niiden valmistuttua *sampolalaisilla oli lähes kaikkea* ja Sampola oli kuin *kaupunki kaupungissa*. Tavallaan kirjoitus sivuaa siis myös puuttuvien palvelujen alateemaa, mutta kuitenkin jo menneenä asiantilana. Kirjoituksessa korostuu asukkaiden tyytyväisyys palvelukeskuksen tarjoamiin palveluihin, joiden todetaan säilyneen asukkaiden ”toivelistan” mukaisina, ainoastaan toisen pankin poistuminen harmittaa. Kirjoitushetkellä Sampolassa pankkiasioita voi hoitaa vain postissa sekä pikapankissa. Alueelle kaivataan lisäksi maksuautomaattia sekä nypläyskerhoa ja myös jätehuollossa olisi parantamisen varaa. Porin kaupungin kirjastotoimen supistusten myötä sampolalaiset ovat myös olleet hyvin huolissaan oman sivukirjastonsa säilymisestä. Postipalveluiden poistuminen mainitaan seuraavina vuosina myös kahdessa muussa

¹⁴⁴ Porissa tungeksitaan keskustan yläasteille. SK 7.2.1998 & Työttömyys kasaa ongelmia Porissa. SK 7.10.2000.

lehden kirjoituksessa.¹⁴⁵

Hyvä palvelutarjonta tuodaan lehtijutuissa esiin ikään kuin lähiöiden elinvoimaisuutta mittaavana ominaisuutena. Tämä käy ilmi edellä mainitun kirjoituksen lisäksi muun muassa vuonna 2000 julkaistussa laajassa reportaasissa, joka käsittelee Sampolan köyhtyvää palvelutarjontaa syynä asuinalueen sen hetkiseen ahdinkoon sekä tulevaisuudenkuvia, joihin tilanne on johtamassa. Kirjoituksessa käytetty retoriikka on huomattavan rajua, puhutaan esimerkiksi tappamisesta (*Tappaako automarket lähiöpalvelut?*) ja murskaamisesta (*murskaako lähelle kasvanut massiivinen ostoskeskus ne [lähiöpalvelut] lopullisesti?*). Kirjoituksessa haastatellun tutkijan puheiden mukaan uudet lähiöiden läheisyyteen rakennetut automarketit ovat kuoloniskuja jakelevia viikatemiehiä: *Lähiöiden kuoloniskun antanut viikatemies on verhoutunut automarketin kaapuun*. Tutkijan mukaan automarketit ovat *tappaneet* lähiöpalvelut ja *tuhonneet* asumisviihtyvyyden.¹⁴⁶

Automarkettien kovassa kilpailussa Sampolan keskitetyn palvelurakenteen todetaan olevan *haavoittuva*. Automarkettien rakentaminen on osa kaupungin kaavoituspolitiikkaa, joka haastatellun Porin kaupunginjohtajan mielestä ei kuitenkaan uhkaa tai ole *tappamassa lähiöiden elinmahdollisuuksia*. Kaupunginjohtaja näkee automarketit ikään kuin lähiöiden jatkeina, hieman normaalia suurempina lähikauppoina, jotka ovat osa toimivaa kaupunkirakennetta. Markettien läheinen sijainti lähiöihin nähden onkin siis hyvä asia. Artikkeleihin haastatellun tutkija Janne Antikaisen mukaan lähiöiden kohtalo taas kietoutuu toisaalla juuri niiden omien palveluiden ja toisaalla asumisviihtyvyyden ympärille. Antikaisen mukaan nopeasti kasvavat automarketit ovat olleet lähiöiden kannalta kohtalokkaita ja tappaneet lähiöt. Antikainen puhuu lähiöiden *pelastamisesta* ja *elvyttämisestä*, jossa keskeisessä asemassa ovat palvelut.¹⁴⁷

Kirjoituksen retoriikka muistuttaa vuoden 1978 yleisönosaston kirjoitusta *Sampolan tulevaisuus*, joka liittyi aikoinaan Sampolan viereen suunnitteilla olleeseen pienteollisuusalueen rakentamiseen, sekä toisaalta myös vielä aikaisempaan, vuoden

¹⁴⁵ Sampolan palvelukeskus tyydyttää yhä asukkaita. SK 13.2.1994.

¹⁴⁶ Tappaako automarket lähiöpalvelut? SK 21.10.2000.

¹⁴⁷ Tappaako automarket lähiöpalvelut? SK 21.10.2000.

1976 lehtikirjoitukseen *Maanviljelystä kaupungissa*. Kummassakin Sampolan saattoi tulkita edustavan kaupunkimaista ympäristöä, joka uhkasi tuhota perinteisen ja luonnonläheisen maaseudun. Nyt vuoden 2000 reportaasissa asetelma on kääntynyt pääläelleen. Perinteistä, uhattua ympäristöä edustaa nyt Sampola, kun taas anomaalina uhkana esitetään automarketit. Sampola esitetään oman aikansa, automarketit oman aikansa yhteensopimattomina ilmentyminä eloonjäämististelussa, jonka lopputuloksena jompikumpi tulee väistymään. Kuvattua ilmiötä pyritään määrittelemään tutuiksi oletetuin keinoin intertekstuaalisesti, suhteessa aiempiin teksteihin. Lähiöiden tapauksessa vanhan ja uuden, perinteisen ja modernin ympäristön vastakkainasettelun kehys juontaa juurensa jo lähiörakentamisen varhaisina vuosina yleisesti käytyyn lähiö- ja maaseutu-ympäristöä rinnastavaan keskusteluun.¹⁴⁸

Sampola näyttäytyy jonkinlaisena ”lintukotona” myös vuoden 2003 kirjoituksessa, jossa asukasyhdistyksen puheenjohtaja pohtii palveluiden vähenemisen vaikutuksia asuinalueen vanhuksiin:

[...] Silti palvelut, pankit ja postit menevät, ja ikäihmiset lähetetään kaupungin melskeeseen. Nyt eletään kylmä hiki niskassa ja pelätään pankkiautomaatin lähtöä.[...]

Sampola ei näyttäydy siis enää lehtikirjoittelussa kaupungin symbolina tai *kaupunkina kaupungissa*, kuten rakentumisensa aikoihin, vaan *kaupungin melske* on nyt jossain muualla asuinalueen ulkopuolella, kantakaupungissa tai lähistölle nousevissa automarketeissa. Tässä muutoksessa avaintekijän rooli tuntuu olevan lähiön palvelutasolla, jonka kanssa samassa suhteessa alenee sekä ympäristön kaupunkimaisuus, että elinvoima. Kaupungin sijaan Sampolaa kuvaillaan nyt *nukkumalähiöksi*, josta on *tulossa vahvaa vauhtia vanhusten turvasatama*. Nukkumalähiön nimitys juontaa juurensa jo varhaiseen lähiökritiikkiin, jossa sillä viitattiin lähiöiden virikkeettömyyteen. Nyt nimityksen voi tulkita viittaavan Sampolan ilmapiirin rauhoittumiseen ja väestön ikärakenteen muutokseen, jossa yhteydessä sillä on huomattavasti positiivisempi vire.¹⁴⁹

¹⁴⁸ Tappaako automarket lähiöpalvelut? SK 21.10.2000.

¹⁴⁹ Poliisi piiritti Sampolan. SK 22.5.2003.

Nukkumalähiön kaltaisten nimitysten vanhat tarkoitukset elävät silti yhä muualla kirjoittelussa, esimerkiksi vuonna 2010 yleisönosaston Tekstarit-palstalla julkaistussa tekstiviestissä, jonka kirjoittaja on pettynyt asuinalueensa Sampolan kehitykseen:

*Sampolan malliin edetään porkassakin. Kioski meni kuten pankkiautomaattikin. Edes grilliä ei ole näin isossa betonilähiössä, surkeaa! [...]*¹⁵⁰

Nimitystä betonilähiö kirjoittajan voi tulkita käyttävän alleviivataksaan aluetta kohdannutta rappiotilaa, johon palveluiden häviäminen on johtanut. Muutamia päiviä myöhemmin samalla palstalla julkaistaan tekstiviesti, joka tosin on osoitettu ruokakaupasta valittajalle, jota kirjoittaja kehottaa muuttamaan Sampolaan:

*[...] Meillä on lähikauppa 50 metrin päässä. Eikä ole melua ja saastetta. Lisäksi Mikkolan ostoskeskus vain kilometrin päässä.*¹⁵¹

Vaikka kirjoitus ei ole suunnattu betonilähiö-nimitystä käyttäneelle kirjoittajalle, voi sen kuitenkin tulkita olevan ainakin osittain vastine sen kautta välittyneelle Sampolakuvaukselle. Tällaisia vastakkaisia näkemyksiä edustavien kirjoitusten julkaisulla lehti rakentaa Sampolan representaatiota tietyille asukkaiden kokemuksiin pohjautuvalle vastakkainasettelulle. Samanlaista vuoropuhelua käydään myös varsinaisten lehtikirjoitusten yhteydessä käytetyissä asukashaastatteluissa.

5.2.3 ”Ei pöhnämiehiä tarvitse pelätä” - mainettaan parempi Sampola.

Sampolan turvallisuus muodostuu keskeiseksi Satakunnan Kansan lehtikirjoittelun aiheeksi toisen vaiheen aikana. Turvallinen Sampola rakentuu kirjoittelussa suhteessa poliisiin ja asukkaisiin, joista ensiksi mainittua on kirjoittelussa käytetty tarjoamaan auktoritääriseen, ammattimaisen arvion asiantilasta ja jälkimmäinen itse asukkaan omiin kokemuksiin pohjautuvan maallikkonäkemyksen. Poliisi ikään kuin todistaa, että asialle ollaan tehty tai tekemässä jotakin ja asukas, että toimenpiteillä on tai ei ole ollut vaikutusta.

Turvallisuuden tema on ollut esillä jo ensimmäisen vaiheen aikana Sampolan lapsiystävällisyyttä pohtivissa kirjoituksissa, mutta tietyin sävyeroin. Jos ensimmäisen

¹⁵⁰ Sampolan malliin... SK 2.10.2010.

¹⁵¹ Ruokakaupasta valittajalle... SK 9.10.2010.

vaiheen aikana kysymys oli yleisönosastolla julki tuoduista huolista asuinalueen tulevaisuuden ja kehityksen suunnan suhteen, käsitellään turvallisuutta kirjoittelun toisen vaiheen aikana pitkälti varsinaisen lehtikirjoittelun yhteydessä lähiössä ilmenevään rikollisuuteen ja muuhun levottomuuteen liittyen. Kysymys on siis jo Sampolassa aktualisoituneesta tilanteesta, johon haetaan ratkaisuja. Toisaalta kysymys on myös asuinalueen maineesta. Kaikkiaan maineen alateema esiintyy kahdeksassa(8) kirjoituksessa. Viittaus maineeseen ei tosin aina ole suora, mutta se on kuitenkin tulkittavissa niin sanotusti rivien välistä. Tällainen on muun muassa syksyllä 1992 julkaistu lehtikirjoitus, jossa maineen teema esiintyy tutkimusaineiston kattavassa kirjoittelussa ensimmäisen kerran. Kirjoitus käsittelee Sampolan alueella työllisyysvoimin aloitetusta ilta- ja yöaikaan painottuvasta aluevalvonnasta. Toiminnan takana on Sampolan asukasyhdistys,

[...] joka ei ryhtynyt puheenjohtaja Tauno Hakasen mukaan tuumasta toimeen ilkeällä, rosvoilun ja muiden ongelmien lisääntymisen takia. -Sampola on varmasti rauhallisempi kuin moni muu lähiö.[...]

Alueella kuitenkin todetaan ”samaan hengenvetoon” olleen ongelmia, joiden johdosta valvontatoiminnan aloittaminen on katsottu tarpeelliseksi korttelipoliisin toiminnan supistuttua alueella vain muutamaan tuntiin viikossa. Ennen kaikkea valvonnan tarkoitus on kirjoituksen mukaan kuitenkin *ohjata, neuvoa ja valvoa* alueen nuoria, joilla on asukasyhdistyksen puheenjohtajan mukaan ollut tapana kokoontua asuinkerrostalojen säilytystiloihin, joissa on sattunut tulipaloja. Lisäksi asuinalueen parkkipaikoilla on puheenjohtajan mukaan tapahtunut autovarkauksia sekä autoihin kohdistunutta ilkivaltaa.¹⁵²

Kirjoituksen ensimmäisessä kappaleessa Sampolaa nimitetään *Porin suureksi ja itäiseksi lähiöksi* ja alueella työskenteleviä valvoja *lähiön kaitsojiksi*. Viittaus kaitsemiseen herättää mielikuvan villistä ja kontrolloimattomasta asuinalueesta, joka pitää kesyttää. Toisaalta sanavalinta voi viitata ongelmien pääasiallisiin aiheuttajiin, nuoriin. Itäisyyden korostamisella on luultavasti haluttu auttaa lukijaa paikantamaan asuinalue Porin ympäristöön. Kirjoituksen lopussa puhutaan *lähiön liennyttämisestä*, joka edelleen

¹⁵² Kahden miehen partio valvomaan Porin Sampolaa. SK 3.9.1992.

viittaa jonkinlaiseen kesyttämiseen tai jonkin vahvan laimentamiseen. Kirjoituksen kuvaama Sampola näyttäytyy rauhattomana lähiönä, vaikka tällaisen mielikuvan syntymistä yritetäänkin estellä vähättelemällä mainittuja ongelmia. Paikan rauhattomasta ilmapiiristä voidaan ajatella kielivän jo pelkästään viranomaisen, tässä yhteydessä valvojien läsnäolon, joka kertoo potentiaalisesta uhasta ja siihen varautumisesta ¹⁵³. Tästä johtuen kirjoituksessa haastateltu asukasyhdistyksen puheenjohtaja ehkä kokeekin tärkeäksi painottaa, että Sampolaa valvovalla kahden miehen partiolla ei ole poliisivaltuuksia ja käytössä ovat pehmeät keinot: ongelmatilanteet on tarkoitus selvittää puhumalla. Hän toteaa vielä valvojien partioinnin tuovan turvallisuuden tunnetta etenkin vanhuksille, joita on alueella runsaasti. Tällä hän saattaa vielä haluta korostaa ongelmien vähäpätöisyyttä perustelemalla partioinnin merkitystä mahdollisesti muuta väestöä pelokkaampien vanhuksien mielenrauhan turvaamisessa. ¹⁵⁴

Se minkä tulkitsen liittävän kirjoituksen Sampolan huonoon maineeseen löytyy edellä esitetystä tekstilainauksesta, joka kärkkäästi heti lehtikirjoituksen ensimmäisessä kappaleessa kiistää ongelmien lisääntymisen alueella ja vakuuttaa Sampolan olevan rauhallinen, jopa rauhallisempi kuin moni muu lähiö. Tämä tapahtuu ikään kuin vastauksena sanattomaan syytökseen, jonka oletan olevan asuinalueen huonon maineen ja yleisen käsityksen alueella alati kasvavista ongelmista ja rauhattomuudesta. Mainekirjoittelu rakentuukin pitkälti edellä kuvailun kaltaisten *presuppositioiden* varaan. Presuppositiolla tarkoitetaan olettamusta, joka käsitetään edellytyksenä jonkin lauseen esittämälle väittämälle. Näin ollen esimerkiksi väittämän *Sampola on varmasti rauhallisempi kuin moni muu lähiö*, voi tulkita perustuvan olettamukseen, jonka mukaan lähiöt yleisesti ottaen ovat asuinpaikkoina rauhattomia. Se mistä tai kenestä olettamus on lähtöisin, jää usein tunnistamattomiin. Presuppositioiden kautta teksteihin voi kuitenkin ajatella syntyvän jälleen tietynlaista moniäänisyyttä ja intertekstuaalisuutta, joka perustuu niiden muihin teksteihin, puheita tai diskursseja aktivoivaan vaikutukseen. Presuppositioiden tapaan toimii myös teksteissä käytetty *kielto*, joka olettaa jonkun oletetun väitteen olemassaolon kieltämällä sen. Tämä perustuu ajatukselle, jonka mukaan tyhjää ei voi kieltää, vaan kieltämällä tuodaan näkyviin se, mitä ollaan kieltämässä. Tällainen kielto sisältyy muun muassa tämän luvun otsikossakin

¹⁵³ Virtanen 2000, 137.

¹⁵⁴ Kahden miehen partio valvomaan Porin Sampolaa. SK 3.9.1992.

siteerattuun Satakunnan Kansan lehtikirjoituksen otsikkoon *Ei pöhnämiehiä tarvitse pelätä*. Kiellosta voidaan päätellä, että yleisen oletuksen mukaan Sampolassa on *pöhnämiehiä*, joiden voi olettaa kielivän asuinalueen rauhattomuudesta, jota kyseessä oleva lehtikirjoituskin käsittelee. Oletus on kuitenkin perätön, sillä *pöhnämiehiä* ei tarvitse pelätä, eikä näiden läsnäolo näin ollen voi ilmentää alueen rauhattomuuttakaan. Edellä esitetyn väittämän *muilla lähiöillä* tarkoitetaan todennäköisesti Porin muita suuria lähiöitä, kuten Pihlavaa, johon Sampolan asukasyhdistyksen puheenjohtaja kirjoituksen lopussa viittaakin toteamalla, että vastaavanlaisesta valvontatoiminnasta voitaisiin hyötyä myös Pihlavassa. Tällä puheenjohtaja voi lisäksi haluta ehkä painottaa, ettei Sampola ole suinkaan ainoa laatuun ongelmiseen Porissa, vaan myös muilla asuinalueilla on samankaltaisia ongelmia.¹⁵⁵

Myös seuraava aineistossa esiintyvä viittaus Sampolan maineeseen tapahtuu epäsuorasti toisen porilaisen lähiön kautta. Yleisönosastonkirjoitus 1996 kertoo asumisesta Porin Pormestarinluodon Messualueella. Nimimerkin *Onerva* kirjoittelu on sävyllään puolustelevaa ja keskittyy korostamaan kirjoittajan asuinalueen rauhallisuutta ja turvallisuutta: alueella ei kirjoittajan mukaan ole rähinöitä, eikä juoppoja. Kirjoittajalta ei ole myöskään koskaan varastettu mitään eikä omaisuutta rikottu. Alueelta löytyy kirjoittajan työpaikka, sekä tasapainoisia lapsia ja onnellisia nuoria lapsiperheitä. Iltakävelyllä voi lähteä turvallisesti mielin, jopa kerrostaloalueelle ja ilman koiraa. Ongelmia aiheuttavat ainoastaan alueen vuokratilat, joiden asukkaina kirjoittajan mukaan on pirtukauppiaita, sekä Pormestarinluodossa, että *ympäri Poria, Pihlavassa, Sampolassa ym. Siitä ihmiset menevät sekaisin ja tekevät mitä tekevät*. Pormestarinluodon huono maine johtuu kirjoittajan mukaan siis ei itse asuinalueesta, vaan alkoholinkäytöstä, jota esiintyy myös muilla porilaisilla lähiöalueilla. Kirjoituksessa on kyse Pormestarinluodosta, johon Sampola kuitenkin tässä ja useissa muissakin lehtikirjoituksissa rinnastuu, joten olen sisällyttänyt sen aineistoon ja osaksi mainekirjoittelun teemaa. Kirjoituksessa toistuu edellisen, vuoden 1992 kirjoituksen kaava: asuinalueella todetaan olevan ongelmia, mutta se ei ole kuitenkaan sen huonompi kuin muut samankaltaiset alueet. Ongelmien selitetään lisäksi johtuvat vain tietyn ryhmän käytöksestä, jolloin ”syy” tavallaan siirretään koko asuinalueen niskoilta toisalle.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Kahden miehen partio valvomaan Sampolaa. SK 3.9.1992. & Pietikäinen, Mäntynen 2009, 126.

¹⁵⁶ *Kotini Pormestarissa* SK 21.6.1996.

Syyllisiä etsitään myös muutamaa päivää edellisestä myöhemmin julkaistussa yleisönosastonkirjoituksessa. Nimimerkki *Koska tulee parannusta?* penää tehtyjen lupauksen perään Sampolan asuinalueen viihtyvyyden suhteen. Erityisesti kirjoittaja haluaa kiinnittää huomion *Puhurintien ja Värttinätien maisemiin*, joihin kuuluu kaupungin vuokrataloja ja *kaatopaikkaa muistuttava* rakentamaton tontti. Kirjoittajan mielestä paikka on hoidetun alueen irvikuva. Epäsiisteyden takana on kirjoittajan mielestä alueella sijaitsevat vuokratalot, joiden status koetaan alempiarvoiseksi eikä ympäristöä viitsitä hoitaa ja joiden asukkaat eivät myöskään jaksaa kiinnostua ympäristöstään. Osaketalojen asukkaiden kohdalla vastaavaa tilannetta ei kirjoittajan mukaan voisi kuvitellakaan. Syyttävä sormi osoittaa vuokralla asuvien lisäksi rakennusyhtiöitä ja Sampolan Lämpöä kohtaan, jonka vastuulla alueiden hoito on.¹⁵⁷

Seuraavassa maine-teeman alle lukeutuvassa kirjoituksessa vuodelta 1999 Sampolan huonoon maineeseen viitataan jo suoraan kirjoituksen ensimmäisissä lauseissa:

[...] Sekä Pihlavalla, Sampolalla, että Pormestarinluodolla on ajoittain ollut ikävien asuinseutujen maine. Niissä on hulinoitu, harrastettu pikkurikollisuutta, epäsäännöllistä elämää ja harjoitettu perheväkivaltaa. Eikö tämä ole mahdollista missä tahansa kaupungissa tai kaupunginosassa? Jos ei, sanokaa yksikin paikka, jossa poliisia, sosiaalityöntekijää tai seurakuntaa ei koskaan tarvita. [...]

Kirjoitus seurailee edelleen jo aiemman mainekirjoittelun kaavaa: ongelmia on, mutta ei kuitenkaan sen enempää kuin muuallakaan. Myös vuoden 2002 Porissa tapahtuvia ajoneuvorikoksia käsittelevässä kirjoituksessa Sampola mainitaan erityisen riskialttiina alueena muiden *itäisten kaupunginosien* ohella, mutta heti seuraavassa lauseessa ajoneuvorikoksia todetaan tapahtuvan myös muualla kaupungissa.¹⁵⁸

Sampolan maine tai asuinalueen saama negatiivinen julkisuus on esillä seuraavan kerran vuonna 2000 jo edelläkin mainitun *Palaneen käryä*-ohjelman Sampolaan sijoittuvia kuvauksia käsittelevän kirjoituksen yhteydessä. Kirjoituksen alussa todetaan Sampolan

¹⁵⁷ Sampolan ”viihtyvyydestä”. SK 25.6.1996.

¹⁵⁸ Ensin palvelut puuttuivat, nyt niistä pidetään kiinni. SK 19.12.1999 & Varastettuja autoja etsitään suoraan liikenteestä Porissa. SK 21.9.2002.

pääsevän ohjelman myötä taas julkisuuteen. Kontekstissaan tarkasteltuna ilmaisulla on negatiivinen sävy, jonka antama vaikutelma on se, että Sampola on julkisuudessa usein esillä, eikä suinkaan suopeassa, vaan negatiivisessa valossa. Kirjoituksessa haastateltua sampolalaista negatiivinen julkisuus ei tosin haittaa:

[...] Marketta Mäkilehto ei häiritse, että oma asuinlähiö nousee valtakunnan tietoisuuteen aina negatiivisessa yhteydessä. - Se on pelkästään hyvä, että nämä asiat saavat julkisuutta.[...]

Kirjoituksessa ei varsinaisesti puhuta Sampolan huonosta maineesta, vaan Sampolan negatiivisesta julkisuuskuvasta, mutta olen lukenut sen kuitenkin maine-teeman alle, sillä tavallaan kysymys on samasta asiasta. Aiemmista kirjoituksista poiketen negatiivista julkisuuskuvaa ei tässä esitetä kuitenkaan perättömänä, eikä sen syitä yritetä selitellä. Kirjoituksessa ei suoraan kerrota, minkälaisissa negatiivisissa yhteyksissä Sampola on aiemmin päässyt julkisuuteen, vaan asiantila esitetään ikään kuin itsestään selvyytensä, tai sen oletetaan ainakin olevan lukijoille entuudestaan tuttu.¹⁵⁹

Seuraava, vuoden 2001 kirjoitus kertoo lähipoliisin toimintaa esitelleestä ”tempauksesta” Itä-Porin Sampolan ja Väinölän lähiöissä. Tempauksen tarkoituksena oli tehdä lähipoliisin toimintaa tutuksi asukkaille sekä murtaa ennakkoluuloja poliisista pamputtajana, jonka paikalle tulo on ikävien tapahtumien seurausta. Kysymys onkin siis itseasiassa poliisien kaksijakoisesta maineesta, joka tavallaan siirtyy poliisien mukana alueelle, jossa poliisitoiminta näkyy, tässä tapauksessa Sampolaan ja Väinölään. Kirjoituksen otsikko *Lähipoliisi on olemassa asukkaita varten* viittaa, että poliisin läsnäolo lähiöissä ei välttämättä kerro ikävistä tapahtumista, vaan poliisin ammatti on palveluammatti siinä missä muutkin. Väinölässä poliisit käyvät puhumassa vanhustentaloissa, joiden asukkaita on varoiteltu esimerkiksi kauppamatkalla vaanivista taskuvarkaista. Kuitenkin vanhuksat kokevat Väinölän olevan rauhallinen asuinpaikka ja poliisin läsnäolon kertovan turvallisuudesta, ei siis ikävistä tapahtumista: *Kyllä siitä tulee turvallinen tunne, kun poliisi ajaa ohi, kun on koira kävelyttämässä.*¹⁶⁰

Sampolan liikekeskuksessa käväisseet poliisit kertovat, että poliisin juttusille tullaan

¹⁵⁹ Palaneen käryä Sampolasta. SK 12.2.2000.

¹⁶⁰ Lähipoliisi on olemassa asukkaita varten. SK 27.1.2001.

vain harvoin, mieluummin vain ohitetaan kiireesti. Poikkeuksen tekee eläkeläismies, joka toteaa olevansa päivittäin poliisin kanssa tekemisissä, koska vävyt ovat poliiseja. Yleinen harhaluulo tulee näin ikään kuin kumotuksi rivien välistä; poliisin kanssa ollaan Sampolassa päivittäin tekemisissä, mutta ei suinkaan ikävissä merkeissä. Myös toisessa Sampolan rauhattomuutta ruotivassa kirjoituksessa poliisin läsnäoloa lähiössä selitellään: *Poliiseja näkyy aina silloin tällöin, mutta ei täällä ole mikään häirinyt*, vaikuuttaa eräs lähiöasukas.¹⁶¹

5.2.4 Alussa oli pelto, parkkipaikka ja Puolimatkan parakki. Sampolan historiaa ja identiteettiä rakentava lehtikirjoittelu

Edellisessä luvussa käsitelty mainekirjoittelu rakentaa osaltaan Sampolan historiaa viittaamalla asuinalueen levottomaan ja huonomaineiseen menneisyyteen. Samalla se rakentaa sille uudenlaista, positiivisempaa identiteettiä. Historia rakentuu myös korjausrakentamisen teeman yhteydessä, jolloin Sampola linkittyy osaksi tietyn aikakauden rakentamistapaa, 1960- ja 1979-luvun lähiörakentamista. Kolmantena historian rakentamisen tapana olen erottanut kerronnallisemmat lehtikirjoitukset, joissa Sampolan historiaa tavallaan rakennetaan luomalla katsauksia lähiön vaiheisiin. Tällaista kirjoittelua edustavat muun muassa vuoden 2003 kirjoitukset *Neljän polven sampolalaisia* ja *Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö*. Esimerkiksi Sampolan palvelukeskuksen palvelutasoa ruotiva kirjoitus *Sampolan palvelukeskus tyydyttää yhä asukkaita* alkaa lyhyellä katsauksella Sampolan alkuaikoihin:

Kun Porin Sampolaan valmistui 1970-luvulla massiivisia kerrostaloja ja muutamaan kortteliin omakotitaloja, alueella oli jo tuhansia asukkaita. Palveluja alkoi ilmaantua pikkuhiljaa, ja muutamassa vuodessa sampolalaisilla oli lähes kaikkea. Kun viisivaiheinen rakennusprojekti päättyi, Sampola oli kuin kaupunki kaupungissa.[...] ¹⁶²

Edellä mainituissa kirjoituksissa viittaus lähiöön historiallisena asuinalueena käy selkeästi ilmi jo otsikosta, mutta osassa teeman alle lukeutuvissa kirjoituksissa historiaa

¹⁶¹Lähipoliisi on olemassa asukkaita varten. SK 27.1.2001 & Ei pönnämiehiä tarvitse pelätä. SK 19.11.2003.

¹⁶²Sampolan palvelukeskus tyydyttää yhä asukkaita. SK 13.2.1994.

rakennetaan implisiittisemmin yhteisiksi oletettuihin tietorakenteisiin tukeutuen. Teemana se ei esiinny itsenäisesti, vaan osana muuta kirjoittelua.

Satakunnan Kansassa vuonna 2003 julkaistussa kirjoituksessa *Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö* Sampolan historiaa rakennetaan tunnetun suomalaisuuden kertomuksen kautta. Kirjoituksen ensimmäinen kappale alkaa lauseella: *Alussa oli pelto, parkkipaikka ja Puolimatkan parakki*. Kyseessä on lainaus Väinö Linnan vuonna 1959 julkaistusta romaanista *Täällä Pohjantähden alla*, jossa samainen kuuluisa aloituslause kuuluu muodossa *Alussa oli suo, kuokka ja Jussi*. Linnalta lainaus aloittaa laajahkon haastatteluja sisältävän reportaasin, joka kertoo Sampolan tarinan alkuaikojen suuresta lasten lähiöstä ”räyhälähiöksi” ja nykyiseksi rauhalliseksi vanhusten lähiöksi. Rakenteeltaan lehtikirjoitus seurailee tyypillistä narratiivista kaavaa, jossa on hahmotetavissa alku, keskikohta ja loppu, sekä kertomuksen osasia koossa pitävä juoni, jonka kautta keskeiset tapahtumat etenevät kronologisesti. Tämänkaltaisten narratiivien analyysissä on mahdollista soveltaa diskurssintutkimuksen keinoja paitsi kertomuksen rakennetta ja juonta tarkastelemalla, myös pohtimalla sen suhdetta kulttuurisiin mallitarinoihin ja kertomusvarantoihin, sekä tapaan, jolla näitä tarinoita kertomuksessa varioidaan ja kopioidaan. Kulttuurista mallitarinaa edustaa tämän lehtikirjoituksen kohdalla paitsi edellä mainittu, perinteisen aloitusfraasin käyttö, myös juuri Väinö Linnan teoksessa käytetyn variaation lainaaminen, joka puolestaan viittaa Raamatun luomiskertomuksen säkeeseen *Alussa Jumala loi taivaan ja maan*.¹⁶³

Mitä viittauksella Linnan teokseen halutaan Sampolakirjoittelun yhteydessä sitten ilmaista? Linnan teoksen päähenkilö Jussi Koskela oli huutolaispoika, joka nälkävuosien aikana halusi rakentaa torppansa Pentinkulmaan pappilan omistamalle maalle. Jussin raivaamat pellot alkoivat tuottaa tulosta vasta kovan työn seurauksena, josta Jussille myöhemmin myönnettiin maanviljelysseuran raivausmitali. Väinö Linnan Jussista on muodostunut aikojen saatossa perinteinen suomalaisen työtä pelkäämättömän ja puhumattoman miehen symboli tai ideaali. Koska Jussi symboloi perinteistä suomalaista miestä, on kirjoituksen tarkoitus mahdollisesti vahvistaa mielikuvaa lähiöstä perinteisenä suomalaisena asuinalueena. Suomalaisen miehen jäyhän luonteen voidaan ehkä ajatella olevan omiaan kuvaamaan myös 1970-luvun lähiöiden luonnetta. Vai onko

¹⁶³ Pietikäinen ja Mäntynen, 2009, 109-110.

Väinö Linnan Jussi kuitenkin Sampolan rakennuttaja Puolimatka Oy? Todennäköisesti viittauksella halutaan ainakin korostaa Sampolan lähiön rakennustöiden laajuutta. Jotkin yhtymäkohdat ovat hyvin ilmeisiäkin; Sampolan asuinalueella, kuten Pentinkulmassakaan, ei aluksi ollut mitään ja kaikki oli rakennettava alusta alkaen, perustuksia myöten. Satakunnan Kansan kirjoituksen mukaan Sampola rakennettiin aikoinaan vastaamaan kasvavan kaupungin tarpeisiin; työllisyysluku oli korkealla, väkiluku kasvoi ja asuntoja tarvittiin nopeasti. Samaten Väinö Linnan Jussi raivasi peltonsa tuottamaan ravintoa nälkävuosien keskelle.¹⁶⁴

Satakunnan Kansan kirjoituksen lopuksi Sampolan epävarmana näyttäytyvää tulevaisuutta pohditaan vielä yhdessä alueella työskentelevän projektityöntekijä Merja Nurmisen kanssa, joka maalailee Sampolalle kaksi vaihtoehtoista tulevaisuudenkuvaa: vanhusten lähiö tai *pommin alle*. Paluuta entiseen aikaan ja lapsiperheisiin ei siis enää ole tai ainakin se vaatisi toimenpiteitä, joita Nurmisen mukaan alueelle on turha odottaa tapahtuvaksi, sillä alue on jätetty *vähän kuin herran huomaan*. Kirjoituksessa vallitsee yhtä aikaa sekä positiivisesti, että negatiivisesti väritynyt sävy. Tavallaan se esittää, että lähiöiden kulta-aika on ohi ja alkujaan elinvoimainen, tyhjälle pellolle noussut lähiö on nyt asukkaidensa lailla vanhentunut ja rauhoittunut. Lähiön ensimmäiset vuodet olivat sen parasta aikaa; palveluja syntyi ja alueella asui paljon lapsiperheitä. Sittemmin alue muuttui levottomaksi räyhälähiöksi, josta kertoo enää jäljelle jäänyt maine. Nyt lähiö elää eläkevuosiaan ja tavallaan mitään erityistä ei ole enää odotettavissa.

Linnan kirjatrilogiassa merkittävä aspekti on myös Suomen sisällissodassa vuonna 1918 hävinneen osapuolen punaisten näkökulman ja kokemusten tuominen yleiseen keskusteluun ja tietoisuuteen. Myös lähiöasukkaiden voi ajatella rinnastuvan näihin ”toisiin”, joiden osuus niin sanotussa yhteisessä kertomuksessa on aiemmin jäänyt vähemmälle huomiolle tai ainakin sitä on lähestytty ja esitetty ulkoapäin ulkopuolisten näkökulmasta. Nyt ääneen pääsevät lähiöasukkaat itse. Liekö sattumaa, että myös Sampolan väestö määritellään moneen otteeseen Satakunnan Kansan kirjoittelussa poliittisesti vasemmalle, muun muassa *Porin kommunistisimmaksi tai punertavimmaksi asuinalueeksi*.¹⁶⁵

¹⁶⁴ Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö. SK 16.11.2003.

¹⁶⁵ Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö. SK 16.11.2003 & Punertavinta SK 27.3.1999 & Punaväri haalistunut Porissa. 21.10.1988.

Edellä Sampola rakentuu ennen kaikkea vertauskuvauksellisesti osana Suomen historiaa. Vertausta Linnan klassikkoteokseen ei tekstissä erikseen avata, vaan rinnastus perustuu alkuoletukseen, jonka mukaan teos on lehden lukijakunnalle tuttu ja aiheuttaa jonkinlaisen kollektiivisen assosiaation sen kuvastamaan suomalaisuuteen, tai ainakin luomiskertomuksen kaltaiseen tarinaan, jossa elämän tai asutuksen rakentaminen aloitetaan tyhjästä. Eksplisiittisemmin Sampolan historiallisuus käy ilmi Satakunnan Kansan kirjoituksessa *Porin kasvun* vuodet, jossa Sampola näyttäytyy osana Porin kaupungin kehitystä sekä koko maalle tyypillisten rakennustrendien porilaisena, merkittävänä edustajana. Kirjoituksen alakappaleessa *Uudet, yhtenäisesti rakennetut kaupunginosat* kerrotaan muun muassa Herralahden paritaloalueen ja Käppärän kerrostaloalueen muodostumisesta 1960-luvulla, sekä *samoihin aikoihin* aloitettujen Pormestarinluodon ja Sampolan rakennustöiden aloittamisesta. Asuinalueiden mainitaan olleen koko maan suurimpia aluerakentamisen kohteita.¹⁶⁶

Sampolan pitkää historiaa ilmennetään myös kirjoituksissa haastateltujen pitkäaikaisten asukkaiden kautta. Pitkäaikaisten asukkaiden voi tulkita kertovan paitsi asuinalueen iästä, myös asukkaiden kiinnittymisestä paikkaan. Näin myös edellä esitetystä kirjoituksessa *Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö* hyödynnetään lisäksi asukashaastatteluja. Kirjoitus *Neljännän polven sampolalaisia* taas viittaa jo otsikossa Sampolaan asuinalueena, jossa yksi suku on ehtinyt asua pitkän aikaa. Otsikko käyttää myös sanaa *sampolalainen*, jolla on oma merkityksensä. Myös luvun alussa mainitussa Sampolan palvelutasoa käsittelevässä kirjoituksessa haastatellaan alueella 16 ja 9 vuotta asunutta yksityishenkilöä ja asukasyhdistyksen toimijaa sekä vielä kahta alueella pitkään työskennellyttä henkilöä. Heidän kauttaan tarkoitus on ensisijaisesti ilmentää asukkaiden kokemuksia asuinalueensa nykyisestä palvelutasosta verrattuna aiempiin vuosiin, mutta myös välittää kuva Sampolasta vakituisena asuinpaikkana, kotina, jossa tapahtuvat muutokset esimerkiksi palvelutasossa ovat asukkailleen merkityksellisiä.¹⁶⁷

Vuoden 2003 kirjoituksessa historia rakentuu väestörakenteen muutoksen kautta. Sampolan vaiheista kertoo Sampolassa 30 vuotta opettajana työskennellyt nainen:

¹⁶⁶ Porin ja SK:n yhteiset kasvun vuodet. SK 1.2.1998.

¹⁶⁷ Sampolan palvelukeskus tyydyttää yhä asukkaita. SK 13.2.1994.

[...] *Sampola oli aikoinaan jännä lähiö siksi, että heti aluksi sinne rakennettiin sekä ala-aste että vanhustentalo.*[...] *Lasten perhetaustat ovat alkuajoista muuttuneet paljonkin. Alkuun Sampolassa oli paljon maalta muuttaneita perheitä, lasten kieli ja sanasto heijastelivat sitä elämää. Silloin ymmärrettiin vielä navettojen päälle, ja lapsilla oli mummuloita mailla. Nykyperheillä ei ole suoranaista yhteyttä maalaiselämään. Nyt aletaan olla lähiöpolvea ja nostalgisuus nostaa päätään. Nuoret muistelevat lapsuuttaan täällä lähiössä. Myös täältä löytyy onnellisia muistoja.*[...] ¹⁶⁸

Sampolan historiaa ja samalla asuinalueen identiteettiä rakentavat kirjoitukset alkoivat esiintyä Satakunnan Kansan sivuilla vuodesta 1994 lähtien ja niillä oli ilmeinen tilauksensa hupenevien palveluiden ja väestön työttömyyden sekä rapistuvan rakennuskannan kamppailevan lähiössä. Samankaltaisen ilmiön on huomannut myös Roivainen Helsingin Sanomien lähiökirjoittelua tarkastelevassa väitöskirjatutkimuksessaan. Roivainen kutsuu lähiöiden arkea kuvailevaa ja lähiömuisteluja hyödyntävää lehtikirjoittelua *kotiseutuistumisen diskurssiksi*, joka ilmeni kirjoittelussa 1990-luvun puolivälillä edellä käsitellyn *slummiutumisen diskurssin* rinnalla. Siinä kun kotiseutuistumisen diskurssi edusti uutta lähiöpuhunnan tapaa, oli slummiutumisen diskurssi taas suoraa jatketta ongelmakeskeiselle diskurssille, jota aiempi lähiökirjoittelu pääosin edusti. Kotiseutuistumisen diskurssia edusti muun muassa Helsingin Sanomien vuosina 1995 ja 1996 julkaisema 38-osainen kirjoitussarja *Elämää lähiössä*, joka koostui lukijoiden toimitukseen lähettämistä muisteluista helsinkiläisestä lähiöasumisesta. Kirjoitussarjassa korostuivat asukkaiden positiiviset kokemukset eikä negatiivisiin seikkoihin, kuten esimerkiksi talojen rumuuden viitattu toimittajien yllätykseksi juuri lainkaan. Keskeisenä koettiin elinolosuhteiden parantuminen moderniin keskuslämmityksellä ja kylpyhuoneella varustettuun lähiökotiin muuton myötä. Toisaalta kirjoittelu purki *myyttiä lähiöitä kansoittavista maalaisista*; lähiöön muutettiin myös Helsingin kantakaupunkialueelta. Samalla purettiin myös juurettomuuden myyttiä; lähiömuisteluissa lähiössä vietetty lapsuus ja nuoruus näyttäytyi nostalgisena ja lähiöitä muisteltiin kuin yhteisöllisinä kotikylinä, jonne muutettiin takaisin ja joissa monet kirjoittajista yhä asuivat. ¹⁶⁹

¹⁶⁸ Koulussa kuuluu myös venäjä. SK 16.11.2003.

¹⁶⁹ Roivainen 1999, 104-109.

Kirjoitussarjan tekemisen motiivina toimi Helsingin Sanomien toimittajien mukaan pyrkimys antaa vaihteeksi suunvuoro lähiön asukkaille. Kotiseutuistumiskurssin myötä lähiöiden ”toisista” tuli Roivaisen mukaan osa ”meitä” ja lähiöistä muodostui ”lähiöiden” sijaan *asuinpaikkoja ja kaupunginosia, joilla on nimi*. Toisin sanoen kotiseutuistumiskurssi osaltaan toimi apuna aiemmin samankaltaisina ja historiattomina nähtyjen lähiöiden identiteetin, ainakin julkisen sellaisen tuottamisessa. Taustalla saattoi Roivaisen mukaan vaikuttaa kaupunkisuunnittelun pyrkimykset integroida uudet, Jakomäen kaltaiset lähiöt jo olemassa olevaan Tapiolan tyyppisistä metsälähiöistä muodostuneeseen ”lähiöperheeseen” ja samalla torjua lehden lukijakunnan fragmentoituminen, jolla olisi saattanut olla vaikutuksensa myös lehden levikkiin.¹⁷⁰

Myös Linda Talve on havainnut Turun Sanomien ja Kulmakunnan Varissuokirjoittelusta asukkaiden tyytyväisyyttä korostavan puhettavan, jolle tyyppillistä on muun muassa tietynlainen kotipaikkaylpeys. Tämä ilmenee kirjoittelussa 1980-luvun alusta lähtien asukkaiden asuinpaikkaansa puolustelemissa puheenvuoroissa sekä kirjoitusten kautta välittyvästä aktiivisesta ja yhteisöllisestä toiminnasta asukkaiden kesken.¹⁷¹

Näin Sampolakirjoittelussakin on siis havaittavissa kaksi keskenään kilpailevaa diskurssia. Kirjoittelu ammentaa toisaalta menneestä rakentaen asuinalueelle historiaa ja uutta positiivisempaa identiteettiä. Toisaalla se taas luo pessimistisiä katsauksia tulevaan.

¹⁷⁰ Roivainen 1999, 104-109.

¹⁷¹ Talve 2005, 69.

6. Johtopäätökset

6.1 Sampolan lehdistökuva.

Millaisten aihealueiden yhteydessä Sampola sitten nousi Satakunnan Kansan lehtikirjoittelussa esiin? Miten Sampolan representaatio muodostui ja vuosien varrella muuttui? Kysymyksiin olen hakenut tutkielmassani vastauksia sisällönanalyysin ja diskurssianalyysin avulla, jolloin analyysissä keskeiseksi on muodostunut kirjoittelun kronologisesti etenevä teemoittelu sekä erilaisten merkityksiä muodostavien toimijoiden suhteiden tunnistaminen ja tarkastelu. Aineiston analyysissä olen pyrkinyt etenemään kronologisesti kirjoittelussa tapahtuvien muutosten havainnollistamiseksi. Ajoittain tämä on ollut kuitenkin vaikeaa teemojen osittaisen päällekkäisyyden vuoksi.

Sampolakirjoittelun ensimmäisen vaiheen, *Rakentuvan Sampolan* sisällä Sampolan representaatio rakentui tiettyä lähiörakentamisen ihannetta vasten. Sampolakuva konstruoitui toimittajien asiantuntijoihin tukeutuvissa puheissa, joissa Sampola näyttäytyi ensinnäkin merkittävänä osana kasvavaa kaupunkia. Laajempaan lähiökirjoitteluun suhteutettuna Sampolakirjoittelulla näytti olevan useita yhtymäkohtia. Sekä Talveen, Roivaisen, että oma tutkielmani seurasivat lähiökirjoittelua lähiörakentamisen alkuajoista 1970-luvulta 2000-luvulle, tosin Roivaisen väitöskirjan kohdalla aikarajaus alkoi jo 1950-luvulta ja päättyi 1990-luvun puoliväliin. Kirjoittelun samankaltaisuutta selittää mitä ilmeisimmin se tosiasia, että taustalla on vaikuttanut sama yhteiskunnallinen taustakonteksti. Lähiörakentaminen oli koko maassa 1960- ja 1970-luvulla vallalla ollut rakentamisen trendi, jonka avulla pyrittiin vastaamaan yhteiskunnan rakennemuutoksen aiheuttamaan kaupungistumiseen ja sitä seuranneeseen asutuspulaan. Samoin myös 1990-luvulla toteutetut lähiöprojektit ja niiden yhteydessä toteutettu korjausrakentaminen olivat usein valtakunnallisia projekteja.¹⁷²

Lehtikirjoittelussa havaittavien muutosten taustalla on vaikuttanut journalismissa tapahtunut kehitys asiasisältöisestä lehtikirjoittelusta kohti kuvailevampaa ja kerronnallisempaa juttutyyppeä, jossa oleellista on myös ollut entistä moninaisempi lähteiden käyttö¹⁷³. Tämä on ilmennyt Satakunnan Kansan kirjoittelussa muun muassa haastatteluja hyödyntävien reportaasien yleistymisenä sekä moninaisempien lähteiden

¹⁷² Hankonen 1994, 27 & Virtanen 2000, 53-54 & Roivainen 1999, 12.

¹⁷³ Luostarinen 2002, 22-29.

hyödyntämisenä. Niin sanottujen virallisten lähteiden lisäksi kirjoituksissa on alettu hyödyntää enenevässä määrin myös maallikkolähteinä muun muassa Sampolan asukkaita, joiden kautta asukasnäkökulman osuus Sampolan määrittelyssä on korostunut kirjoittelun toisen vaiheen eli kahden viimeisen vuosikymmenen aikana. Toisaalta taas yleisönosastolla kuuluvien asukkaiden äänien määrä oli kirjoittelun ensimmäisen vaiheen aikana huomattavasti runsaampaa. Kaikkiaan maallikkoäänät osallistuivat Sampolakirjoitteluun ja Sampolan lehdistökuvan määrittelyyn ensimmäisen vaiheen aikana 20:ssä, ja toisen vaiheen aikana 18:ssä kirjoituksessa. Näistä 17 oli yleisönosastonkirjoituksia ja 21 varsinaisen lehtikirjoituksen yhteydessä haastatteluna tai viittauksena esiin tulleita ääniä. Kirjoittelun vaiheiden kesken kirjoitustyypit jakautuivat niin, että ensimmäisen vaiheen maallikkoäänistä 11 oli yleisönosastolla julkaistuja ja 9 varsinaisen lehtikirjoituksen yhteydessä. Toisen vaiheen aikana samat luvut olivat 6 ja 12.¹⁷⁴

Kirjoitustyyppinä yleisönosastonkirjoituksen voi asukkaan äänen kuulumisen kannalta ajatella olevan omaehtoisempi, joskin monessa tapauksessa yleisönosastonkirjoitusten saattoi tulkita olevan suoraa reagointia lehdessä julkaistuihin varsinaisiin kirjoituksiin. Näin tapahtui esimerkiksi vuoden 1978 pienteollisuuden rakennussuunnitelmista uutisoivan lehtikirjoituksen tapauksessa. Reagointi saattoi tosin olla myös epäsuorempaa, esimerkiksi kirjoittelun toisen vaiheen aikana julkaistut, Sampolaa puolustelevat yleisönosastonkirjoitukset voi nähdä reagointina yleiselle negatiivisävyiseksi koetulle Sampolakirjoittelulle. Negatiivissävyisellä tarkoitan sitä, että Sampola nousi kirjoittelun toisen vaiheen aikana esiin enimmäkseen negatiivisiksi miellettyjen aiheiden, kuten rapistuvasta rakennuskannasta ja työttömyydestä kielivistä lähiöprojekteista ja köyhtyvistä palvelutarjonnasta kertovien lehtikirjoitusten myötä. Toisaalta myös yleisönosastolla julkaistiin Sampolaa negatiivisesti kuvailevia kirjoituksia. Näiden voi myös ajatella olevan eräänlaisia toisintoja varsinaisessa kirjoittelussa ilmenevästä kaksijakoisesta kuvauksesta Sampolasta karkeasti jaotellen hyvänä ja huonona asuinalueena.

Mikäli asukkaan äänen katsotaan saavan enemmän painoarvoa varsinaisen lehtikirjoituksen yhteydessä, voi asukkaiden äänenpainon sanoa kasvaneen Sampolan

¹⁷⁴ Katso taulukko 3 s. 41.

lehdistökuvan määrittelyssä kirjoittelun toisen vaiheen aikana. Samalla näennäinen vastakkainasettelu lehden ja sen yleisön välillä on loiventunut. Sampolan asukas ei enää näyttäyty kotoa käsin mielipiteitä ja vastineita lehden uutisaiheisiin esittävänä tahona, vaan muodostuu todistajanomaiseksi osaksi lehden tuottamaa kuvausta. Edelleen asukas kuitenkin näyttäytyy asumiskokemusta välittävänä osapuolena, kun taas esimerkiksi korjausrakentamista ja muissa Sampolan kehittämistä käsittelevissä kirjoituksissa kuuluvat lähes yksinomaan asiantuntijääänet. Asukkaan tehtäväksi muodostuu niin sanotun tavallisen ihmisen, asukkaan kokemuksen välittäminen asuinympäristöstään.

Miten tämä on sitten vaikuttanut Sampolan kuvaukseen? Kirjoittelun ensimmäisen vaiheen aikana Sampola näyttäytyi Satakunnan Kansan kirjoittelussa vielä rakentuvana asuinalueena. Lehden varsinainen kirjoittelu oli pitkälti uutispainotteista, niin sanottuihin virallisiin ja asiantuntijalähteisiin nojautuvaa. Sampola näyttäytyi rakennusprojektina, jolla oli tärkeä tehtävänsä kasvavan kaupungin asuntotuotannossa. Kokemus Sampolasta asuinpaikkana näytti tulevan jostakin lehden ulkopuolelta, yleisönosastolla julkaistuista kirjoituksista. Näissä korostui huoli asuinalueen tulevaisuudesta, joka linkittyi toisinaan lehdessä uutisoituihin rakennussuunnitelmiin. Yhteistä kirjoitustyypeille oli niiden taustalla vaikuttava lähiön ihanne, jolle kummatkin tavallaan rakentuivat. Tämä näkyy esimerkiksi asukkaiden tuottamien kirjoitusten sisältämissä viittauksista lupauksiin siitä, minkälaiseksi asuinympäristöksi rakenteilla olevan lähiön oletetaan kehittyvän. Sampolakuvaa rakennetaan myös kaupunki-maaseutu-vastakkainasettelun kautta. Sampola yhteisönä taas rakentuu pääasiassa erilaisia konfliktitilanteita vasten, joita edustavat esimerkiksi anniskeluravintola- sekä pienteollisuusalue-suunnitelmat.

Sampolakirjoittelun toisen vaiheen *Kamppailevan Sampolan* piirissä rakentuvan Sampolakuvan taustakontekstina oli 1990-luvun alkupuolelta lähtien vaikuttanut lama-aika. Satakunnan Kansan kirjoittelussa Sampola näyttäytyi rapistuvan rakennuskannan, työttömyyden ja köyhtyvän palvelutason kanssa kamppailevana asuinalueena. Lähiöuudistusprojektien korjausrakentamisprojektien yhteydessä Sampola määrittyi toimittajien ja projektityöntekijöiden puheissa oman aikansa rakentamisen ihannetta edustavaksi lähiöksi, jonka puitteet eivät enää vastanneet nykyajan tarpeita. Myös lähiöasukkaat määrittyivät kehittyvän yhteiskunnan kelkasta pudonneiksi passiivisiksi työttömiksi. Uuden kehityksen merkinä näyttäytyi Sampolan läheisyyteen

vuosituhannen vaihteessa nouseva automarket Prisma, nykyinen Itä-Keskus, jonka koettiin uhkaavan lähiön elinvoimaa asettamalla lähiökaupat epäreiluun kilpailuasemaan. Näistä lähtökohdista tarkasteltuna 2000-luvun alkupuolelta lähtien ilmenevä, Sampolan identiteettiä asuinalueen historiaa vasten rakentava kirjoittelu olikin perusteltua. Tässä osaansa näytteli myös asuinalueen huonoa mainetta kumoava kirjoittelu.

Yhteenvedon voidaan vielä todeta Sampolakirjoittelun jakaantuvan kahteen tematiikaltaan eriävään ajalliseen vaiheeseen, rakentuvaan ja kamppailevaan Sampolaan, joista ensimmäistä luonnehtii kuvaus Sampolasta rakentuvana kaupunginosana, modernin kaupungin symbolina sekä osana kasvavaa kaupunkia. Kirjoittelun jälkimmäisessä vaiheessa taas Sampola näyttäytyy rapistuvan rakennuskannan, työttömyyden ja köyhtyvän palvelutarjonnan kanssa kamppaileva asuinalue. Muuhun lähiökirjoitteluun suhteutettuna Sampokirjoittelulla on useita yhtymäkohtia, joita käsitelen vielä seuraavassa alaluvussa 6.2.

6.2 Sampolakirjoittelu suhteuttuna laajempaan lähiökirjoitteluun

Yksi tutkielmani tavoitteista oli selvittää miten Satakunnan Kansan tuottama Sampolan representaatio suhteutuu laajempaan kehukseensä, jonka katson muodostuvan sekä Talveen, että erityisesti Roivaisen tarkasteleman lähiökirjoittelun kautta. Kuten jo edellisessä alaluvussa 6.1 totesin, Sampolakirjoittelussa oli havaittavissa useita samankaltaisuuksia laajempaan lähiökirjoitteluun, joka selittyy osin yhteneväisellä taustakontekstilla sekä muutoksilla journalistisissa käytännöissä. Taustakontekstin myötä lähiöt on nostettu esiin sekä Sampola-, Varissuo-, että niin sanotun yleisen lähiökirjoittelun kohdalla samojen aihepiirien, kuten asuinalueiden rakentamisen ja myöhemmän korjausrakentamisen yhteydessä. Journalistiset muutokset ovat tuoneet lehtikirjoitteluun moninaisemmat lähdekäytännöt, joiden myötä kirjoittelu on muuttunut kerronnallisemmaksi ja moniäänisemmäksi. Asiantuntijalähteiden rinnalla on alettu hyödyntää lisäksi maallikkoääniä. Talveen ja Roivaisen tutkimuksissa lähdekäytäntöihin ei kuitenkaan kiinnitetty erikseen huomiota, mutta huomioin sen silti mahdollisesti taustalla vaikuttaneena seikkana, joka voi osaltaan selittää kirjoittelun samankaltaisuutta.

Talveen työhön suhteutettuna Varissuo otettiin monin paikoin esille samanlaisten

aihepiirien yhteydessä kuin Sampola. Talveen Varissuokirjoittelusta erittelemiä teemoja oli kaikkiaan kahdeksan; 1) suunnittelu, kaavoitus ja rakentaminen, 2) palvelut, 3) harrastusmahdollisuudet, 4) onnettomuudet, häirintä ja rikokset, 5) tapahtumat ja hankkeet, 6) alueen kehittäminen ja maine, 7) ulkomaalaiset, 8) muut. Lisäksi erilaisina teemojen sisällä ilmenevinä kirjoittelun sävyinä Talve erotteli seuraavat; 1) kaupungin painolasti, 2) tyytyväisten asukkaiden Varissuo, 3) aktiivisuus, 4) monipuolisuus ja 5) ongelmalähiö. Teemoittelussa on havaittavissa useita yhteneväisyyksiä Sampolakirjoittelun teemoitteluun, vaikkakin niiden nimeämisessä ja jaottelussa on eroavaisuuksia. Esimerkiksi Varissuokirjoittelun kohdalla palvelut ja harrastusmahdollisuudet on eroteltu omiksi teemoikseen, kun taas omassa työssäni harrastusmahdollisuudet -jotka Sampolakirjoittelussa määrittyivät ulkoilupalveluiksi- ovat osa palvelut-teemaa.¹⁷⁵

Sampolakirjoittelun merkittävimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja muuhun lähiökirjoitteluun olen jo tuonut esiin luvussa 5(viisi). Tällaisia olivat muun muassa Talveen erittelemän teeman 1(yksi), suunnittelu, kaavoitus ja rakentaminen yhteydessä ilmenevä *kaupungin painolasti*-sävy, joka kuvasi Varissuota alituisen kaupungin varoja kuluttavana rakennusprojektina. Tämä näkyi kirjoittelussa muun muassa rakennustöistä aiheutuvista kuluista raportoimisena. Myös Sampolakirjoittelun kohdalla rakentamisen rahoitus ja siihen käytetyt varat painoittuivat Sampolan varhaista rakentamista käsittelevissä kirjoituksissa. Sampolakirjoittelun kohdalla tulkitsin sillä kuitenkin halutun korostaa rakennustöiden mittavuutta ja kaupungin sekä muiden rahoittajatahojen pyrkimyksiä vastata kaupungissa vallitsevaan asuntopulaan.

Alaluvussa 5.2.4 esille tuli myös Sampolan historiaa ja identiteettiä rakentavan lehtikirjoittelun yhteneväisyys Talveen *tyytyväisten asukkaiden Varissuoksi* nimeämään, tiettyä kotipaikkaylpeyttä ilmentävään kirjoittelun sävyyn, joka korosti esimerkiksi asuinalueen palvelujen runsautta monista muista epäkohdista huolimatta. Sävy ilmeni Talveen erittelemien teemojen 2(kaksi); palvelut sekä lisäksi teeman kuusi(6);alueen kehittäminen ja maine yhteydessä. Näiden teemojen kohdalla kirjoittelu seuraili Sampolakirjoittelunkin kohdalla havaittua ”kaavaa”; palvelukirjoittelua leimasi alussa *kovat palvelupaineet ja jatkuva varustelu*, joka myöhemmin muuttui *palveluiden*

¹⁷⁵ Talve 2005, 40, 68-71.

runsauden ja monipuolisen palvelutason ylläpitämisen suuntaan. Kehittämisen ja maineen teeman sisällä taas tyytyväisyys ilmeni puolustuspuheenvuoroina huonomaiselle asuinalueelle. Sampolakirjoittelun kohdalla olen tulkinut samankaltaisen puolusteleavan sävyn esiin tuomisella halutun rakentaa kuvaa Sampolasta turvallisena asuinalueena. Tämä on tapahtunut turvallisuutta luoviin asiantuntijälähteisiin kuten poliisiin ja Sampolan asukkaisiin sekä näiden väliseen suhteeseen tukeutuen. Myös Varissuokirjoittelun kohdalla alueen maineesta keskustellaan lehtien palstoilla Varissuon korttelipoliisin sekä alueen asukkaiden kanssa.

176

Suhteutettuna Talveen tutkimustyöhön huomionarvoista on vielä, että Sampolakirjoittelussa ei esiinny lainkaan Varissuokirjoittelussa ilmenevää teemaa *ulkomaalaiset*. Syynä saattaa olla se, että Porissa ulkomaalaisia, joilla ilmeisesti viitataan maahanmuuttajiin on huomattavasti vähemmän kuin suuremmissa suomalaisissa kaupungeissa, kuten Turussa. Vuonna 2012 ulkomaan kansalaisia oli koko Porin alueella 1255 henkilöä eli 1,5% koko kaupungin väestöstä, Turussa vastaavan prosenttiosuuden ollessa jopa 8%. Turun Varissuolle pakolaisia alkoi saapua jo 1980-luvun loppupuolella ja nykyisin ulkomaalaiset edustavat huomattavaa osaa alueen väestöstä. Varissuokirjoittelussa *ulkomaalaiset*-teema alkoi esiintyä jo vuoden 1987 jälkeen ja muodosti lopulta kaikkiaan 6% Turun Sanomien ja 2% Kulmakunnan Varissuokirjoittelusta. Kirjoittelu ei silti Talven mukaan Varissuon kohdallakaan ollut kovin mittavaa, mutta muodostaa silti huomattavan eron Sampolakirjoitteluun nähden, jonka tapauksessa ainoastaan yhdessä artikkelissa *Koulussa kuuluu myös venäjä* vuodelta 2003 asuinalueen ulkomaalaiset nousivat osaksi kirjoittelua. Kirjoituksessa Sampolassa kerrotaan olevan jo jonkin verran maahanmuuttajaperheitä ja suhtautumisen heihin olleen ennakkoluulotonta.¹⁷⁷

Koska tutkielmani aineisto ei sisältänyt ollenkaan rikosilmoituksia, poikkeaa se Varissuokirjoittelusta myös näiltä osin. Sampolakirjoittelun kohdalla rikollisuutta koskeva kirjoittelu linkittyi vahvasti jo edellä läpi käytyyn mainekirjoitteluun, jonka

¹⁷⁶ Talve 2005, 69.

¹⁷⁷”Tunnuslukuja Porista” Porin kaupungin www-sivusto. Viitattu 15.4.2013. <http://www.pori.fi/pori-info/tilastot.html> & Internetin vapaan tietosanakirja Wikipedian www-sivusto. Viitattu 15.4.2013. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Turku#V.C3.A4est.C3.B6> & Talve 2005, 66 & Koulussa kuuluu myös venäjä. SK 16.11.2003.

yhteydessä asuinalueella tapahtunut rikollisuus esitettiin pääosin joko huonon maineen jälkeensä jättäneenä menneenä asiantilana tai toisaalta yhä olemassa olevana ongelmana, joka kuitenkin tuotiin esiin kirjoittelussa hyvin vähättelevään sävyyn.

Varissuokirjoittelu erosi Sampolakirjoittelusta myös siinä, että Talveen tutkielman lähdeaineistona toimi Turun Sanomien ohella varissuolaisten oma lähiölehti *Kulmakunta*, jonka johdosta sen kohdalla painottui voimakkaammin asukasnäkökulma sekä kahden eri lehden välille muotoutuva vertailuasetelma. Kulmakunta-lehdellä oli oma merkittävä osuutensa joidenkin Varissuokirjoittelusta eroteltujen kirjoittelun sävyjen ja teemojen muodostumisessa, eikä näiden kohdalla yhtymäkohtia Sampolakirjoitteluun juuri ole. Esimerkiksi Talveen erottelema teema 5(viisi); Tapahtumat ja hankkeet esiintyi ainakin tapahtumien osalta pääosin Kulmakunnan kirjoittelussa, kuten myös sitä leimaava asukastoimintaan liittyvä kirjoittelun sävy *aktiivisuus*.¹⁷⁸

Roivaisen väitöskirjatutkimuksessa lähiökirjoittelu jakautuu ensinnäkin aikavälille 1955-1967 sijoittuvaan Helsingin Sanomien vanhaan *Uljas, uusi maailma* -lähiökirjoitteluun sekä pääaineiston muodostamaan, välille 1968-1993 sijoittuvaan *Ongelmalähiö*-lähiökirjoitteluun. Vanhempi lähiökirjoittelun jakautuu kolmeen kronologisesti jäsenyvään teemaan; *uusi integroituu vanhaan, aluerakentaminen alkaa* sekä *lähiö arkipäiväistyy*. Uudemmasta kirjoittelusta Roivainen on taas erottanut kolme dramaattista kokonaisuutta, *lähiö fyysisenä, sosiaalisena ja toiminnallisena* kategoriana ja edelleen näiden sisällä ilmeneviin alateemoihin. Näiden sisällä lehtikirjoittelun konstruoima lähiö kategorisoituu ongelmaksi kolmen eri näkökulman; lähiöongelmia kuvaavan ja diagnostisoivan kirjoittelun, ratkaisuvaihtoehtoja konstruoivan kirjoittelun sekä tutkimuskuvauksiin ja asukkaiden kannanottoja painottuvan kirjoittelun kautta.¹⁷⁹

Roivaisen väitöskirjatutkimuksessa korostuu selvästi ongelmakeskeinen lähiökuvaus, joka alkaa ottaa valtaa lehtikirjoittelussa *Ongelmalähiö*-kirjoittelussa. Roivaisen mukaan Helsingin Sanomien lähiökirjoittelussa tapahtuu dramaattinen käänne 1960-luvun lopulla jolloin *arkiseksi muuttuneeseen lähiökirjoitteluun alkaa ilmestyä ongelmakeskeistä kategorisaatiota*. Myös Sampolakirjoittelun kohdalla toisen vaiheen

¹⁷⁸ Talve 2005, 34.

¹⁷⁹ Roivainen 1999, 56-57, 130.

kirjoittelua tuntuu hallitsevan asuinalueen epäkohtiin keskittyvät aiheet. Muutokseen ei kuitenkaan liity Roivaisen kuvailemaa dramatiikkaa tai nopeaa käännettä, vaan Sampolakirjoittelu pikemminkin tyrehtyy hiljalleen asuinalueen rakennustöiden valmistuttua ja tekee paluun 1990-luvun lähiöuudistusprojektikirjoittelun muodossa. Seuraava muutos tapahtuu sekin hiljalleen, kun kirjoitteluun alkaa 2000-luvun alusta lähtien ilmestyä Sampolan historiaa ja identiteettiä rakentavia asukashaastatteluja hyödyntäviä reportaaseja. Myös Roivaisen tarkasteleman lehtikirjoittelun kohdalla vallitsevan ongelmadiskurssin rinnalle ilmestyy 1990-luvun puolivälissä uusi, identiteettiä rakentava kuvaustapa, lähiön kotiseutuistumisen diskurssi, jonka myötä lähiöistä muodostuu anomisten ongelmalähiöiden sijaan kotiseutuja.¹⁸⁰

Vaikka Sampolakirjoittelu tuntuu ”seurailevan” sekä Varissuo-, että yleisessä lähiökirjoittelussa havaittavia vaiheita, huomattavaa on kuitenkin eriävä ajoittuminen. Tämä selittyy osittain sillä, että Sampolan rakentaminen ja näin ollen myös Sampolaa koskeva lehtikirjoittelu alkoi myöhempään kuin Talveen ja Roivaisen aineiston kuvailemia lähiöitä koskeva kirjoittelu. Kirjoittelun kuvaamien ilmiöiden taustakonteksti oli silti ainakin osittain sama; yhteiskunnan rakennemuutos, kaupungistaminen ja lähiörakentaminen sekä 1990-luvun lama-aika, työttömyys ja lähiöuudistusprojektit olivat valtakunnallisia ilmiöitä. Osittain samankaltaisuus voi selittyä myös lehtikirjoittelun intertekstuaalisuudella eli tekstien rakentumisena suhteessa aiempiin sekä rinnalla eläviin sanomalehtiteksteihin¹⁸¹.

Vaikka tutkielmani tarkoituksena ei ole ollut todentaa tiettyä hypoteesia, esimerkiksi Sampolakirjoittelun samankaltaisuutta Talveen tai Roivaisen tutkimuksiin nähden, on samankaltaisuus kuitenkin väistämättä yksi keskeisimmistä tutkimustuloksista. Ennen kaikkea pyrkimyksenäni on ollut kuitenkin tarkastella Sampolan lehdistökuvaa omana ainutlaatuisena kokonaisuutenaan. Tutkielmani tavoitteena on näin osaltaan olla mukana lähiöiden tulevaisuutta edistävän positiivisemmän mielikuvan muodostamisessa. Tätä tavoitetta tutkielmani palvelee tuottamalla tietoa siitä miten lehden konstruoimat mielikuvat muodostuvat, tässä tapauksessa Sampolan lehdistökuva Satakunnan Kansan konstruoimana. Prosessia olen pyrkinyt avaamaan tarkastelemalla sanomalehden viestinnälle ominaisia käytäntöjä, joista keskeiseksi on muodostunut muun muassa

¹⁸⁰ Roivainen 1999, 111, 106.

¹⁸¹ Pietikäinen, Mäntynen 2009, 116-117.

erilaisten lähteiden hyödyntäminen ja esiin tuominen teksteissä. Lähteitä olen käsitellyt Sampolakirjoittelun osallistujaryhminä, joiden välisessä vuorovaikutuksessa Sampolakuvaus on rakentunut.

LÄHDELUETTELO

1. Tutkimusaineisto

Satakunnan Kansa (SK), Pori 1972-1980, 1987-2004 sekä otanta vuosilta 1982, 1984, 1986, 2006, 2008 ja 2010. Aineisto on tekijän hallussa.

2. Tutkimuskirjallisuus

Eppu Normaali-bändin www-sivusto <http://www.eppunormaali.fi/?discografia=akuntehdas> Viitattu 21.4.2013.

Fairclough, Norman: *Miten media puhuu*. Vastapaino, Tampere, 1997.

Ahponen, Pirkko-Liisa & Järvelä, Marja: *Maalta kaupunkiin, pientilalta tehtaaseen. Tehdastyöläisen elämäntavan muutos*. WSOY, Porvoo; Hki; Juva, 1983.

Alasuutari Pertti & Siltari Jorma: *Miehisen vapauden valtakunta: Tutkimus lähiöravintolan tikkakulttuurista*. Tampere, Tampereen yliopisto, 1983.

Hall, Stuart: *Representation: cultural representations and signifying practices*. SAGE Publications, London, 1997.

Hankonen, Johanna: *Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta: suunnittelujärjestelmän läpimurto suomalaisten asuntoalueiden rakentumisessa 1960-luvulla*. Gaudeamus, Helsinki, 1994.

Hurme, Riitta: *Suomalainen lähiö Tapiolasta Pihlajamäkeen*. Societas scientiarum Fennica: Tiedekirja, Helsinki, 1991.

Häyrynen, Maunu: Maisemantutkijan kotiseutu. Granö, Päivi Suominen, Jaakko & Tuomi-Nikula, Outi (toim.): *Koti, kaiho, paikko, muutos*. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja IV, Pori, 2004.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen Eero: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino, Tampere 2004.

Jussila Veera: *Kuuminta nyt: lähiö*. Ylioppilaslehti 20.2.2012. (Viitattu 10.12.2012.) Saatavissa <http://ylioppilaslehti.fi/2012/02/kuuminta-nyt-lahio/>

Juvonen, Anu: *Lähiöoksennus*. Minerva, Juva, 2013.

Jyrkiäinen Jyrki: Sanomalehdistö. Nordstreng, Kaarle & Wiio, A. Osmo (toim.): *Suomen mediamaisema*. Vastapaino, Tampere, 2012.

Kalevalainen perinne elää Porissa. Satakunnan viikko 29.2.2004.

Karvonen, Erkki: *Elämää mielikuvayhteiskunnassa. Imago ja maine menestystekijöinä myöhäismodernissa maailmassa*. Gaudeamus, Tampere, 1999.

Kivioja, Raimo: *Metallinkylä. Kylä ”kummun” kainalossa*. Metallinkylän pienkiinteistöyhdistys, Pori 2001.

Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri: *Johdanto: Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Toim. Knuuttila, Tarja & Lehtinen, Aki Petteri. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki, 2010.

Koivuniemi, Jussi: *Joen rytmissä. Porin kaupungin historia 1940-2000*. Porin kaupunki, Pori 2004

Kopomaa, Timo: *Lähiö 2.0 –utopiaa ja totta*. Kirja kerrallaan, Helsinki, 2011.

Kortteinen, Matti: *Lähiö. Tutkimus elämäntapojen muutoksesta*. Otava, Helsinki, 1982.

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman aineistokokoelma, Pori. ”Asukkaita kuulemassa- asukasosallistamisen välineitä”-kurssin yhteydessä kerätty haastatteluaineisto, kevät 2011.

Laitinen Jaana: Lähiölasten arki jää piiloon vanhemmilta. Helsingin Sanomat 28.1.2013. Saatavissa

<http://www.hs.fi/i ihmiset/L%C4%hi%C3%A4%20lasten+arki+j%C3%A4%20piiloon+vanhemmilta/a1359267220160> 5.3.2013.

Leffatykin www-sivu: <http://www.leffatykki.com/elokuvat/nousukausi> 20.12.2012.

Leffatykin www-sivu: <http://www.leffatykki.com/elokuva/taalta-tullaan-elama> 27.3.2013.

Lehto, Kimmo: *Voiko pelon kaduilla harrastaa vihersuunnittelua?* Porin Sanomat (verkkolehti). 2008 21.9.2008 (viitattu 15.12.2008). Saatavissa <http://porinsanomat.netpaper.fi/12648>

Lehtonen, Mikko: *Merkitysten maailma*. Vastapaino, Tampere, 2000.

Leppoisa lähiö-tutkimushankkeen blogisivusto: <http://blogs.helsinki.fi/leppoisalahio/> 4.12.2012

Luostarinen, Heikki: *Moneksi muuttuva journalismi*. 2002 <https://www12.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/yht/luostarinen.pdf>

Perelman, Chaïm; *Retoriikan valtakunta*. Vastapaino, Tampere, 1996.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne: *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino, Tampere, 2009.

Roivainen, Irene: *Sokeripala metsän keskellä. Lähiö sanomalehden konstruktiona*. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki, 1999.

Saarikangas, Kirsi: Merkityksellinen tila: lähiöasuminen arkkitehtuurin, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena. Syrjämaa, Taina & Tunturi, Janne (toim): *Eletty ja muistettu tila*. SKS, Helsinki 2002.

Saarikangas, Kirsi: *Eletyt tilat ja sukupuoli. Asukkaiden ja ympäristön kulttuurisia kohtaamisia*. Toim. Saarikangas, Kirsi. SKS, Helsinki, 2006.

Seppänen, Janne: *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvan tulkitsijalle*. Vastapaino, Tampere, 2005.

Sumiala, Johanna: *Median rituaalit. Johdatus media-antropologiaan*. Vastapaino, Tampere, 2010.

Talve, Linda: *Varissuo ei ole enää kirosana. Varissuon lähiön lehdistökuva ja sen muutokset 1975-2005*. Maantieteen pro gradu-tutkielma, Turun yliopisto, 2005.

Talve, Linda: ”Varissuo ei ole enää kirosana”. Varissuo lehtien sivuilla vuosina 1975-2005. Rasinkangas, Jarkko & Laitinen, Marjukka (toim.): *Varissuon 30 vuotta - tavoitteista todeksi*. Kirja-Aurora, Turku, 2006.

Tella, Katri: Kiinnekohdia porilaisessa lähiömaisemassa. Uusi-Seppä Niina (toim.): *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna*. Pori, Satakunnan Museo, 2012.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi, Helsinki, 2009.

Varis, Olli: Pelon korttelit. Iltalehti (verkkolehti). 20.8.2008 (viitattu 15.12.2008). Saatavissa http://www.iltalehti.fi/uutiset/200808208134483_uu.shtml

Virtanen, Anne: *Tilasta paikkaan, estetiikasta ekologiaan. Maantieteellisiä tulkintoja eletystä kaupungista*. Turun yliopisto, Turku, 2000

Westö, Kjell: *Älä käy yöhön yksin*. Otava, 2009.

Ympäristöministeriön www-sivu:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=398858&lan=fi> 10.12.2012.

LIITE 1

Tutkimusaineiston koodaus.

Lyhenteet

u= uutinen r = reportaasi ylo= yleisönosastonkirjoitus

tja = toimittaja as.t. = asiantuntija m. = maallikko

S = sivuosa P= pääosa (Sampolalla)

kokemus as. = kokemus asuinympäristöstä

Koodit on kirjattu muotoon päivämäärä, vuosi, juttutyyppi, otsikko, teema ja alateema, lehtijutun osallistujat sekä (Sampolan) sivu- tai pääosa, esim. **xx.xx.-**

xx/a/otsikko/rakentaminen; korjausrakentaminen/tja, as.t

1974

1. 11.1.-74/u/Pientaloissa 242, kerrostaloissa 657./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. S
2. 11.1.-74/u/Pian uusia lisää./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja., as.t. S
3. 14.1.-74/ylo/Sampola on lapsiystävällinen./kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P

1975

4. 23.1.-75/u/Porin asuntotuotannon erityistavoitteet./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja., as.t. S
5. 22.3.-75/u/Puolikunnallinen asuntotuotanto alkaa Porissa./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja., as.t. S
6. 3.4.75/u/Useita uusia puistoja Porin asuntoalueille./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja., as.t. S
7. 11.4.-75/u/Porin kouluissa ensi syksynä noin 1. 300 ensiluokkalaista./palvelut; puuttuvat palvelut/tja., as.t.
8. 12.4.-75/ylo/Alue ystävälliseksi lapsille./kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P
9. 15.4.-75/u/Porin KH: Sampolan palvelukeskus Oy rakentamaan monitoimitaloa./rakentaminen;varhainen rakentaminen & palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P
10. 29.7.-75/u/Porissa tarvittaisiin noin 180 uutta opetustilaa vuosina 1976-81/ralentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. S
11. 13.8.-75/u/Toinen peruskouluvuosi alkaa./ palvelut; puuttuvat palvelut/tja. S

12. 19.8.-75/u/Maankäytöstä oma ohjelma Porin 5-vuotisbudjettiin./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. S
13. 29.7.-75/u/Rakentamishalua riittää, mutta rahoitus tiukalla./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja., maall., as.t. S
14. 11.9.19-75/u/Sampola kasvaa Porin kaupunginosista nopeimmin./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. P
15. 18.10.-75/u/Uusia päiväkoteja suunnitellaan Porissa./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja., as.t. S
16. 28.10.-75/u/Kaukolämpöä Sampolaan; Sampolaan aluksi kaksi siirrettävää lämpökeskusta./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja., as.t. P
17. 13.12.19-75/u/Työsuhdeasuntoja Sampolaan./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. P

1976

18. 23.10.-76/r/Viljelijä kaupungin jaloissa.; Maanviljelystä kaupungissa./rakentaminen; varhainen rakentaminen, kokemus as.; muu/tja.,m., P

1978

19. 2.2.-78/ylo/On asiaa: Asumisesta Sampolassa./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.;muu/m. P
20. 3.2.-78/ylo/On asiaa: Vastine vielä onnelliselle./ palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; muu/m. P
21. 4.2.-78/u/Pori saa uusia puistoja.; Uusia puistoja Poriin miljoonalla markalla./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja., ast. S
22. 8.2.-78/u/Teollisuustontteja Porin Sampolaan/rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. P
23. 11.2.-78/ylo/Asumisesta Sampolassa./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P
24. 13.2.-78/ylo/Sampolan pienteollisuus./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.: lapsiystävällisyys/m. P
25. 19.2.-78/ylo/Sampolan tulevaisuus./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut: puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P
26. 24.2.-78/r/Sampolan asukkaat vihaisia: Asuntoalueen kylkeen ei pienteollisuutta./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.;

lapsiystävällisyys/tja., m., as.t. P

27. 13.6.-78/u/Kaupunki rahoittaa 116:tta uutta asuntoa – Sampolaan kaksi vuokrataloa./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. P

28. 12.12.-79/ylo/Ei anniskelua Sampolaan./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P

29. 15.12.19-79 /ylo/Sampolan anniskelusta./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P

1980S

30. 8.1.-80/u/Lasten vapaa-ajasta keskustellaan Itä-Porissa./kokemus as.; lapsiystävällisyys/tja. S

31. 4.2.-80/u/Sampolan palvelukeskus laajenee./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

32. 21.2.-80/u/Koulukierroskaan ei auttanut./palvelut; puuttuvat palvelut/tja. S

33. 22.2.-80/u/Sampolaan leikkikenttä 1981 ja päiväkotia 1982./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

34. 1.3.-80/u/Uusia vuokra-asuntoja Porin Sampolaan./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. P

35. 4.3.-80/u/Sampolaan palveluja./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

36. 7.3.-80/u/Porissa yli 900 tulokasta./palvelut; puuttuvat palvelut/tja., as.t. S

37. 10.3.-80/ylo/Sampola viihtyisäksi./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/m P

38. 13.3.-80 /t/Ala-asteen koulu pulmana Sampolassa./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; muu/ tja., as.t., m. P

39. 22.3.-80/ylo/Ei Sampolaan anniskeluravintolaa./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P

40. 31.3.-80/u/Lapsen vuoden toimikunta: korttelipoliisi Sampolaan./palvelut; puuttuvat palvelut, kokemus as.; lapsiystävällisyys/tja. P

41. 23.4.-80/u/Sampolan rakentamisen loppusuora hämmöittää./rakentaminen, palvelut; varhainen rakentaminen, puuttuvat palvelut/tja., as.t. P

42. 29.4.-80/u/Sampola saa ala-asteen./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

43. 13.5.-80/u/Sampolan palvelukeskuksen kolmas vaihe rakenteille./ rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/ tja. P

44. 14.5.-80/u/Kuntokeskus Itä-Poriin./ rakentaminen; varhainen rakentaminen,

palvelut; puuttuvat palvelut/tja., m., as.t. S

45. 14.5.-80/r/Vastuuntuntoa koululaisille/muu/tja., as.t. S

46. 3.6.-80/u/Pori rahoittaa asuntotuotantoa 3 milj. markalla./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. S

47. 3.6.-80/u/Kaksi päiväkotia Poriin ensi vuonna./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. S

48. 17.6.-80/u/Toinen päiväkoti Sampolaan./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

49. 28.6.-80/u/Sampolan vanhustentaloon etsitään ateriapalvelua./palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

50. 1.7.-80, Koiviston vanhainkoti kahdessa vaiheessa./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

51. 21.7.-80/r/Tältä näyttää tulla Poriin./muu/tja. S

52. 12.8.-80/Huonetilaohjelma hyväksyttiin – Porin Koiviston uuteen vanhainkotiin tiloja 120 vanhukselle./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

53. 12.8.-80/u/Mittavia koulurakennustöitä Porissa lähivuosina./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. S

54. 22.10.-80/u/Itä-Porin ylästeen uusi koulu valmis vihkiäisiin./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

1982

55. 3.2.-82/ylo/On asiaa: Sampolan yhteydet./palvelut: puuttuvat palvelut/as.t. P

56. 13.2.-82/u/Porin Koivisto-rintamat./vaalit/tja. S

57. 1.2.-82/ylo/On asiaa: Sampolan jääkiekkokaukalo./ kokemus as.; lapsiystävällisyys/as.t. P

58. 23.2.-82/r/Useita parannuksia luvassa. Ilmansuojelu edistyy lupaavasti suurten saastepäästöjen Porissa./kokemus as; lapsiystävällisyys/tja., m., as.t. P

59. 24.10.-82/u/Poriin uusi yleiskaava ensi keväänä./rakentaminen; varhainen rakentaminen/ tja., as.t. S

1984

60. 1.10.-84/r/Porin päivä sai liikkeelle kymmeniä tuhansia ihmisiä; Taikurinhattu vetovoimaisin kohde Porin päivänä/muu/tja., m. S

61. 1.10.-84/r/Se pyörii jo. Kuvaruutulehti aloitti Sampolassa./palvelut; muu/tja., m. P

62. 7.10.-84/ylo/Taikurinhattu./kokemus as.; lapsiystävällisyys, palvelut; puuttuvat palvelut/m. S

63. 16.10.-84/u/Lähes 40 miljoonan hanke Porissa. Koiviston vanhainkodin töihin vuodenvaihteessa./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

64. 30.10.-84/u/Valtuusto hyväksyi Koiviston vanhainkodin piirustukset./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

1986

65. 4.2.-86/u/Porin toimintasuunnitelmaa puitiin yöhön. Koiviston vanhainkodin aloituspäätös tiukassa./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

66. 26.6.-86/u/Koiviston vanhainkodin tekoon elokuussa./rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja. P

67. 7.10.-86/u/Vanhusten viikolla Porissa. Koiviston vanhainkodin peruskivi muurattiin./rakentaminen; varhainen rakentaminen, palvelut; puuttuvat palvelut /tja., as.t. P

68. 15.10.-86/u/Pienistä vuokra-asunnoista jatkuvasti puute Porissa./muu/tja., as.t. S

1988

69. 19.2.-88/u/Sampolan ala-asteelle myös 3.luokka./palvelut; puuttuvat palvelut/tja. P

70. 22.6.-88/u/Sampolan ja rautatien välialue rakentamiseen./rakentaminen; varhainen rakentaminen/ tja. P

71. 4.10.-88/u/Tutkimukset sanelevat. Joukkoliikennettä joudutaan karsimaan edelleen Porissa./palvelut; katoavat palvelut/tja., as.t. S

72. 20.10.-88/u/Sampolalaisille mutka matkaan. Tasoristeys suljetaan Porissa./palvelut; katoavat palvelut/tja., P

73. 21.10.-88/u/Porin alikulkutie vihdoin valmis./rakentaminen; muu/tja. P

74. 21.10.-88/u/Punaväri haalistunut Porissa./vaalit/tja. S

75. 21.10.-88/ylo/Koirakuri Sampolaan /kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P

76. 27.10.-88/u/Kehitysvammaisille rivitalo Tampereelle. Sampolaan suunnitteilla uusi kerrostalo./ rakentaminen; varhainen rakentaminen/tja S

77. 30.10.-88/ylo/On asiaa: Sampolan koirakurista./kokemus as.; lapsiystävällisyys/m. P

1992

78.3.9.-92/u/Kahden miehen partio valvomaan Porin Sampolaa./maine/tja., as.t. P

1994

79. 13.2.-94/u/Sampolan palvelukeskus tyydyttää yhä asukkaita./palvelut; katoavat palvelut/tja. m. as.t P

1996

80. 13.2.-96/u/Pori haluaa Sampolan mukaan lähiöprojektiin./rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. P
81. 19.3.-96/u/Porin Sampola nimetty koerakentamisalueeksi./rakentaminen; korjausrakentaminen./tja., as.t. P
82. 26.3.-96/u/Sampolakin pääsi lähiöprojektiin./rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. P
83. 16.4.-96/u/Sampola-projektiin kahden miljoonan markan varaus./rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. P
84. 24.5.-96/u/Uudella korjausmallilla etua Porin Sampolassa./rakentaminen; korjausrakentaminen/ tja., as.t. P
85. 28.5.-96/u/Porin Sampolassa asukaskysely./rakentaminen; korjausrakentaminen/tja., as.t. P
86. 6.6.-96/u/Nuorille tilat Väinölän kirkkoon./rakentaminen; muu/tja. P
87. 14.06.-96/u/Sampolassa halutaan säilyttää postin pankkipalvelut./palvelut; katoavat palvelut/tja. P
88. 18.6.-96/u/Sampola-projektin raamit alkavat olla kasassa./rakentaminen; korjausrakentamine/tja. P
89. 19.6.-96/u/Rikostilastot puoltavat vahvasti erityistoimia Pormestarinluodossa./kokemus as.; maine/tja., as.t. S
90. 20.6.-96/u/Kolme postia pois Porista., Kolme postikonttoria sulkee ovensa Porissa /palvelut; katoavat palvelut/tja. S
91. 21.6.-96/ylo/Kotini Pormestarissa./kokemus as.; maine/m. S
92. 25.6.-96/ylo/Sampolan viihtyvyydestä./kokemus as.; maine/m. P
93. 8.10.-96/u/Porin Sampolan asukaskysely: Liikenneoloihin ja palveluihin toivotaan eniten parannuksia./ palvelut; katoavat palvelut, rakentaminen;korjausrakentaminen,, /tja., as.t., m. P
94. 23.10.-96/u/Puolueilla Porissa omat vankat alueet./vaalit/tja. S
95. 25.10.-96/u/Pankkipalvelut lähdössä vielä 214 postikonttorista./ palvelut; katoavat palvelut/tja. S
96. 11.12.-96/u/Sampolalaisten olo-ja askartelutila vihittiin./rakentaminen;korjausrakentaminen/ tja., as.t. P

1998

97. 1.2.-98/r/Porin ja SK:n yhteiset kasvun vuodet./muu/tja. S
98. 4.2.-98/u/Talojen lisäksi peruskorjataan pihapiirit.Vuokratalojen ykkönen valmistuu

Sampolan lähiöuudistusprojektissa./rakentaminen; korjausrakentaminen/ tja. , as.t. P
99. 7.2.-98/u/Porissa tungeksitaan keskustan yläasteille./muutja.,as.t. S

100. 10.10.-98/u/Päivänummen koululaiset evakkoon Sampolasta./muu/tja. as.t. P

1999

101. 16.3.-99/u/Lähiöuudistusprojekti varsin onnistunut./rakentaminen;
korjausrakentaminen; työttömyys/tja. S

102. 27.2.-99/u/Punertavinta./vaalit/tja. S

103. 19.12.-99/r/Ensin palvelut puuttuivat, nyt niistä pidetään kiinni./palvelut; katoavat
palvelut/tja., as.t. P

2000

104. 12.2.-00/r/Palaneen käryä Sampolasta./työttömyys/tja. m. P

105. 25.2.-00/u/Pilottikokeilu kevääksi liikkeelle: Työvoimapalveluja Sampolan
lähiöön./työttömyys/tja., as.t. P

106. 14.4.-00/u/Itä-Porin asukastilaisuus puhui eniten Sampolasta./ palvelut; katoavat
palvelut, rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. as.t. P

107. 3.6.-00/u/Itä-Porin yläaste mukaan EU:n yhteiskuntaprojektiin./muu/tja. P

108. 7.10.-00/u/Työttömyys kasaa ongelmia Porissa./työttömyys/ tja., as.t. S

109. 15.10.-00/u/Itä-Porin koululaiset haluaisivat vahvan vasemmiston./muu/tja. P

110. 21.10.-00/r/Tappaako automarket lähiöpalvelut?;Säilyttääkö tyypilähiö
palvelunsa?/palvelut; katoavat palvelut/tja., as.t. P

111. 25.10.-00/u/Kotokulmilla Porissa enimmäkseen äänet. Teljästä löytyy Porin laiskimmat
äänestäjät./vaalit/tja. S

112. 4.11.00/u/Porissa jylläsi neljä isoa, pieniltä kuitenkin piikkejä./vaalit/tja. S

113. 5.12.-00/u/Pori jatkamassa lähiöiden kehittämistä. Haku kolmivuotiseen ohjelmaan
käynnissä./rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. P

114. 30.12.00/u/Porin Väinölääkin haetaan lähiöalueeksi./rakentaminen;
korjausrakentaminen/tja. S

2001

115. 27.10.-01/u/Lähipoliisi on olemassa asukkaita varten./kokemus as.; maine/tja., as.t.,
ma. P

116. 12.2.-01/u/Välkehtiviä visioita./rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. S

117. 28.1.01/u/Millainen on Pori 2008? /rakentaminen; korjausrakentaminen/tja. as.t. S

118. 24.4.-01/u/Kolmen kaupungin lähiöprojekti alkaa kesällä./rakentaminen;
korjausrakentaminen/tja. as.t. S

119.3.6.-01/r/Kesäloma parantaa opettajan erontuskan./muu/tja.,m. S

120. 24.11.-01/u/Lisää tiloja nuorille!/palvelut; muu/tja., m. S
121. 28.8.-01/a/Turhia mielikuvia työllistymisestä ei pidä antaa./rakentaminen;
korjausrakentaminen; työttömyys/tja., as.t. P

2002

122. 21.9.-02/u/Varastettuja autoja etsitään suoraan liikenteestä Porissa./maine/tja.,as.t.
S
123. 9.10.-02/u/Porin Sampolan vuokratalosta tehdään vanhusten
palvelutalo./rakentaminen; muu/tja. P
124. 16.10.-02/u/Torakat häädetään järein keinoin vanhusten tulevasta
palvelutalosta./rakentaminen;muu/tja. S palvelutalosta.
125. 21.10.-02/u/Taloyhtiöiden korjauksia voidaan myös ketjuttaa./rakentaminen;
korjausrakentaminen/tja., as.t. P

2003

126. 18.1.-03/u/Yli 5000 muuttaa vuosittain Porin sisällä./muu/tja. S
127. 22.5.-03/u/Poliisi piiritti Sampolan./kokemus as.; maine/tja., m., as.t. P
128. 1.11.-03/u/Porin sheriffien pitkä yö./kokemus as.; maine/tja., as.t. S
129. 16.11.-03/u/Koulussa kuuluu myös venäjä. /kokemus as.; muu/tja., m. P
130. 16.11.-03/r/Neljän polven sampolalaisia./palvelut; katoavat palvelut; kokemus;
maine/tja., m. P
131. 16.11.-03/r/Mutaiselle pellolle nousi 4000 ihmisen lähiö.,Porin Sampola./ kokemus
as.; maine, palvelut; katoavat palvelut/tja., m., as.t. P
132. 16.11.-03/u/Porin Sampola/muu/tja.
133. 19.11.-03/r/Ei pönnämiehiä tarvitse pelätä./kokemus as.; maine/tja., m. P

2004

134. 27.4.-04/u/Porin lähiöt salonkikelpoisia./ kokemus as.; maine/tja., m., as.t. S
135. 1.5.-04/kolumni/Mitä jos Pori olisi Suomen Tallinna?/muu/tja. S
136. 6.8.-04/r/Pelko muokkaa Porin maantiedettä./kokemus as.; maine/tja. as.t. S
137. 2.10.-04 /u/Autovarkaudet vähentyneet merkittävästi Porissa./kokemus as;
maine/tja. as.t. S
138. 7.10.-04/r/Soininvaara huolestui Porista./muu/tja., as.t. S

2006

139. 5.6.-06/ylo/Puhurintielle Sampolaan.... /muu/m. P
140. SK 14.6.-06/ylo/Terveisiä Sampolasta..../palvelut; katoavat palvelut/m. P
141. 22.6.-06/u/Dementiayksikkö suunnitteilla Sampolaan./rakentaminen; palvelut/tja.
P

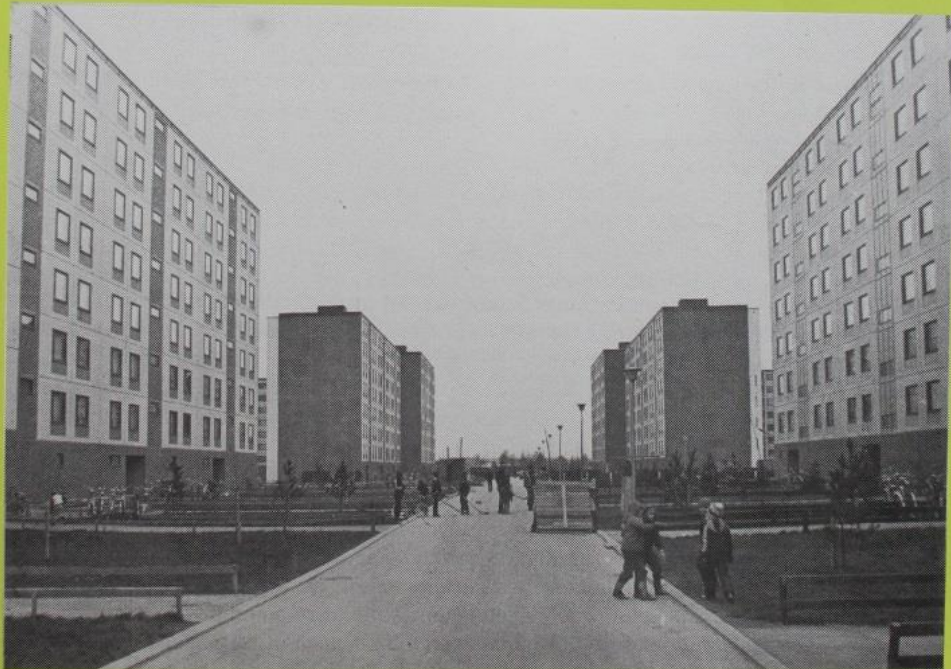
2010

142. 2.10.-10/ylo/Sampolan malliin.../palvelut; katoavat palvelut/m. P

143. 9.10.-10/ylo/Mielipide;tekstarit: Ruokakaupasta valittajalle... / palvelut; katoavat palvelut/m. P

LIITE 2

Vuoden 1977 esite Sampolasta, osio sivusta 3.

Tunnusomaista Sampolalle on, että siellä on eroitettu autoliikenne sekä jalankulkijat ja oleskelualueet toisistaan. Autojen parkoitustilat on järjestetty asuinalueiden reunoille pysäköintikortteleihin. Asuintalot muodostavat omat korttelipihaansa, joihin on rakennettu lasten leikkipaikat, aikuisten pelikenttiä ja oleskelualueita. Samoin alueen sisäisillä teillä ja raitteilla on huoltoajoa lukuunottamatta ainoastaan kevytliikenne sallittu, ja niinpä kadut ovatkin lasten ja nuorten ahkerassa käytössä. (Kuvassa).